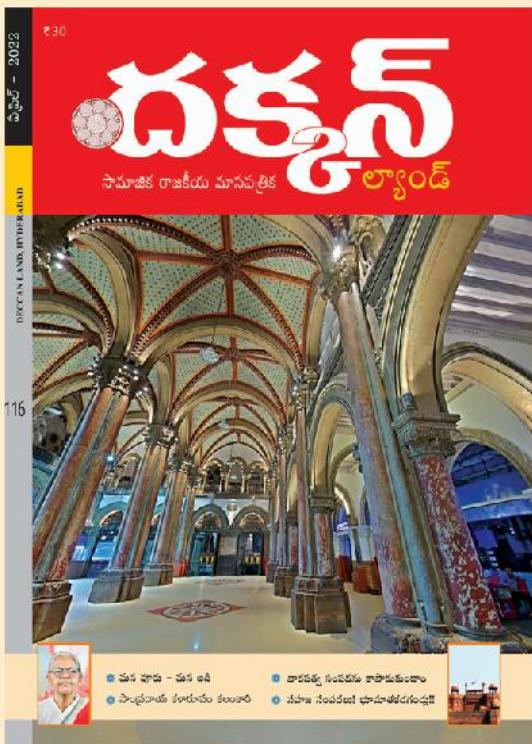

Deccan Land

April | APR 2022

₹30

వీషిల్ - 2022

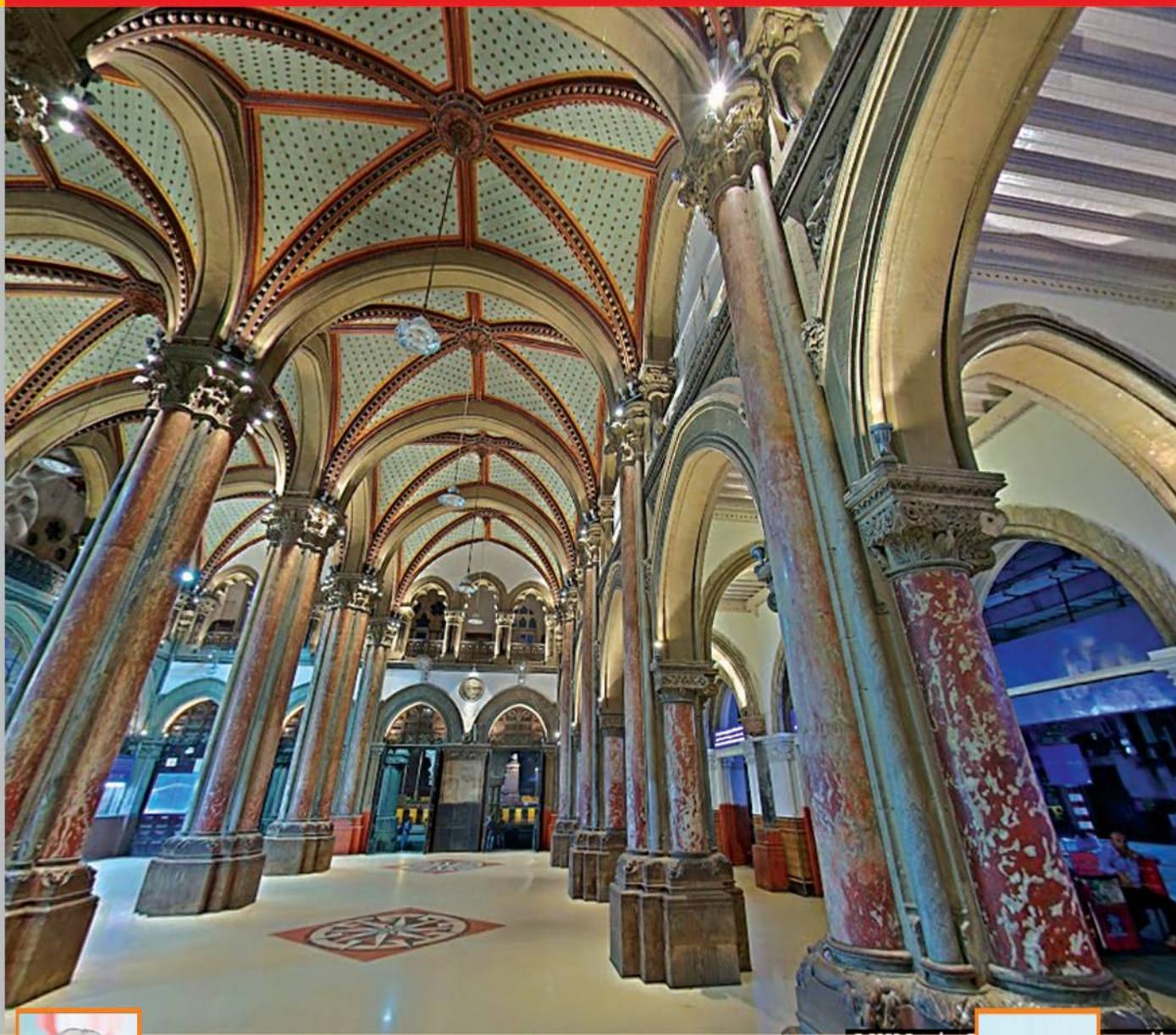
DECCAN LAND, HYDERABAD

116

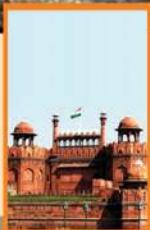
దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

ల్యాండ్

- ❖ మన వ్యారు - మన బడి
- ❖ సాంప్రదాయ కళారూపం కలంకారి
- ❖ వారసత్వ సంపదను కాపాడుకుందాం
- ❖ సహజ సంపదలు! భూమాతకడగండ్లు!!

MASTER OF ARCHITECTURE (INTERIOR DESIGN)

APPROVED BY COUNCIL OF ARCHITECTURE
AFFILIATED TO JNAFAU

Candidates who could not appear for GATE / TS PGECET 2021 also can directly apply for B Category Seats

ADMISSIONS ARE IN PROGRESS

- Interior Design Studio
- Theory of Aesthetics and Design
- Interior Design Materials and Construction
- Interior Design workshop
- Furniture Design
- Building Services System and Interior Design

For Inquiries Contact

Admin : +91 9121155517 / 9121155518
www.jbrac.edu.in
Email:jbrarchitecture@jbgroup.org.in

 JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
ESTABLISHED IN 2012 HYDERABAD

MASTER OF ARCHITECTURE (ENVIRONMENTAL DESIGN)

APPROVED BY COUNCIL OF ARCHITECTURE
AFFILIATED TO JNAFAU

- Environmental Design Studio
- Energy Simulations E.C.B.C
- Research Methods
- Building Energy Management
- Environmental laws
- Sustainable Site planning and landscape design
- Building Physics

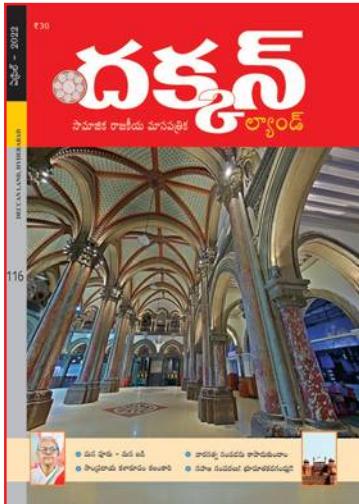
Candidates who could not appear for GATE / TS PGECET 2021 also can directly apply for B Category Seats

ADMISSIONS ARE IN PROGRESS

For Inquiries Contact

Admin : +91 9121155517 / 9121155518
www.jbrac.edu.in
Email:jbrarchitecture@jbgroup.org.in

 JBR
ARCHITECTURE COLLEGE
ESTABLISHED IN 2012 HYDERABAD

చత్రపతి శివాజీ వెల్సన్

చత్రపతి శివాజీ టెల్సున్ ప్రపంచంలోని మొదటి పటి రైల్స్ స్టేషన్లలో ఒకటి. భారతదేశపు అతి పెద్ద రైల్స్ స్టేషన్. 2004లో యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా గుర్తింపు. దీన్ని నిర్మించి 135 సంవత్సరాలు అవుతుంది. ఏదైనా పెద్ద ప్రకృతి శైఖరిత్యం సంభవించకవాళే మరో 500 లేదా 1000 సంవత్సరాలు ఈ నిర్మాణం చెక్కు చెదరకుండా ఉంటుంది. ప్రపంచ వేదికపై దాని స్థాయి ఏమైనప్పటికీ, చత్రపతి శివాజీ టెల్సున్ ముఖ్యంగా చాలా మంచి ముంబైవాసులకు, ఒక రవాణా కేంద్రం. ప్రజలు సబర్బన్ లేదా సుదూర రైల్లలో ఎక్కి లేదా బిగి వాల గమ్యస్థానాలకు చేరుకుంటారు. బోంబాయి గవర్నర్, సర్ బాట్టిల్ ప్రేరే కోటసు పడగొట్టి, ప్రజా భవనాల సమూహానికి గదిని నిర్మించారు. ఇవి 1860 నుండి 1900 వరకు నిర్మించబడ్డాయి.

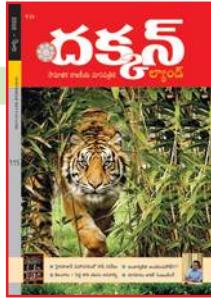

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్స్

మహో నగరంలో రవాణా వ్యవస్థ

ప్రైదరాబాద్ మహోనగరంలో ట్రాఫిక్ చిక్కులు లేని ప్రయాణాల కోసం తెలంగాణ ప్రభుత్వం చేపడుతున్న వ్యవస్థత్వక రహదారులు పథకం (ఎస్సార్డిపీ) ద్వారా షై ఓవర్లు, అండర్ పాస్లు, జంక్షన్ వంటి విపరాలు అందించిన దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు ధన్యవాదాలు. మంత్రి కేటీఆర్ ప్రైదరాబాద్ మహోనగరాన్ని ప్రపంచ నగరాల్లో మొదటి పరుసలో నిలబెట్టడానికి వారు పడుతున్న తపన రహదారులు, నాలాల అభివృద్ధిలో కనబడుతుంది. బయాడైవర్సిటీ జంక్షన్ షై ఓవర్ లెవల్-1, పంజాగుట్ట స్టీల్ బ్రిడ్జీ, లాలాపేట్ రెస్టోరాంపస్ ఆఫ్ ఆర్ట్రియమి, బైరాములగూడ ఆర్ట్రిపోవెన్ షై ఓవర్, బాలానగర్ షైలోవర్, ఉప్పుగూడ షై ఓవర్, మైండ్ స్టేషన్ జంక్షన్, దుర్గం చెరువు కేబుల్ బ్రిడ్జీ, దుర్గం చెరువు కనెక్షింగ్ షై ఓవర్, ఓప్పెనీ మిథానీ జంక్షన్ షై ఓవర్, పేక్ పేట షై ఓవర్ ఇలా అనేక షై ఓవర్లు, అండర్ పాస్లు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. మరికాన్ని ప్రారంభ దశలో ఉన్నాయి. మార్చి మాసంలో ఎల్యూనగర్ షై ఓవర్ మంత్రి కేటీఆర్ ప్రారంభించి ట్రాఫిక్ ను మరింత ట్రీగా చేశారు. నగరంపై ప్రత్యేక దృష్టి పెట్టి శరవేగంగా అభివృద్ధి పనులు చేపడుతున్న మంత్రి కేటీఆర్కు పత్రికా ముఖంగా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు. నగరంలో ట్రాఫిక్ వ్యవస్థ, షై ఓవర్ గురించి తెలిపిన రచయిత కట్టా ప్రభాకర్, దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికకు ధన్యవాదాలు.

- ఎ.వి. సృజన్, ఉప్పల్

సుందర్బన్ ఉద్యానవనం

రచయిత సువేగా మార్చి మాసంలో అందించిన పళ్ళిమ బెంగాల్ రాష్ట్రంలోని సుందర్బన్ ఉద్యానవనం ఇస్కర్సేపన్ మాలాంటి పర్యాటకులకు చాలా చక్కగా ఉంది. తెలియని, చూడని ఎన్నో విపయాలు తెలియజేశారు. మళ్ళీ ఈసారి సుందర్బన్ పర్యాటకు వెళ్లినప్పుడు ఈ ఇస్కర్సేపన్ చాలా ఉపయోగపడుతుందని భావిస్తున్నాను. బెంగాల్ రాష్ట్రంలోని శాత్రు 24 పరగనాన్ విష్ట్రింటిని

ఉద్యానవనం 1973లో పులుల సంరక్షణ ప్రాంతంగా, 1977లో వస్యప్రాంతమ సంరక్షణ ప్రాంతంగా, 1984లో జాతీయ ఉద్యానవనంగా, 1987లో యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా గుర్తించిన విధానాన్ని చాలా చక్కగా తెలియజేశారు. ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద డెల్టాలో ఒక భాగమైన అతిపెద్ద మదవులకు నిలయమైన ఉద్యానవనం గురించి తెలియజేసిన దక్కన్ల్యాండ్ పత్రికకు కృతజ్ఞతలు.

- శీ. ట్రీధర్, త్రావెలర్

కళా రూపం బాతిక్ పెయింటింగ్

సిద్ధిపేటకు చెందిన ప్రముఖ 'బాతిక్' చిత్రకారుడు యసాల బాలయ్య చిత్రకళా రంగంపై ఆరు దశాబ్దాలకు పైగా తనదైన ముద్రపేశారు. ఈ కళతో సిద్ధిపేట ప్రాంతానికి వస్తే తెచ్చారు. తెలంగాణ బితుకు చిత్రాలను ఆవిష్కరించారు. చరిత్ర, సంస్కృతి, సంప్రదాయాలు, పండుగలు, గ్రామీణ జీవన నేపథ్యం ఇతివ్యత్తింగా బాలయ్య గీసిన బాతిక్ చిత్రాలకు విమర్శకులు సైతం ప్రశంసలు తెలియజేశారు. ఏరి మరణానంతరం వారి కుమారుడు ప్రకాష్ ఈ కళాకృతికి చేస్తున్న కృషి అభిసందర్శియం.

- ఎం. సుర్యార్ప, షైన్ ఆర్, ప్రైదరాబాద్

స్వేచ్ఛ సృజనాత్మకతకి మూలం

రచయిత మంగారి రాజేందర్ 'మీషా' పుస్తకం మీద ఇచ్చిన తీర్చును చక్కగా విశ్లేషించారు. మీషా అంటే మీసాలు. కేరళ రాష్ట్రంలోని కోజికోడు నుంచి వెలుపడుతున్న 'మాతృభూమి' అన్న పత్రికలో పట్టించారు. ఈ పుస్తకాన్ని నిషేధించడానికి సుప్రీంకోర్టులో ఆర్డికర్ 32 ప్రకారం కేసు దాఖలైన విధానాన్ని క్లప్పంగా వివరించారు. ఇందులో హీరో క్యారెట్కర్ పెంచుకున్న మీసాలతో అతను చాలా ప్రసిద్ధుడు. అగ్రకులానికి వ్యతిరేకంగా, వాళ్ళ ఆధిక్యాన్ని ధిక్కరించడం కోసం అతను చాలా పెద్ద మీసాలు పెంచుతాడు. హీరో అతని మిత్రుడు అల్లీల సంభాషణల గురించి సుప్రీంకోర్టు ఈ విషయంలో రచయితల పట్ల, సృజనాకురుల పట్ల సున్నితంగా వ్యవహారించి పుస్తకాలని నిషేధించడమంటే స్వేచ్ఛగా తమ ఆలోచలని వెలుపరిస్తున్న వ్యక్తుల భావ ప్రకటనా స్వేచ్ఛని పారించడమేని సుప్రీంకోర్టు తీర్చులో అభిప్రాయపడిన విధానాన్ని చాలా సున్నితంగా విశ్లేషించారు.

- కె. రంజన్, పాలమూరు

పరశోధకులకు నుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ ఆమోదం

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) ఆమోదం పాంచిసిన తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాం. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, చెత్తాపాక, పరశోధకుల తమ పలశోధనాత్మక, విషేషిచాత్మక రచనలను ప్రచారింపజేసి విధియాగించుకోవడం ద్వారా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సదవకాశాన్ని సభ్యులియాగపరుచుకోవాలని కోరుతున్నాం.

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన చిరునామా :

"చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రంచించవలసిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288
E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com - ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపటి: 10 సంఖిక: 8 పేజీలు: 60

ఏప్రిల్ - 2022

సంపాదకులు

మసికోండ వేదకుమార్

9848044713

editor@deccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టొ ప్రభాకర్

సర్టైలోవ్ న్

హాచ్. మాహాన్లాల్

వాణిజ్య ప్రక్రటునలు

సయ్యద్ శ్రీజర్ భాష

9030626288

ఫాటోగ్రాఫర్

శ్రీ. నామి

8374995555

కవర్సేషన్

ఘత్పతి కిలాజీ పెర్మినెన్స్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజామాబాద్, హైదరాబాద్-500 020.

కార్యాలయ దీరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029

TELANGANA

Mobile: 9030626288

Fax: 040-27635644

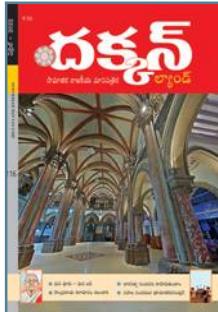
E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక

సలహోలు, సూచనలు అందించిన

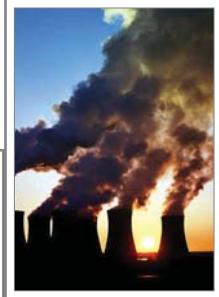
వివిధ రంగాల నిపుణులకు మా కృతజ్ఞతలు.

లోపలి పేజీల్లు...

సహజ సంపదు !
భూమాత కడగండ్లు !!

సాంప్రదాయ
కళారూపం
కలంకారి

పోరు జెండా... మల్లు స్ఫూర్ఖుం	దక్కన్ స్యాన్	6
వారసత్తు సంపద పలరక్కొ సమాజపు బాధ్యత..... (ఎడిటరులులు) ఎం. వేదకుమార్	7	
పిందు ముస్లింల కేంద్రం బాబా యుస్ఫైన్ దర్గా	9	
తెలంగాణ పారిత నిధి	దక్కన్ స్యాన్	12
నేను ఇంకా ఎన్నోట్లు వేబిచూడాలి?	ఈమని శివసామిష్టి	13
భారత చారిత్రక సంపద చిప్పోలు!	దక్కన్ డెస్క్	14
వారసత్తు సంపదను కాపాడుకుండాం	దక్కన్ పొలటేజ్ అకాడమీ	17
పర్మాపరణ ప్రైమిక్సుడికి అయిదైన గౌరవం	సయ్యద్ శ్రీజర్ భాష	20
భారతదేశపు అతిపెద్ద రైల్వేస్టోఫ్సు ఘత్పతి కిలాజీ పెర్మినెన్స్	సువేగా	21
మన పూరు - మన బడి	కట్టొ ప్రభాకర్	27
సాంప్రదాయ కళారూపం కలంకారి	సువేగా	33
సమస్త జీవకోటి భారాన్ని మోసేచి పుడమి తల్లి	ఎసికె. శ్రీపాలి	37
సకల సాకర్కూల వనం సికింద్రాబాద్ క్లబ్	దక్కన్ స్యాన్	39
ఆక్రిప్పస్థి లింగీటం - కొడుకు పేరిన తండ్రి శాసనం	శ్రీమాజు హరిగోపాల్	41
జానపద కళలే ఉధ్వమి గొంతుక	గబీక విజయ్ కుమార్	43
అందలికీ ఆరోగ్యం	దక్కన్ స్యాన్	46
సహజ సంపదు! భూమాత కడగండ్లు!!	డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల	47
పురాతన గ్రంథాలయాలు	దక్కన్ స్యాన్	52
కథ కంచి	దక్కన్ స్యాన్	53
అపోరభద్రతకు భరోసా చిరుధాన్మాలే	అభివలాప్ లిభీ	55
వేసివిలో కూరగాయలకు డిమూండ్	అసబోయిన స్యామి	57
పుస్తక సమీక్ష	బాలచెలివి	58

'దక్కన్ ల్యాండ్'లో అచ్చవుతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నించితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. 'దక్కన్ ల్యాండ్'ను పర్మాపరణ, వారసత్తు సంపద, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విల్సెపణావేదికగా తీర్మానిద్దలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాభిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిప్యాక మార్గాలపై పారకుల్లో అవగాహన పెంపొందించడమే 'దక్కన్ ల్యాండ్' లక్ష్మి.

పోరు జెండా.. మల్లు స్వరాజ్యం

మల్లు స్వరాజ్యం... పోరాటానికి వర్యాయ పదం.. భూమికోసం.. భుక్తికోసం.. పేద ప్రజల విముక్తికోసం సాంతజీవితాన్ని వదిలిపెట్టిన స్వాతి చరిత... పట్టుకుంబే పదివేల బహుమానమవున్న నిజాం సర్వర్థమై బరిగిసి ఎక్కు పెట్టిన బంధుక్... చావుకు వెరవని గెరిల్లా యోధురాలు.. అసెంబ్లీలో ఆమె మాట తూటా.. పదవి లేకపోయినా ప్రజా సమస్యలే ఎజెండా - ఆమె పోరాటాల ఎరజెండా..

తెలంగాణ సాయుధ పోరాట యోధురాలు, స్వాతంత్రయమానమూడుశారు, మాజీ ఎమ్మెల్చే మల్లు స్వరాజ్యం (91) అనారోగ్యంతో కన్నుమూడుశారు. ఊఫిరితిత్తుల సమస్యతో కొతకలంగా బాధపడుతున్న ఆమె మార్చి 19న బంజారాహిల్స్ కేర్ అస్పృతిలో కన్నుమూడుశారు. స్వరాజ్యం 10 ఏండ్ల వయసులోనే మల్లు వెంకట నరసింహరెడ్డిని వివాహం చేసుకున్నారు. సూర్యాపేట జిల్లా తుంగతుర్లి మండలం కొత్తగూడెం గ్రామంలో 1931లో జన్మించిన మల్లు స్వరాజ్యం.. నిజాం సర్వారుకు ముచ్చెమటలు పట్టించి, రజకార్ల పాలిటి సింహస్వప్నమై నిలిచింది. 1945 నుంచి 1948 వరకు జరిగిన సాయుధ పోరాటంలో క్రియాశీలక పాత్ర పోషించి నిజాం సర్వారును గడగడలాడించింది. వరంగల్, కరీంనగర్, అదిలాబాద్ జిల్లాల్లో గిరిజనులను మేల్కొల్పడంలో మల్లు స్వరాజ్యం కీలక పాత్ర పోషించింది. నా మాటే తుపాకీ తూటా పేరుతో ఆత్మకథను రాశారు.

స్వరాజ్యం జానపద బాటీలో పాటలు కట్టి స్వయంగా పాడి గ్రామాలలోని ప్రజలను ఆకట్టుకునేది. స్వరాజ్యం ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభకు నల్గొండ జిల్లా తుంగతుర్లి అసెంబ్లీ నియోజకవర్గం నుంచి 1978-1983, 1983-1984 సంవత్సరాలలో రెండు పర్యాయాలు సి.పి.ఐ.(ఎం) పార్టీ తరఫున ఎన్నికొంది. నల్గొండకు చెందిన ప్రమాణ సాహితీవేత్త, తెలంగాణా యోధుడు, పార్లమెంట్రియన్ భీమిరెడ్డి నరసింహరెడ్డికి సోదరి కావడం గమనార్థం. వామపక్ష భావాలతో, ట్రీల ఆధ్వర్యంలో మొదలైన పత్రిక 'చైతన్య మానవి' సంపాదకవర్గంలో స్వరాజ్యం కూడా ఒకరు.

మల్లు స్వరాజ్యం జీవిత విశేషాలు

మల్లు స్వరాజ్యం చిన్నపుటి నుంచి వామపక్ష భావాజాలంతో పెరిగింది. దాంతో ఆమె మార్పిప్పి పార్టీ పట్ల ఆకర్షితురాలైంది.

సూర్యాపేట జిల్లా తుంగతుర్లి నియోజకవర్గం కరివిరాల కొత్తగూడెం గ్రామంలో భూస్నామ్య కుటుంబంలో భీమిరెడ్డి రామిరెడ్డి, చాక్కమ్మ దంపతులకు 1931వ సంవత్సరంలో జన్మించారు. వీరికి వందలాది ఎకరాల భూమి ఉండేది. 1945 సంవత్సరంలో జరిగిన తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంలో స్వరాజ్యం.. నిజాం సర్వారును గడగడలాడించారు. ఈమె పోరాటాల ధాతీకి తట్టుకోలేక 1948లో స్వరాజ్యం ఇంచెని నిజాం గూండాలు ద్వండ చేశారు. మల్లు స్వరాజ్యం సాయుధ పోరాటంలో భాగంగా.. ఆదిలాబాద్, వరంగల్, కరీంనగర్ జిల్లలో పని చేశారు. నాడు దొరల దురహంకారాన్ని నిరసిస్తు జనాన్ని పాటల ద్వారా చైతన్య పరిచారు.

స్వరాజ్యం దళంలో మహిళ కమాండర్గా పని చేశారు. అప్పటి నైజాం ప్రభుత్వం మల్లు స్వరాజ్యాన్ని పట్టిస్తే పదివేల రూపాయల బహుమతి ఇస్తామని ప్రకటించారు. ఆంధ్ర మహాసభ పిలుపుతో తన పాలంలో పండిన వరి ధాన్యాన్ని పేదలకు వంచిపెట్టారు. స్వరాజ్యం భర్త మల్లు వెంకటనర్సింహరెడ్డి సీపీఎం కెంప్ర కమిటీ సభ్యునిగా, ఉమ్మడి నల్గొండ జిల్లా కార్యదర్శిగా నుండి ర్ఫ్కాలం పని చేశారు. స్వరాజ్యం సోదరుడు భీమిరెడ్డి నరసింహరెడ్డి.. మిర్యాలగూడ పార్లమెంటు నుంచి రెండుసార్లు ఎంపిగా గెలుపొందారు. స్వరాజ్యం నల్గొండ జిల్లా తుంగతుర్లి నియోజకవర్గం నుంచి రెండుసార్లు ఎమ్మెల్చేగా ఎన్నికయ్యారు. 1978 నుండి 83 వరకు మొదటి దఫా, 1983 నుండి 84 వరకు రెండోసారి ఎమ్మెల్చేగా గెలుపొందారు. మిర్యాలగూడ పార్లమెంటుకు పోటీ చేసి స్వల్ప ఓట్ల తేడాతో ఓటమి చెందారు. ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో జరిగిన మద్యపాన వ్యతిరేక పోరాటంలో మల్లు స్వరాజ్యం ప్రముఖ పాత్ర పోషించారు. అభిల భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం దావ్ రాష్ట్ర, జాతీయ స్వాయం నాయకురాలిగా పనిచేశారు.

అన్నం పెట్టి... అలోచన మార్పుకుని..

భాల్యంలో ఓ ఘటన మల్లు స్వరాజ్యం ఆలోచన మార్పేసింది. అప్పటి వఢ్డను కూలోల్లే దంచేటోళ్ల, ముఖ్యంగా ఆడవాళ్ల, పుట్టుకొద్ది దంచినా కూలీ ఉండడు. రోజుల తరబడి పని జరిగేది. అలా దంచుతన్న ఎల్లమ్మ అనే కూలీ కళ్లు తిరిగి పడిపోయింది. అక్కడే

(తరువాయ ఈ పేజీలో)

వారసత్వ సంపద పరిరక్షణ వర్తమాన సమాజపు బాధ్యత

ఒక తరం నుంచి మరో తరానికి సంక్రమించే అనేక సముదాయాల సమాహారమే వారసత్వ సంపద. ఆ సముదాయాల సమాహారం అనేక రూపాల్లో ఉండవచ్చు. భావజాలరూపంలో ఉండోచ్చు. నాగరికత, సంస్కృతి, అలవాట్ల వంటి జీవనవిధాన రూపంలో ఉండోచ్చు. భౌతిక రూపాలైన మానవ నిర్మిత కట్టడాలు, దేవాలయాలు, ఆనకట్టలు, నగర నిర్మాణ పద్ధతులు, ఉద్యానవనాలతో పాటు ప్రకృతిలో సహజ సిద్ధంగా ఏర్పడిన కళాత్మక నిర్మాణాల రూపంలో ఉండోచ్చు. వీటిని కాపాడుకుంటూ ముందు తరాలకు అందివ్వడమనేది వర్తమాన సమాజపు బాధ్యత. ఆ బాధ్యతను గుర్తు చేసుకోవడానికి ప్రాధాన్యతగల వివిధ అంశాల గురించి దినోత్సవాలను, వారోత్సవాలను జరుపుకుంటున్నాం.

విప్రిల్ 18న ‘వరల్ పెరిటేషన్ డే’ జరువుకోబోతున్నాం. వివిధ దేశాలలో గుర్తించిన పురాతన కట్టడాలు, స్థలాల పరిరక్షణ కోసం యునెస్కో సభ్యులే మధ్య పరస్పర ఆర్థిక, సాంకేతిక విషయాలలో సహకరించుకోవడం, ఆయా దేశాల్లోని ప్రజలకు వీటిపట్ల అవగాహన కలిగించడం ఈ దినోత్సవ ప్రధాన లక్ష్మి

ప్రపంచవ్యాప్తంగా దాదాపు 800 అంతర్జాతీయ స్థాయి కట్టడాలు, స్థలాలను గుర్తించి వాటి పరిరక్షణకు యునెస్కో కృషి చేస్తుంది. మనదేశంలో 18 కట్టడాలు, 7 స్థలాలు గుర్తింపు పొందాయి. వీటిలో క్రీ.పూ. మూడు, రెండు శతాబ్దాలకు చెందిన సాంచి స్ఫూర్ఖాల నుంచి క్రీ.శ. 16, 17 శతాబ్దాలకు చెందిన గోవా చర్చిలు, సలందా విశ్వవిద్యాలయం దాకా ఉన్నాయి. సహజసిద్ధంగా ఏర్పడిన ఖజీరంగ వస్తుసంరక్షణ ప్రాంతం, సుందరబ్స్ట్యూస్, నందాదేవి ఉద్యాన వనాలు ఉన్నాయి. కాకతీయుల శిల్ప కళావైభవానికి ప్రతీక రామపు ఇటీవలనే ప్రపంచ వారసత్వ కట్టడంగా యునెస్కో గుర్తింపు పొందింది.

ఉభయ తెలుగు రాష్ట్రాల్లో దాదాపు 500 కట్టడాలు, స్థలాలు, బోధనస్థాపాలు, ఆరామాలు, కోటులు, దేవాలయాలు, సమాధులు, లోయలు, గుహలు వారసత్వ జాబితాలో ఫేర్చుతగ్గా చాలా ఉన్నాయి.

విదేశీ దాడులవల్ల, దేశీయుల నేర ప్రవృత్తివల్ల, రోజురోజుకీ పెరుగుతున్న ‘కబ్బ’తనం వల్ల మన వారసత్వ సంపదికి హని జరుగుతుంది. పట్టించుకునే వాళ్ళ లేక అనేక పురాతన విగ్రహాలు తలొకచేట, కాలొకచేట, చెయ్యిక చేట మట్టిలో పడివుండటం మన పత్రికలో చరిత్ర పరిశోధకులు రాస్తున్న వ్యాసాల్లో కనిపిస్తునే ఉంది.

ఈ వారసత్వ సంపదను ఎలా కాపాడుకోవాలి?

భారత ఉపభంగంలో అనేక రాజ్యాలుండేవి. రాజులు, పాలకులు స్వయంగా ఏ మతాన్ని ఆచరించినా, వారి నిర్మాణాలలో, రాజ ప్రాసాదాలలో, కట్టడాలలో వాస్తు, శిల్ప, కళా వైపుల్యాలతో పాటు సర్వమత సామరస్యానికి ప్రాధాన్యతనిచ్చి వివిధ మత చిహ్నాలను నిర్మించి వాటిని ప్రజలందరి చారిత్రక సంపదగా అందించారు. విభిన్న మతాలు, జాతులు, కులాలు, భాషలు, సంస్కృతులతో కూడిన వైవిధ్యపూరితమైనది భారతీయ సమాజం. ఈ వైవిధ్య పరంపరల మధ్య సామరస్యతను నెలకొల్పినది ప్రజాస్ామిక దృష్టికి అంతర్జాతీయ స్థాయిలో మనదేశ కీర్తిని నిలబెచుతున్నది యిదే.

ఇదే మన వారసత్వ సంపదను కాపాడగలుగుతుంది. సమాజంలో ప్రజాస్మామిక స్వభావాన్ని పెంపిందించడం, పార్టీలకు, రాజకీయాలకు అతీతంగా వారసత్వ సంపద పరిరక్షణకు కృషి చేయడం ప్రభుత్వాల, ప్రజల ఉమ్మడి బాధ్యత.

వైవిధ్యమార్కోమ్
(మండికొండ వేదకుమార్)

ఎడిటర్

(చెవ వేడే తచువాయ)

కాపలాగా ఉన్న స్వరాజ్యం నీళ్లు తీసుపోయి తాగించారు. అన్నం తినలేదని చెబితే.. అన్నం తీసుకొచ్చి తినిపించారు. మిగిలిన కూలీలు తినలేదంటే... చూస్తే అన్నం లేదు.

బియ్యం నానబెట్టుకుని తింటామంటే వాళ్లకు సాయం చేశారు. అట్లా సాయంపడ్డండుకు ఇంట్లో పెద్ద యుధమే జరిగింది. స్వరాజ్యం చిన్నాయనలు తప్పబట్టి తిట్టింద్రు. అప్పుడు వాళ్లమ్మ చొక్కుమ్మ అండగా నిలబడ్డది. ‘చిన్న పిల్ల ఏమనకండి’ అని వెనకేసుకొచ్చింది. కష్టం చేసే హృత్కికి తినే హక్కెందుకు లేదోనున్న అలోచన ఆనాడే స్వరాజ్యం మనసులో అంకురించింది. అక్కడి నుంచే ఆమె తిరుగు బాటు నేర్చుకున్నారు.

మనసులో ముద్రించుకుపోయిన ‘అమ్మ’

స్వరాజ్యంపై వాళ్లమ్మ చొక్కుమ్మ ప్రభావం ఎక్కువ. బిడ్డను రాజీవుడు మలా పెంచాలి అనుకునేవారామె. స్వరాజ్యం ఎనిమిదో ఏట తండ్రి మరణించాడు. అప్పటికే అన్న భీమిరద్ది నర్సింహార్థి (బిఎస్) అంధ్ర మహానభక్తుడు కార్యక్రమాల్లో చురుకుగా పాల్గొనేవాడు. అయిన ప్రోత్సాహంతో బాలల సంఘం పెట్టారు స్వరాజ్యం. అన్న తెచ్చిచ్చిన మాక్సీం గోర్కు ‘అమ్మ’ పుస్తకాన్ని వాళ్లమ్మతో కలిసి చదివారు.

రాత్రి దాలిలో పాలు కాగబెట్టి.. తోడెయ్యడం కోసం వాటిని ఆరబెట్టినప్పుడు కూర్చుని చదివిన ఆ పుస్తకంలోని అళ్లరం అళ్లరం ఆమె మనసులో ముద్రించుకుపోయింది. ఆ పుస్తకంలోని అమ్మ పాత్ర వాళ్లమ్మసు, ఆమెను ప్రభావితం చేసింది. అందుకే బిఎస్ ని సాపా అని పిలుచుకునేవారామె. కొడుకుతో పాటు కూతురు స్వరాజ్యం పోరాటంలోకి వెళ్తానంటే అడ్డుపడలేదు సరికదా... ప్రోత్సహించి ఉండుమాల్లోకి పంపించిందా అమ్మ. తన 11వ ఏట గెరిల్లా యుద్ధంలో శిక్షణ, ఆత్మరక్షణ పద్ధతులు నేర్చుకున్నారు. 12 విళ వయసులోనే అంధ్రమహాసభలో చేరారామె. ఆ తరువాత వారిల్లు అంధ్ర మహాసభకు కేంద్రమయ్యాడి.

కూలీరేట్ల పెంపు... పెద్ద మలుపు..

తెలంగాణలో వెట్టిచాకిరీ, భూస్వాముల దోహిదీ, దొర్చున్యాలకు వ్యుతిరేకంగా, కూలీ పెంచాలని ఉండుమం మొదలైంది. తమది దొరలకు టుటుంబమే అయినా... ఊళ్లో ఉన్న జీతగాళ్లు, కూలోళ్లందరినీ కూడగట్టి సమ్మే చేధామని ప్లాన్. అప్పటికే పోలీస్ పటేల్ అయిన స్వరాజ్యం చిన్నాయన తుంగతుర్తి పోలీస్ స్టేషన్కు సమాచారం ఇప్పుడంతో బిఎస్ ని అరెస్టు చేయడానికి పోలీసులు వచ్చారు. తల్లి పోలీసులను దర్శాజ కాడనే అడ్డుకుంటే... అన్నసు ఊరుదాటించారు స్వరాజ్యం. ఆయన వెళ్తూ నేను పోతున్న... సమ్మ జరిగేట్టు మాఢాలే అంటూ బాధ్యతను పెట్టాడు. తెల్లారి వాడలన్ని తిరిగి పనికి పోవడ్ని చెప్పారామె.

అయినా వినలేదు... తన చిన్నాన్న పనిలోకి పోతున్నరని తెలిసి, వాగులో వాళ్లకడ్డం పడుకున్నది. ‘మీరు కూలికి పోవాలంటే.. నన్న దాటుకుపోండి’ అని పట్టబట్టారామె. భూస్వాముల పిల్ల కసుక ఆమెను దాటి పెళ్లేకపోయారు. ఆరోజుకు వెనుదిరిగింద్రు. మరునాడు పనిలోకి రానందుకు వాళ్ల చిన్నాయన కూలోళ్లను పిలచి పంచాయతీ పెట్టింద్రు. అది తెలిసిన స్వరాజ్యం.. ‘దెబ్బ నామీద పడ్డంకనే వాళ్ల మీద పడ్డాలి’ అంటూ బాబాయి దొర్చున్యాన్ని అడ్డుకున్నారు. రేటు పెంచితే తప్ప పనిలోకి రాలేమన్నరు కూలీలు. అప్పటిదా సోలెదున్న కూలీ... మూడు సోలెలు అయ్యాంది. సమ్మ జయప్రదమైంది. అది స్వరాజ్యం ఉండ్చమ జీవితంలో తొలి అడుగు.

16 విళకే గఱిల్లా...

భూస్వాముల దగ్గరున్న ఆయుధాల స్వాధీనంతో మొదలైన పోరు. పోలీసు క్యాంపుల దాకా కొనసాగింది. గ్రామాల మీద దాడి చేసిన పోలీసుల దగ్గర్నుంచి ఆయుధాలు గుంజుకోవడంలో మహిళలకు శిక్షణ నిచ్చారు స్వరాజ్యం. ఆకునూరు, మాచిరెడ్డి పవల్లి, సూర్యాపేట, మల్లారెడ్డిగూడెం, పోరాటాల్లో కీలక పాత్ర పోలైంచారు స్వరాజ్యం. కడివెండి పోరాటంలో మహిళలను కూడగట్టడంలో ఆమెది ప్రధాన భూమిక.

నల్గొండ, వరంగల్జిల్లాల్లో దాదాపు పదివేహను సాయంత్ర పోరాటాలు ఆవే నాయకత్వంలో జరిగాయి. తాడి, ఈత చెట్లపై నిజాం సర్చార్పేత్తనాన్ని సవాలు చేస్తూ... ‘గినేవాడిదే చెట్లు.. దున్నేవాడిదే భూమి’ నినాదానికి పార్టీ పిలువునిచ్చింది. సూర్యాపేట తాలూకాలో నిర్వహణ బాధ్యతలు స్వరాజ్యానికి అప్పగించారు. గ్రామరాజ్యాలు, గ్రామ రక్షణ మహిళా దళాలు ఏర్పాటు చేయడం, తల్లి పంపకం, భూ పంపకం సమర్పణవంతంగా నిర్వహించారు స్వరాజ్యం.

గ్రామాల్లో తిరిగి పనిచేసినా.. తుపాకీ పట్టి గెరిల్లాగా ఉన్నా, అసెంబ్లీలో నిలచడినా, ఎక్కడైనా, ఎప్పుడైనా ఆమెది పోరాటం. దోహిదీ ఉన్నంతకాలం పోరాటం ఉంటుంది. పోరాటాలు ఉన్నంత కాలం.. మల్లు స్వరాజ్యం పేరు ఉంటుంది.

మల్లు స్వరాజ్యం భర్త మల్లు వెంకట నర్సింహరెడ్డి (బిఎస్) ఉమ్మడి తెలుగు రాష్ట్రంలో రైతు సంఘం రాష్ట్ర కార్యదర్శిగౌగా, నల్గొండ జిల్లా సీపిఎం కార్యదర్శిగౌ పనిచేశారు. అయిన 2004 డిసెంబర్ 4న మరణించారు. వీరికి ఒక కుమార్తె పాదూరి కరుణ, ఇద్దరు కుమారులు మల్లు గౌతంరెడ్డి (వైద్యుడు), మల్లు నాగార్జునరెడ్డి (న్యాయవాది) ఉన్నారు.

- దక్షన్మాస్
m : 9030 626288
e: desk.deccan@gmail.com

హిందూ ముస్లింల అధ్యాత్మిక కేంద్రం బాబా యుస్తైన్ దర్గా

“వీదోస్తి హమ్ నహీం తోడేగే
చోడేగే దమ్ అగర్
తేరే సాఫ్ఫొ చోడేయే..”

“ఈ స్నేహాన్ని మేం విడదీయం. శ్యాస వీడినా స్నేహాన్ని హూతం వీడిపోయు”. పోలే సీన్యాలోని ఈ పాట 330 సంగాల క్రితం హైద్రాబాద్ నగరంలో వీకాత్మగా జీవించి మరణించిన ఇద్దరు స్నేహాతులకు అక్కరాలా వర్తిస్తుంది. వారు హజ్రత సయ్యద్ పా యూసుపుద్దీన్, హజ్రత సయ్యద్ పా షరీఫుద్దీన్లు. నాంపల్లి స్టేషన్ వెనుక భాగాన బజార్ ఘాట చౌరస్తాలో ఉన్న బాబా యూసుపుద్దీన్ దర్గా వీరకి సంబంధించినదే.

వీరిద్దరు మన దేశానికి సంబంధించిన వారు కాదు. యూసుఫ్ సాహెబ్ ఈజిష్ట్ వాసి. పరీఫ్ సాహెబ్ సిరియా వాసి. ఇద్దరు మహామృద్జ ప్రవక్త వంశానికి చెందిన వారు. ఇద్దరు కాలి నడకన తమ దేశాల నుండి పవిత్రస్తలమైన మక్కా చేరుకుని అక్కడ స్నేహాతులైనారు. మక్కాలో వీరిద్దరికి మరో స్నేహాతుడు తోడైనాడు. అతని పేరు హజ్రత షేక్ కలీముల్లా. ఇతను భారతదేశంలోని పొజహోనా బాద్ (ధీర్ణి) నివాసి. 1650లో జన్మించాడు. ఇతని తాత లాల్ఫిల్లా నిర్మాణంలో పాల్నాని పొజహోన్ చక్రవర్తిచే సన్మానింప బడినాడు. ఇతని తండ్రి ప్రభూతి గాంచిన వాస్తుశిల్పి. మరియు కాలిగ్రాఫర్ కూడా జామా మసీదు ముందు భాగాన ఇతని కాలిగ్రఫీ (చిత్రలిపి, అందమైన దస్తారి) ఉంది. కలీముల్లాకు వీరిద్దరు శిష్యులుగా మారి అయిన సాంప్రదాయానికి వారసులైనారు. భారత దేశంలో మత ప్రచారానికి శిష్యులిద్దర్నీ ఆయన ఆహ్వానించాడు. కలీముల్లా సూఫీ తత్వ విచారంలో చిస్తియా సిల్సిలాకు (సాంప్రదాయానికి) చెందినవాడు. ఇతనికి ఔరంగజేబు సైన్యంలో అనేక మంది మరీదలు (శిష్యులు) ఉండేవారు. ఆ సైన్యం దక్కన్ దండయాత్రకు

వెళ్లుతున్నందున తన శిష్యులిద్దర్నీ అందులో చేరి దక్కనులో సూఫీ తత్వాన్ని ప్రచారం చేయమని ఆడిశించాడు.

1687లో ఔరంగజేబు గోల్గొండ రాజ్యంపై దండతై వచ్చినపుడు ఆ పటాలంలో వీరిద్దరు సామాన్య సైనికులు.

ఆ సందర్భంలో రెండు మహాత్మలు జరిగాయి.

ఔరంగజేబు తన సైన్యంతో హైద్రాబాద్ నగరంలో ప్రవేశించి మీర్ జామ్ తలాబ్ కట్టమీద కవాతు చేస్తూ గోల్గొండ కోట వైపు వెళ్లున్నాడు. ఆ దారిలో హజ్రత బుర్రావ్ షా అనే సగ్గ సాధువు యోగి సమాధిలో కూచున్నాడు. బాటసారులు నగ్గత్వాన్ని దాచుకోవటానికి విదైనా గుడ్డను ఇస్తే కోపంతో విని రికాట్టే వాడు. “వ శువుల ముందు నేను సిగ్గుపడను, దుస్తులు ధరించను” అని మొండిగా వాదించేవాడు. అలాంటి అతను ఔరంగజేబు సైన్యం తన ముందు నుండి వెళ్లటం గమనించి ఒక గుడ్డను సంపాదించి ఒళ్లంతా కప్పుకున్నాడు. ఎన్నడూ లేనిది ఇదేమీ విడ్డురం అని ఒకరు ఆ యోగిని ప్రశ్నించగా ఆ యోగి తన అరచేతితో అతని కండ్లను మూసాడు. పశువుల్నీ పరుసగా వెళ్లుతున్నట్లు అందులో ఇద్దరు మాత్రమే మనమ్ములున్నట్లు ఆ యంవకుడి మనో నేత్రానికి

గోచరించింది. ఆ ఇద్దరు బాబా యూసుపుద్దీన్, బాబా పరీపుద్దీన్. వారి ముఖాలలో ఒక వింత కాంతి ప్రసరిస్తున్నది. ఇక రెండవ మహాత్మ.

ఔరంగజేబు ఎనిమిది నెలల నుండి గోల్గొండ కోటను జయించటానికి యుద్ధం చేస్తున్నాడు. అయినా విజయలక్ష్మి అతడిని వరించటం లేదు. అతని సైన్యానికి సరఫరా అవుతున్న ఆహోర పదార్థాలను శత్రువులు మధ్యలోనే అడ్డగించి ఎత్తుకుపోతున్నారు. ఇది చాలదన్నట్లు ప్రకృతి కూడా అతని మీద పగ బట్టింది. మూలీనదికి

వరదలు వచ్చి గుర్రాలు, ఏనుగులతో సహి సైనికులు కూడా కొట్టుకపోయారు. గాలివాసకు దేరాలన్నీ చెల్లాచెదరైనాయి. తుఫాను రాత్రి, అంతటా అంధకారం. ఆ చీకటి రాత్రి అలంగీర్ ఔరంగజేబు చక్రవర్తి, ధిల్లీ పాండుశా తన సైనికులలో మనోదైర్యం నింపటనికి శిబిరంలో ఇటు అటు సంచరిస్తున్నాడు. గాలి దుమారానికి అంతటా దీపాలు ఆరిపోయి అంధకారం ఏర్పడినా ఒక గుడారంలో మాత్రం ఒక కొవ్వుత్తి తేజోవంతంగా వెలగుతుంది.

“అలంగీర్” అశ్వర్యపోయి ఆ గుడారం వాకిట నిలబడి లోపలికి తొంగి చూసాడు. పసిమి చ్చాయతో, తేజోవంతమైన నయనాలతో, పాండుగు గడ్డలతో దీక్కగా ఖురాన్ చదువుతూ, అల్లాను స్ఫురిస్తున్న ఇద్దరు పవిత్రులు ఆయనకు కనిపించారు. వారు మాజీత్ యసుఫ్, మాజీత్ పరీట్లు. చక్రవర్తికి ఆ “అల్లాహాలాల” మీద నమ్రకం ఏప్రది గోల్గొండను జయించే మార్గం చెప్పుమని పదేపదే వేడుకున్నాడు. చివరికి వారు ఒక పగిలిన కుండ పెంకు మీద ఏదో మంత్రాక్షరాలని రాసి లంగర్ భానా (నేటి లంగర్ హోట్)

దగ్గర చెప్పులు కుట్టే ఒక మాదిగ మునలతనికి దానిని అందచేయమని ఆడేశించారు. ఔరంగజేబు స్ఫురుంగా ఆ కుండ పెంకును తీసుకుని చెప్పులు కుట్టే మాదిగ వృద్ధుడికి దానిని అందజేసాడు. అతను కోవంతో ఆ కుండపెంకును పగలగొట్టి మరో పెంకుపై ఏవో గీతలు గీసి రాసిన వారికి చూపేట్లుమన్నాడు. చక్రవర్తి తన అహంకారాన్ని చంపుకుని మళ్ళీ గుడారానికి వాపస్ వెళ్లి వారికి దానిని అందజేసాడు. వారు తీక్ష్ణంగా భుక్కటి ముడిచి అల్లా నామసురణతో మరి కొన్ని బీజాక్షరూలు అదే పెంకుపై లిఖించి అతనికి అందచేయమని మళ్ళీ ఆడేశించారు. చేసేదేమీ లేక “సబర్ కా ఫల్ మీరా హోతాప్పా” అనుకుని ఓపిక నశించని ఆ ధిల్లీ చక్రవర్తి లంగర్ హోజీలోని ఆ “మాచీ” దగ్గరికి చేరుకున్నాడు. ఆ మాదిగ ముసలివాడు ఆ అక్కరాలను చదవటం ముగించగానే ఒక పెద్ద వెలుగు వెలిగి, మిరుమిట్లు తెలివే కాంతిలో ఆ ముసలివాడు మాయం అయినాడు.

జౌరంగజేబు ఆ ఇద్దరు పవిత్రుల వద్దకు తిరిగి వచ్చి జరిగిందంతా విన్నవించాడు. అప్పుడు వారు ఒక చిర్పుప్పు నవ్వి ఆ మాదిగ ముసలి ఎవరో కాదని, గోల్గొండ రాజ్యాన్ని రక్షిస్తున్న అతీత శక్తి అని ఇక ఆ శక్తి లేదు కావున ఇక విజయం మీదేనని ఆశీర్పదించారు.

ఆ తెల్లారే జౌరంగజేబు కోట ముట్టుడిలో “ఫతేదర్వాజా” దగ్గర విజయం సాధించాడు. ఈ ఫతేదర్వాజా మునేనీ ఆలం దాటిన తర్వాత ఉంటుంది.

కలీముల్లా ఆదేశం ప్రకారం ఆధ్యాత్మిక మార్గం అవలంబించారు. హిందూ, ముస్లిం అని బేధభావం చూపక అందరికి తత్త్వ బోధనలు చేసారు. నేక్కనాంపురాలో స్థిరపడినారు. అదే తర్వాత కాలంలో నాంపల్లిగా మారింది. హిందూ మతంలోని భక్తి ఉద్యమానికి, ఇస్లాంలోని సూఫీ తత్త్వానికి చాలా పోలికలు ఉన్నాయి. అందుకే హిందూ మతంలోని క్రింది కులాల వారు సూఫీ సాధువులకు దగ్గరయ్యారు. భక్తి ఉద్యమం ప్రేమ శాంతి, సహనంల మీద ఆధారపడినట్లే సూఫీ ఇజం కూడా వాటినే పాటించింది. ఆత్మ పరిశు ధ్యాత్మక, త్రికరణ పుధికి రెండూ ప్రాధాన్యత ఇచ్చాయి. రెండు కూడా సంగీత సాహిత్యాలకు ప్రాముఖ్యతను ఇచ్చాయి. దేవాలయాలలోని ఆచారాలు పుష్టాల అలంకరణ, కొబ్బరికాయలు కొట్టటం, ప్రసాదాన్ని పంచటం, చందన సేవ, పాటలు పొడటం లాంటివి దర్శాలలో కూడా పాటిస్తారు. హిందువులు దర్శాలకు దగ్గర కావటానికి ఇవి కూడా కారణాలు.

హైద్రాబాద్లో వీరిద్దరే గాక, పహాద్ పరీఫ్లోని బాబా పర్వత్ దీన్, పేక్ పేటలో హుస్నేన్ పో వలీ, శంషాబాద్లో బాబా జాపంగీర్ పీర్, హోల్లాలీ దర్శాలోని హోలా అలీలు ఈ సూఫీ ఉద్యమానికి చెందిన వారే. మన దేశంలోని చాలా మంది సూఫీ గురువులు ఇరాన్ నుండి ఇక్కడికి వచ్చిన వారే. బాబా ఘక్కుదీన్ ఇరాన్లో ఒక ప్రాంతానికి నవాబు. ఆయన వైరాగ్యంతో రాజ్యాన్ని త్యజించి కాలినదకన మన దేశానికి వచ్చి ఆనేక ప్రాంతాలు సంచరించి

చివరికి అనంతపురం జిల్లాలోని పెనుగొండలోని గుట్టల్ని దీపించు సంవత్సరాల ఏకాంత వాసం, తపస్స అచరించి అక్కడే సమాధి సిద్ధిని పొందినాడు. ఇతని తత్త్వబోధనల ప్రభావం పలన చాలా మంది “జంగములు” ఇస్లాంను స్నేకరించారు. పెనుగొండలోని “బాబా ఘక్కుదీన్ దర్శా” నేడు కూడా అన్ని మతాల వారికి ప్రసిద్ధిపొందిన పుణ్యసైత్రణం. హిందువులలో “బాబియ్, బాబురావు” అన్న పేర్లు ఈ సూఫీ బాబాల ప్రభావంతో పెట్టిన పేర్లే. పిర్రీ సాయిబాబా, సత్యసాయిబాబా, మెహర్ బాబా, తాజ్దీన్ బాబా పేర్ల మీద కూడా సూఫీజం ప్రభావం ఉందేమో విజ్ఞలే సెలవివ్వాలి.

పీరే గాక ధిల్లీలో నిజాముద్దీన్ జెలియా, అజ్జీలో మాజీత్ ఖాజా మెయిహుద్దీన్ చిప్పి, గుల్బర్గాలో బండా గరీబ్ నవాజ్, కాశీరీలో సూర్యుద్దీన్ రుషిలు యావత్ భారతదేశంలోనే పేర్దాంచిన సూఫీ తత్పవీత్రలు. హిందువులు ఈ సూర్యుద్దీన్ ను నందరషి అని కీర్తించారు. ఇతను అన్ని మతాల వారిని సమానంగా ఆదరించాడు. బ్రాహ్మణ మతాన్ని తీప్రంగా వ్యతిరేకించిన తైవసాద్ధ్య “లల్లామాత” దగ్గర ఈ సూర్యుద్దీన్ పాలు తాగి పెరిగినాడని కాశీరీలు సమ్మతారు. ఈ సూఫీలతో నాలుగు సిల్ సిలాలు (పరంపరలు) ఉన్నాయి. అవి

1) భాదరియా

- 2) చిష్టియా
- 3) నక్కాబండీ
- 4) సుహార్ వార్డియా.

1710లో బాబా యూసుప్పుద్దీన్ అల్లకు ప్రియతముడైనాడు. ఆ వార్త ఇవ్వు ప్రిప్పుద్దీన్ ఒక దుప్పటికప్పుకుని పడుకుని నిద్రలోనే అత్యార్థగా గావించాడు. స్థానికులు భక్తి ప్రపత్తులతో వారిద్దరికి సమాధులను నిర్మించి ప్రతి ఏటా ఉర్పులను చేయసాగారు. చోటా ఉర్పు అంటే జన్మదినం. బడా ఉర్పు అంటే చనిపోయిన దినం. వారి సమాధులకు భక్తులు మొక్కుకునే వారు. వారు కోరుకున్న కోరికలన్నీ నెరవేరేవి. ఆ అపూర్వ స్నేహితులు అల్లకు ప్రియమైన తర్వాత 21 సంాలకు అనగా 1731లో వారి గురువు కలీముల్లా కాలధర్మం చెందాడు.

మూడవ నిజం సికందర్ జా అలీ కాలంలో అందమైన నగిషీలతో ఆ సమాధులను సుందరీకరించారు. వివిధ ప్రాంతాల సుండి భక్తులు తండ్రోపతండ్రాలుగా రాశాగారు. సరాయిల (సత్రాలు) నిర్మాణం జరిగింది. భక్తుల అవసరాల కోసం దుకాణాల సముదాయాలతో బజార్ ఏర్పడి ఆ ప్రాంతానికి “బజార్ ఫూట్” పేరు స్థిరపడింది.

చందాదారులుగా చేరండి... చేల్పించండి...

పాతకులకు, రచయితలకు, పరిశోభకులకు... నమస్కులు.

తెలంగాణ ఉధ్యమ సందర్భంలో పుట్టిన తెలుగు మాసపత్రిక దక్కన్లాండ్ తెమ్మిదేళ్ళు పూర్తి చేసుకొని పదవ సంవత్సరం లోనికి అడుగు పెట్టింది. తెలంగాణ సాధన ఉధ్యమ సమయంలో ఉధ్యమానికి దికా నీరీశం చేసేలా ఎందరో ప్రమయుల వ్యాసాలను అందించింది. టీఆర్సి ‘చర్చ’ సారాంశాలను ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్ళింది. తెలంగాణ భావజాలాన్ని బల్లోపేతం చేసింది.

స్వరాష్ట ఆవిధావం తర్వాత దక్కన్లాండ్ తెలంగాణ పునర్ నిర్మాణంతో తనదైన పాత్రను పోషిస్తున్నది. తెలంగాణ తనదైన ఆస్తిత్వాన్ని కాపాడుకోవడానికి, మరింత పరిపుష్టం చేసుకొనేడానికి దోషాదం చేస్తున్నది.

ఈ నేపథ్యంలో సామాజిక అంశాలతో పాటు, పర్యావరణ, చరిత్ర, వివిధ చేతివృత్తుల కళారూపాలు, నైపుణ్యాలు, వారసత్వం, పర్యాటకం లాంటి అంశాలపై కథనాలను వెలువరిస్తున్నది. ప్రజా సంక్లేషమం కోసం జరుగుతున్న ఆభివృద్ధి కార్యక్రమాలను ప్రజల దృష్టికి తీసుకెళ్తుంది. 2012 సెప్టెంబర్లో ప్రారంభమైన పత్రిక ఇప్పటి పరకూ మీ అంది సహకారాలతో కొనసాగుతూ వస్తుంది. ఇప్పటికే ఎంతో మంది మిత్రులు, శ్రేయోభిలాఘులు, తమ చందాలతో పాటు, చందాదారులను చేర్చించడంలో తమ సహకారాన్ని అందిస్తున్నారు. వారికి ధన్యవాదాలు.

అయినప్పటికీ పత్రిక నిర్వహణ కష్టసాధ్యంగా ఉంది. దక్కన్లాండ్ మనందరిది. పదికాలాల పాటు పత్రిక సజావుగా వెలువదే బాధ్యత మన అందరిదీ.

ఉన్న సందర్భంగా ప్రతిష్ఠా చార్మినార్ నుండి యుసుషైన్ దర్ద వరకు “సందల్” ఊరేగింపు జరుగుతుంది. మంచిగంధం, అత్తరు, సుగంధ ద్రవ్యాలను, పూవులను భక్తి ప్రపత్తులతో ఊరేగించి ఆ సూఫీ సాధువులకు సమర్పిస్తారు. భగవంతుడిని భక్తుడిని అనుసంధానించే దినంగా నిర్మించి వారి కోరుకున్న కోరికలన్నీ నెరవేరేవి. ఆ అపూర్వ స్నేహితులు అల్లకు ప్రియమైన తర్వాత 21 సంాలకు అనగా 1731లో వారి గురువు కలీముల్లా కాలధర్మం చెందాడు.

పవిత్ర మక్కా సందర్భం కోసం ఈజిప్పు, సిరియాల నుండి బయలుదేరిన ఆ ఇద్దరు “అల్లావాలాల” అధ్యాత్మిక “సఫర్నెనామ” (యాత్ర) నాంపల్లిలో ముగిసింది. “దునియాకే దో దీన్” ఔర “దేస్ట్రీకీ నిషోనీ” యుసుషైన్ దర్ద.

“వారు జీవించనూలేదు. మరణించనూ లేదు. ఆది మధ్యాంతరపొత విశ్వవిషు వీధులతో సంచరిస్తా రపంత సేపు విశ్రమించటానికి పాప పంకిలమైన ఈ పుడమి మీద ఆగినారు”.

(పహార్ నామా (హైద్రాబాద్ వీధులు - గాఢలు) పుస్తకం నుంచి)

-పరవస్తు లోకేశ్వర్,

m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

చందా పూర్తులున వారు తమ చందాలను రెస్యూవర్ల చేసుకుని కాంప్లైంమెంటరీ కాపీలు అందుతున్న వారు కూడా చందాదారులుగా చేరి, మిత్రులను చేర్చించి సహకరిస్తారని ఆశేస్తా...

ధన్యవాదాలతో... మీ

- మణికొండ వేదకుమార్

సంపాదకులు

చందా వివరాలు:

వార్లు చందా : రూ. 300

2 సంాలకు : రూ. 600

‘దక్కన్ ల్యాండ్’ వేరిటి ఎంట, మనీయార్డర్, చెక్ లేదా నగదు రూపంలో చందామెత్తుం చెల్లించవచ్చు.

చిరునామా :

DECCAN LAND :

“CHANDRAM” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029, Telangana

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

దక్కన్ల్యాండ్ బ్యాంకు భాతా వివరములు:

Name : DECCAN LAND

Bank : KOTAK MAHINDRA BANK

A/c No : 7111218829

IFSC Code : KKBK0007463

Branch Code : 007463

తెలంగణ హరిత నిధి

ఏప్రిల్ 1నుంచి అమల్‌కి

తెలంగాణలో పచ్చదనం పెంపు కోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేసిన హరిత నిధి ఏప్రిల్ 1 నుంచి అమల్‌కి వస్తువు ఇందుకోసం ప్రజాప్రతినిధులు, ఉద్యోగులు తమ నెల జీతాల నుంచి కొద్ది మొత్తంలో విరాళాలు ఇవ్వాలన్నారు. మే నెల నుంచి ఉద్యోగుల జీతాల నుంచి ఈ విరాళాలు సేకరిస్తారు. ఇందుకు సంబంధించి పలువురు మంత్రులు, అధికారులతో ఆర్థికమంత్రి మంత్రి హరీశ్‌రావు సమీక్షించారు. హరితనిధి ఏర్పాటు చరిత్రాత్మకమని, హరితనిధికి జమ అయ్యే నిధులతో నర్సరీలు, మొక్కల పెంపకం చేపట్టునుస్తుట్టు అర్థికమంత్రి తెలిపారు. సీఎం కేసీఆర్ హరిత సంకల్పాన్ని అందరూ విజయవంతం చేయాలని విజ్ఞాపించారు. పచ్చదనం పెంచే అంశంలో ఇప్పటికే ఏగతా రాష్ట్రాలకు ఆదర్శంగా ఉన్నామని చెప్పారు.

గతంలోనే ఉత్తర్వులు..

రాష్ట్రంలో పచ్చదనాన్ని పెంపాందించే లక్ష్మణతో చేపట్టిన హరితహారం కార్యక్రమాన్ని నిరంతరం కొనసాగించేందుకు వీలుగా ‘తెలంగణ హరిత నిధి’ ఏర్పాటింది. దీని విధివిధానాలను ఖరారుచేస్తూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గతేడాది డిసంబర్లో ఉత్తర్వులు జారీచేసింది. అటవీ, పర్యావరణ శాఖ మంత్రి కైర్యాన్ని రాష్ట్ర స్థాయి కమిటీని కూడా ఏర్పాటుచేశారు. ఈ నిధి వినియోగానికి అటవీశాఖ నోడల్ ఏజెస్‌నీగా వ్యవహారించనుంది. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2015లో హరితహారం కార్యక్రమాన్ని చేపట్టిన విషయం తెలిసిందే. అయితే, 230 కోట్ల మొక్కలు నాటులన్నది లక్ష్మణంగా, 2021 నవంబరు నాటికి 239.44 కోట్ల మొక్కలు నాటారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వ శాఖలతోపాటు స్థానిక సంస్థలు, కేంద్ర ప్రభుత్వ శాఖలు, సంస్థలు ఇందులో పాలుపంచు కున్నాయి. హరిత ఉద్యమాన్ని నిరంతరం కొనసాగించాలని

నిర్ణయించిన సీఎం కేసీఆర్ తెలంగణ హరితనిధి (గ్రీన్ ఫండ్) ఏర్పాటుచేయనుస్తుట్లు గతేడాది అక్షోబరు 1న శాసనసభ వేదికగా ప్రకటించారు.

నిధుల సమీకరణ ఇలా

ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు, ప్రజాప్రతినిధులతోపాటు వివిధ వర్గాల నుంచి వచ్చే విరాళాలు, ప్రభుత్వం విధించే పస్తులు, ఫీజుల రూపంలో హరితనిధి సమకూరుతుంది. హరితనిధి రాష్ట్రస్థాయి కమిటీలో అటవీశాఖ మంత్రి చైర్మన్‌గా వ్యవహారిస్తారు. అటవీశాఖ ప్రశ్నేక ప్రధాన కార్యదర్శి హైకోర్ట్ కైర్యాన్ని ప్రశ్నాపించి కస్టినర్స్‌గా, పీసీసీఎఫ్ ‘కంపా’, తెలంగణ అటవీ అభివృద్ధి సంస్థ ఎండీ, ఆర్థికశాఖ కార్యదర్శి సభ్యులుగా ఉంటారు.

నర్సరీల నుంచి.. మొక్కల సంరక్షణ వరకూ

హరితనిధి వినియోగంపై విధివిధానాలను రాష్ట్ర అటవీశాఖ జీవోలో వెల్లడించింది. నర్సరీలను ఏర్పాటుచేయడం, మొక్కలు నాటడం, నీళ్ళ పోయడం, సంరక్షించడం, మొక్కల లెక్కలు తేల్చడం, పచ్చదనంపై అవగాహన పెంచే కార్యక్రమాలు, ప్రణాలికల రూపకల్పన, అమలు, పర్యవేక్షణ వంటి అవసరాలకు ఈ నిధిని

ఉపయోగించాలని స్పృష్టించేసింది. అటవీ సంరక్షణ ప్రధాన అధికారి వివిధ శాఖల నుంచి ప్రతిపాదనలను స్వీకరించి హరితనిధి రాష్ట్ర కమిటీకి పంపిస్తుంది. తర్వాత సంవత్సరంలో పెంచే నర్సరీలు, నాటే మొక్కలకు సంబంధించిన ఆమోదాన్ని ప్రతి సంవత్సరం ఆగస్టులోపు పొందుతుంది. ప్రతి మూడుష్టూట్లకోసారి ఈ కమిటీ సమావేశం అవుతుంది. హరితనిధికి ప్రశ్నేకంగా బ్యాంకు భాతా తెరవనుంది.

- దక్షన్ మ్యాన్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

నేను ఇంకా ఎన్నోళ్లు వేచిచూడాలి?

మునపూర్ దేవాలయ సముదాయంలోని కళ్యాణ మండపం ఆవేదన

ఎన్నో యాసలున్న తెలుగు భాషపు మాటల్లదే వారినందరినీ ఒకక్షతాటిపైకించి, ఆయా భూభాగాలను ఒక్కటిగా కూర్చు తమిళ, కన్నడ, మరాతి, బరియా సరిహద్దులుగా మొత్తం తెలుగు నేలను 62 సంవత్సరాల పాటు పాలించిన ఘనత కాకతీయ గణపతిదేవునిదే. ఎలాంటి శత్యభయం లేకుండా దేవరక్షణకు, సమృద్ధ పంటలతో సస్వరక్షణకు పూనుకొన్న గొప్ప చక్రవర్తి. సాగునీటికి విశాలమైన చెరువుల్లి, పెరుగుతున్న జనాభాకు కొత్త కొత్త పట్టణాలను, ఆధ్యాత్మిక వసరులుగా ఎన్నో దేవాలయాలను నిర్మించిన గొప్పదార్యనికునిగా పెరు తెచ్చుకొన్నాడు. దేశియ, విదేశియ వర్తక వాణిజ్యాలను ప్రోత్సహించి ప్రజలకు నిత్యావసర సరుకుల నందించటమేకాక, సముద్రంపై వెళ్లి వ్యాపారం చేసేవారి జీవితాలు ప్రమాదభరితమైనవని గుర్తించి, వారి కుటుంబాలకు బీమా సౌకర్యాల్చి కలిపుస్తూ భారతదేశ సాంఘిక సంక్లేషు చరిత్రలో తొలిసారిగా ‘అభయ’ శాసనాన్నిచ్చిన సామాజిక ఆర్థిక శాస్త్రవేత్త గణపతిదేవుడు కవులనూ, కళాకారులను ప్రోత్సహించి అన్నిరంగాల్లోనూ అభివృద్ధిని సాధించి, తెలుగువారికి తొలిసారిగా స్వర్ణయుగాన్ని అందించిన ఏకైక చక్రవర్తి.

తనకంటే పెద్దవాడైన సేనాని, తననూ తన సాప్రాజ్యాన్ని కాపాడిన రేచర్ల రుద్రిరెడ్డిని సర్వపైన్యాధ్యక్షునిగా నియమించి, ఉచిత రీతిన సత్కరించాడు. రేచర్ల రుద్రుడు, గణపతి దేవుని అడుగు జాడలో నడిచి పాలంపేట పట్టణాన్ని, అక్కడున్న రామపు చెరువును, రుద్రేశ్వర (రామపు) దేవాలయాన్ని నిర్మించారు. తన కొడుకుల్లో ఒకరికి చక్రవర్తి పేరుపెట్టుకొని రుణం తీర్చుకున్నాడు. అదే వారసత్వాన్ని పుణికిపుచ్చుకొన్న రేచర్ల రుద్రుని కొడుకు గణపతిరెడ్డి, తండ్రి బాటలోనే నడిచాడు. రామపు దేవాలయానికి నాలుగు మైళ్ల దూరంలో తన తండ్రిని సమాదరించిన గణపతిదేవుని పేర గణపురం

పట్టణాన్ని (ములుగు - ఘనపూర్), గణపేశ్వరాలయ సముదాయాన్ని, గణపనముద్రమనే చెరువును నిర్మించి తెలుగు మాగాణమైన తెలంగాణాకు మరో మహాబలిపురాన్నందించాడు. 22 దేవాలయాలు ద్రావిడ, కన్నడ, చాళుక్య, మౌయసల, చోళ, ఘుమ్రర్, కళింగ, లాట సంప్రదాయాలను పుణికిపుచ్చుకున్నాయి. ఇలా ఇన్ని రకాల విమానాలున్న దేవాలయాలు ఒక్క చోట నిర్మించి తండ్రినే మించిపోయాడు గణపతిరెడ్డి.

తరతరాలపాటు కళాఖండాలుగా నిలిచి ఉంటాయని తలపోసిన గణపతిరెడ్డి ఆశలు, 1319-23 మధ్య జరిగిన ఢిల్లీ పొలకుల దాడిలో ఓడిపోయాయి. దేదీపుమానంగా వెలుగొందిన కళా నిలయాలపై నిర్వక్షపు నీలి నీడలు కమ్ముకున్నాయి. శిఖరాలు వొంగిపోయాయి. గోడలు కూలి పోయాయి. అలయాలు శిథిలాలైనాయి. మంటపాలు కుంగి కంట తడి పెట్టుకొంటున్నాయి. శిల్పుల సుత్తిదెబ్బల బాధపడని రాళ్ల ముందుగా గణపతిరెడ్డికి, కొద్దిపాటి మరమ్మతులు చేయించిన నిజాం రాష్ట్ర పురావస్తుశాఖ సంచాలకులు గులాం యాజ్ఞదానీకి చేతులెత్తి నమస్కరిస్తూ, నేటి తరాన్ని వేడుకుంటున్నాయి. రాష్ట్ర పురావస్తుశాఖ గతకొనేళ్లుగా ఈ ఆలయ సముదాయాన్ని పునరుద్ధరించటానికి పూనుకోవటం హర్షించదగ్గ విషయం. అయితే ఇప్పటికీ మరమ్మతుకు నోచుకోక, పునాదులు కుంగి, స్థంభాలు వొంగి, దూలాలు రాలి, కప్పులు పడిపోయి ఉనికినే కోల్పోతున్నా, శక్తిని కూడగట్టుకొని తనను కాపాడమని కడుదీనంగా వేడుకొంటోంది గణపురం దేవాలయ సముదాయంలోని కళ్యాణ మండపం!

-ఈమని శివనగరెడ్డి-స్థపతి

m : 9848598446

e : nagireddy@malaxmi.in

భారత చారిత్రక సంపద చిహ్నాలు!

భారతదేశం ఒకవ్యుదు అనేక సామ్రాజ్యాల సమూహం. ఎంతో మంది రాజులు, చక్రవర్తులు దేశంలోని అనేక ప్రాంతాలను తమ రాజుధానులుగా చేసుకొని పరిపాలన సాగించారు. ఈ క్రమంలో శత్రువుల దాడుల్లో ధ్వంసం కాగా.. ఇప్పటికీ దేశవ్యాప్తంగా కొన్ని ఖిల్లాలు చెక్కుచెదరకుండా చరిత్రకు సజీవసాక్ష్యాలుగా నిలుస్తున్నాయి. వాటిల్లో చెప్పుకోడగ్గ కొన్ని కోటల విశేషాలు తెలుసుకుండాం..

ఎరకోట

దేశ రాజుధాని దిల్లీలోని ఎరకోటకు ఎంతో ఘన చరిత్ర ఉంది. దీన్ని 17వ శతాబ్దిలో మొగుల్ చక్రవర్తి షాజహాన్ నిర్మించారు. మొఘుల్ సామ్రాజ్య రాజుధానిని ఆగ్రా నుంచి దిల్లీకి మార్చాలని భావించిన షాజహాన్.. ఈ మేరకు దిల్లీలో ఓ కోటను నిర్మించాలనుకున్నారు. దీన్తో 1639 మే 12న కోట నిర్మాణానికి శంకుస్థాపన చేశారు. తాజ్మహాలను డిజైన్ చేసిన అహ్మద్ లాహోరినే ఎరకోట డిజైన్ ను రూపొందించారు. ఇస్లామిక, మొఘుల్, పార్సి, హిందూ సంస్కృతుల సమేక్షనం ఈ నిర్మాణంలో సృష్టింగా కనిపిస్తుంది. ఈ కోట లోపల దివాన్-జి-ఆమ్ దర్జారు, మౌతీ మసీదు, పాలరాతితో నిర్మించిన దివాన్-జి-బాస్ మండపం, ముంతాజ్ మహల్ పేరుతో ఒక మూర్జియం ఇలా అనేక కట్టడాలు ఉన్నాయి. భారత్తలోని సందర్భక ప్రాంతాల్లో ఎరకోట మందు పరుసలో ఉంటుంది. ఎరకోట సమీపంలో చాందినీ చౌక్ మార్కెట్‌ను షాజహాన్ చక్రవర్తి కుమారై జహనారా నిర్మించారు. ఏటా స్వాతంత్యదినోత్సవం నాడు దేశ ప్రధాని ఎరకోటపై జాతీయ పతాకావిష్టుణ చేస్తారు.

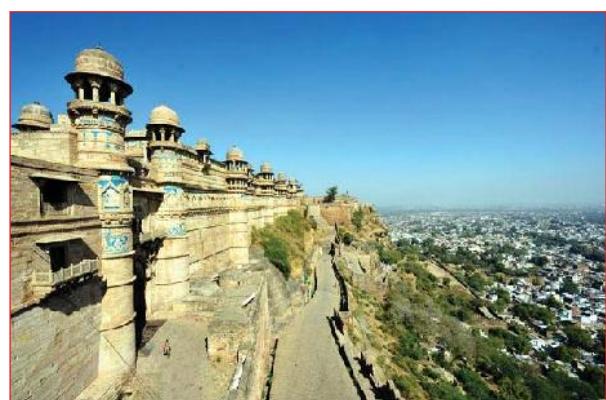
గోల్గూడ కోట

ఈ నవాబుల ఖిల్లా తెలంగాణ రాష్ట్ర రాజుధాని పైదరాబాద్ శివారులో ఉంది. గోల్గూడ ప్రాంతాన్ని మొదట్లో కాకతీయులు పరిపాలించేవారు. ఆ సమయంలో ఒక మట్టి కోట ఉండేదట.

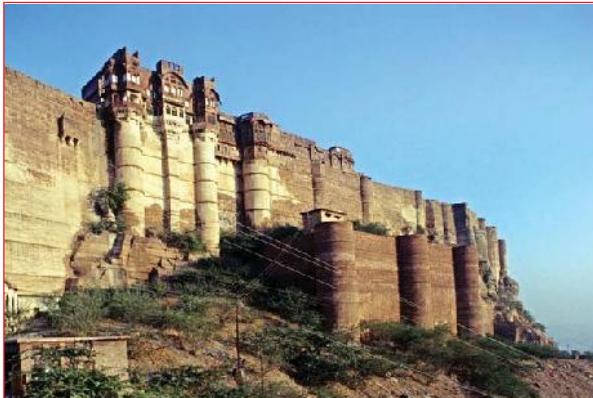
కాలక్రమంలో ఈ ప్రాంతం బహమనీ సుల్తాను మహ్మద్ షా స్వాధీనమైంది. బహమనీ చక్రవర్తులతోపాటు.. 1512-1687 మధ్య కాలంలో కుతుబ్ షాహీలకూ ఈ గోల్గూడ ప్రాంతమే రాజుధానిగా మారింది. రాజుధానిలో రాజులకు కోట అవసరమై కుతుబ్ షాహీ వంశస్తులు 120 మీటర్ల ఎత్తైన నల్లరాయి కొండపై ఈ గోల్గూడ కోటను నిర్మించారు. ఈ కోట.. బురుజులతో కలిసి సుమారు 5 కిలోమీటర్ల విస్తరణలో ఉంటుంది. ఇందులోనే తానీషా ప్రభువు.. రామదాసును బంధించిన చెరసాల ఉంది. కోట ప్రవేశమార్గంలో చప్పట్లు కొడితే.. కొండపైన కిలోమీటరు మేర సృష్టింగా ఆ శబ్దం వినిపించే అద్భుత నిర్మాణం వర్యాటకులను విశేషంగా ఆకట్టుకుంటోంది.

గ్రావియర్ కోట

భారతదేశంలో ఆత్మంత పురాతన కోటల్లో గ్రౌలియర్ కోట ఒకటి. దీన్ని పదో శతాబ్దింలో మధ్యపదేశ్ లోని గ్రౌలియర్ లో నిర్మించారు. అంతకుముందే ఈ కోట నిర్మాణం జరిగిందని పలువురు చరిత్రకారులు అంటున్నారు. దీన్తో దీన్ని ఎవరు.. ఎప్పుడు నిర్మించారన్న దానిపై స్వప్తత లేకపోయినా.. తోమర్, మొఘుల్, మరాతా, సింధియా చక్రవర్తులు ఈ గ్రౌలియర్ కోట నుంచే పరిపాలన సాగించినట్లు చరిత్ర చెబుతోంది. ల్రిటిష్ కాలంలో ఈ కోటను జైలుగానూ ఉపయోగించారు. కోట చుట్టూ సుమారు 15 మీటర్ల ఎత్తు గోడలు ఉన్నాయి. కోట లోపల ఆలయాలు, పలు రాజులొసాదాలు, మండపాలు కనిపిస్తాయి. రాత్రివేళ ఈ కోట అందాలు పర్మాటకులకు కనువిందు చేస్తాయి.

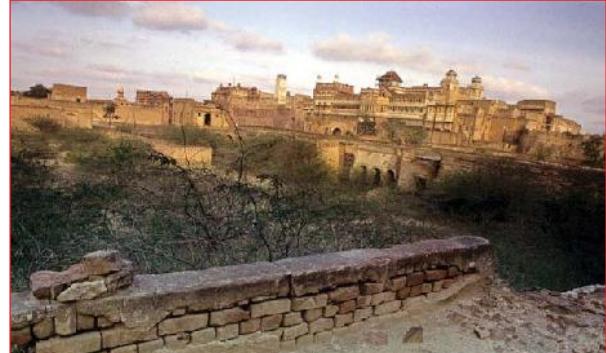
మెహరన్ గఢ్ కోట

రాజస్థాన్ లో అనేక రాజమహాళ్లు.. కోటలు దర్శనమిస్తాయి. వాటిలో ప్రముఖంగా చెప్పుకోవాల్సింది.. జోధ్పుర్ లోని మెహరన్ గఢ్ కోట గురించే. దేశంలోనే ఆత్మంత విశాలమైన కోటగా ఇది పేరొందింది. దాదాపు 1,200 ఎకరాల విస్తరణలో.. 122 మీటర్ల ఎత్తులో దీన్ని నిర్మించారు. రాటోడ్ వంశికుడు రావ్ జోధా చక్రవర్తి అయ్యాక.. పూర్వీకులు నిర్మించిన మన్డిర్ కోటని వీడి.. అప్పటి బార్చిరియా ప్రాంతంలో మెహరన్ గఢ్ కోటకు రూపకల్పన చేశారట. ఈ కోటలో చాముండి మాత ఆలయం, రావ్ జోధా డెస్ట్ రాక్ పౌర్కు ఉన్నాయి. అలాగే, మొఘుల్ చక్రవర్తులకు సంబంధించిన పెయింటింగ్స్, ఆయుధాలను సందర్శకుల కోసం ప్రదర్శనకు పెదుతున్నారు. అంతేకాదు, ఈ కోటలో బాలీవుడ్, హాలీవుడ్ సినిమా పూర్తింగ్స్ కూడా జరుగుతుంటాయి.

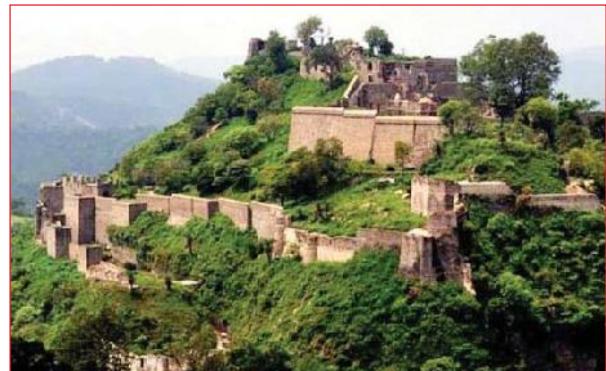
జూనాగఢ్ కోట

రాజస్థాన్ లోని బికనీర్ లో ఉన్న జూనాగఢ్ కోట అందాలు చూసేందుకు పర్మాటకులు క్యా కడుతుంటారు. 1571 నుంచి 1612 వరకూ బికనీర్ రాజ్యాన్ని పాలించిన రాజు రాయ్ సింగ్ ఈ కోటను నిర్మించారు. మొఘుల్ చక్రవర్తులు ఇచ్చిన నిధులతోపాటు, జోధ్పుర్ నుంచి వచ్చిన దబ్బులతో ఈ కోటను రాయ్ సింగ్ నిర్మించారట.. అందుకే, జూనాగఢ్ కోట నిర్మాణంలో మొఘుల్ చిత్రకళ శైలి

కనిపిస్తుంది. కొండపై కాకుండా నేలపై నిర్మించిన కోటల్లో ఇది ఒకటి. ఈ కోట చుట్టూరా ప్రజలు నివాసాలు ఏర్పాటు చేసుకోవడంతో నగరంగా జూనాగఢ్ మారిపోయింది. థార్ ఏడారికి 5-6గంఠల ప్రయాణ దూరంలోనే ఈ కోట ఉండటంతో పర్మాటకులంగానూ ఈ కోటకు గుర్తింపు లభించింది.

కాంగ్రా కోట

హిమాచల్ ప్రదేశ్ లోని ధర్మశాలకు 20కి.మీ దూరంలో కొండప్రాంతమైన కాంగ్రాలో ఈ కోట ఉంది. కాంగ్రా ప్రాంతం.. ఒక రాజ్యంగా విరాజిల్లుతున్న సమయంలో రాజ్యపుత్ర వంశీయులు దీన్ని నిర్మించారు. అయితే, 1615లో అక్బర్ చక్రవర్తి దీన్ని కైవల్యం చేసుకునేదుకు విఫలయత్తుం చేశారట. శత్రువులోద్యమైన కోట ప్రహరీలు అక్బర్ పైన్స్యం దాడి నుంచి రాజ్యపుత్రులను కాపాడినట్లు చరిత్రకారులు పేర్కొంటున్నారు. రాజ్యపుత్ర వంశీయులతోపాటు అనేక మంది రాజులు, ఆంగ్లేయులు ఈ కోటలో ఉండి రాజ్యాన్ని పాలించారు. అయితే, 1905లో వచ్చిన భుకంపంలో ఈ కోట పొక్కింగా ధ్వంసమైంది. అయినప్పటికీ ఈ కోట పర్మాటకులను ఆకట్టుకుంటోంది.

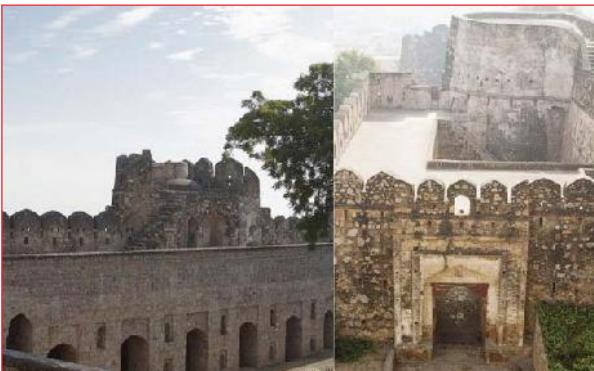
ఆగ్రా కోట

అగ్రా అనగానే తాజ్మహల్ గుర్తాస్తుంది. కానీ, అక్బర్ మరో అధ్యాత్మమైన సందర్భకు ప్రాంతముంది. అదే అగ్రా కోట. మొఘుల్ వంశంలో నాలుగు తరాల చక్రవర్తులు అగ్రా రాజులానిగా పరిపాలించిన కాలంలో ఈ కోటలోనే ఉన్నారట. అయితే, దీన్ని

అంతకుమందే లోడీ చక్రవర్తులు నిర్మించారని, మొఘలులు ఆధునికీకరించారని పలు అధ్యయనాలు చెబుతున్నాయి. యునెస్కో ప్రపంచ వారసత్వ సంపద జాబితా(1983)లో చేరిన తొలి భారతీయ కట్టడం ఈ కోటే కావడం విశేషం.

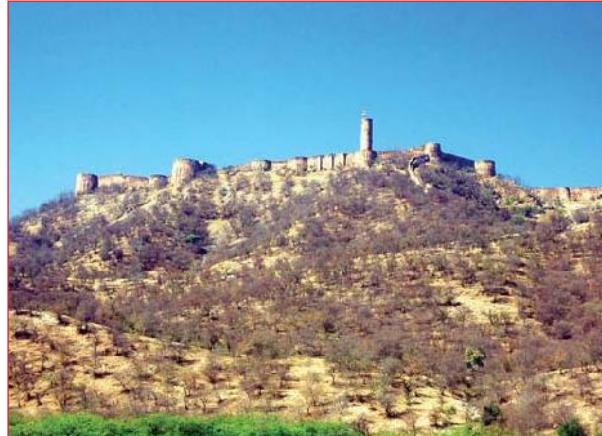
రూసీ కోట

వీరనారి.. రూసీ రాణి లక్ష్మీజాయి గురించి ప్రతి ఒక్కరూ చిన్నప్పుడు పార్యపుస్తకంలో చదువుకునే ఉంటారు. ఉత్తరపదేశ్లోని రూసీ ప్రాంతాన్ని ఆమె రూసీ కోటు నుంచే పాలించింది. ఈ కోటను 1613లో బుందేల రాజువుత్త వంశీయుడు వీరసింగ్ దేవ్ నిర్మించినట్లు చరిత్రకారులు చెబుతున్నారు. బుందేల్, మరాఠీల శైలిలో ఈ కోటు నిర్మాణం ఉంటుంది. కోటు ప్రేశమార్గంలో శివాలయం, గణపతి దేవాలయం ఉన్నాయి. ఏటా జనవరి, ఫిబ్రవరి నెలలలో రూసీ మహాత్మవం జరుగుతుంటుంది. ఆ సమయంలో కోటు మరింత అందంగా ముస్తాబ్ పర్యాటకులను అమితంగా ఆకట్టుకుంటుంది.

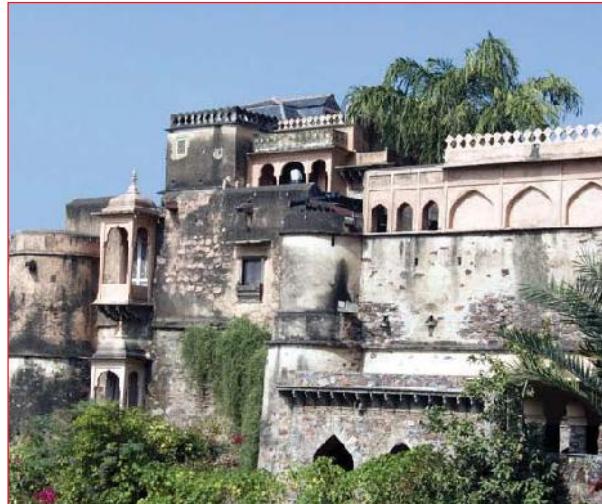
జైఫుడ్ కోట

రాజస్థాన్ రాజుధాని జైపూర్లో ఉన్న అమేర్ కోటకు రక్షణ కల్పించడం కోసం 1726లో రాజు జై సింగ్-II ఈ కోటను నిర్మించారు. దీంతో అతడి పేరుమీద దీనికి జైఫుడ్ కోటగా పేరొచ్చింది. దిల్లీకి సమిపంలో ఈ కోటు ఉండటంతో.. మోఘల్ చక్రవర్తి షాజహాన్ దీన్ని ఆయుధ భాండాగారంగా మార్చుకున్నారు.

ప్రస్తుతం ఈ కోటలో ఉన్న మూర్జియంలో జైపూర్ రాజుల చిత్రపటాలు, కోట నిర్మాణం వివరాలు, వస్తువులను సందర్శించొచ్చు. ఈ కోట నుంచి మాస్ట్ అమేర్ కోట, అరావళి పర్యాతాల అందాలు పర్యాటకులను మంత్రముగ్ధుల్ని చేస్తాయి.

నీప్రూనా కోట

దిలీ జైపూర్ జాతీయ రహదారిపై రిసార్టుగా మారిన నీప్రూనా కోటను 1464లో రాజువుత్త మహారాజు పృథ్వీరాజు చౌహన్-III నిర్మించారట. ఎత్తయిన కొండపై 25 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో నిర్మించిన ఈ కోట యిప పర్యాటకులను విశేషంగా ఆకర్షిస్తుంది. రాత్రి వేళల్లో దీపాల వెలుగుల్లో సుందరంగా కోట మెరినిపోతూ ఉంటుంది. మనదేశంలో ఉన్న పురాతన వారసత్వ రిసార్టులలో ఇదొకటి. ఈ కోటలో రెండు స్విమింగ్ పూల్స్, వేలాడే తోటలు ఉన్నాయి. వారాంతంలో నిర్వహించే సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు పర్యాటకులను అలరిస్తాయి. అడ్వెంచర్ కోరుకునే వారి కోసం ‘జీవ్ టూర్’ అందుబాటులో ఉంది.

- సోర్స్ : ఇంటర్వెట్ నుండి

సేకరణ : దక్షన్ డెస్ట్

వారసత్వ సంపదను కాపాడుకుండాం

ఏప్రిల్ 18న అంతర్జాతీయ చారిత్రిక కట్టడాల దినోత్సవం

టునీషియాలో 1982 ఏప్రిల్ 18న జింటల్సేపసల్ కౌన్సిల్, మూమెంట్స్ అండ్ సైట్స్ (ఐసిఎంబిఎస్) అనే సంస్థ నిర్వహించిన ఒక సదస్య ఇంటర్వెపసల్ దే ఫర్ మూమెంట్స్ అండ్ సైట్స్ దినోత్సవాన్ని ప్రపంచ వ్యాప్తంగా నిర్వహించాలని సూచించింది. ఈ సంస్థ ప్రారంభమైన రోజు ఏప్రిల్ 18. కనుక ఆ తేదీనే ఎన్నుకున్నారు. యునెస్కో 1983 నవంబర్లో ఈ దినోత్సవాన్ని నిర్వహించాలని తీర్మానించింది. ఈ దినోత్సవాన్ని 'వరల్డ్ పోర్ట్‌ఎజ్' దే అనడం అనవాయితీగా ఉంది. పురాతన కట్టడాలు, స్థలాలను గూర్చిన అధ్యయనం వాలి పరిరక్షణ విషయంలో ఐక్యరాజ్యసమితి సభ్యులేశాలు పరస్వరం ఆర్థిక, సాంకేతిక, సిబ్బంది పరమైన విషయాలలో సహకరించుకోవడం మొదలైనవి ఈ దినోత్సవ ప్రధాన లక్ష్యాలు.

కార్యక్రమాలు

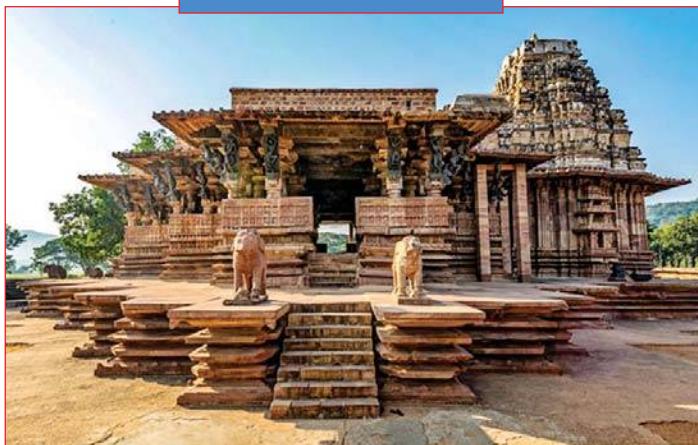
ప్రపంచ వారసత్వ దినోత్సవం రోజున అంతర్జాతీయ పురాతన కట్టడాలు, స్థలాల పరిరక్షణ పట్ల ప్రజల్లో అవగాహన కల్పించి వారసత్వ సంపద ప్రాధాన్యతను తెలియజేసేలా వివిధ కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నారు. అంతే కాకుండా, ప్రపంచవ్యాప్తంగా దాధాపు 800 ప్రపంచ స్థాయి పురాతన కట్టడాలు, స్థలాలను గుర్తించి వాచిని పరిరక్షిస్తున్నారు.

భారతదేశంలో

భారత రాజ్యాంగంలోని ప్రాధికించి వారసత్వ సంపద విలువ, వాటి పరిరక్షణపై ప్రజల్లో అవగాహన కలిపించేందుకు 'భారత ప్రభుత్వ సాంస్కృతిక శాఖ', 'రాష్ట్ర పురావస్తు శాఖలు ప్రతి సంవత్సరం వారసత్వ వారంసు కూడా నిర్వహిస్తున్నాయి.

వారసత్వమే భావితరాలకి వారథి..

మన అపురూప సంస్కృతి సంపదల సంరక్షణకు ప్రభుత్వాలు క్షణించేస్తున్నాయి. ఈ క్షణికి ప్రజల సహకారమూ చాలా అవసరం. మన సంస్కృతి చిహ్నాలు విద్యుత్తా సరే దాని రూపు చెడగొట్టుకూడదు. తరతరాలుగా వస్తున్న కళా సంపదను పరిరక్షించుకోవడం మన కర్తవ్యం. మన సంస్కృతిని, మన వారసత్వ సంపదను మనం పోగొట్టుకుంటే జాతి జీవచ్ఛివంగా మిగిలిపోతుంది. అంతరించిపోతున్న మన మహాన్నత సంస్కృతిని

పరిరక్షించు కేవడం ఎలా? నాగరికత-సంస్కృతి అనే పదాలను మన సంఘాపణల్లో, రానే రాతల్లో తరచుగా వాడుతూ వుంటాం. 'నాగరికత' అనేది 'సివిల్జెషన్స్' అన్న పదానికి మారుగా వాడుతున్నాం. నగరజీవనం ఆధారంగా ములచుకొన్న భావన నాగరికత. 'సంస్కృతి' దీనికి భిన్నమైనది. అంగ్ భాషలోని 'కల్పర్' అనే శబ్దానికి సమానార్థకంగా 'సంస్కృతి' అనే శబ్దాన్ని వాడుతున్నాం. ఇది కేవలం అంతరిక సంస్కృతి. అంటే.. 'ఆ జాతి డెస్న్యూర్షం, సంస్కారం, శిక్షణ, క్షుణి లేదా ఆ జాతి మసుగడలో అంతర్లీనంగా ఉండి, అంతర్వాహినిగా ప్రవహిస్తూ పాచింపబడే ధర్మం' అని అధం చెప్పుకోవాలి.

మానవనిర్విత కట్టడాలు, రాజ ప్రాసాదాలు, ప్రకృతిసిద్ధంగా ఏర్పడిన అపురూపమైన సుందర ప్రదేశాలు, శిల్పాలు, చిత్రలేఖనాలు, తాళపత్ర గ్రంథాలు, శిలా శాసనాలు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అన్ని దేశాల వారికి వారసత్వంగా సంక్రమించాయి. వీటిని నిర్ణక్షం చేయడమంటే, జాతి తన చరిత్రను చేరుపుకోవడవే! అంతే కాకుండా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా అనేక నిర్మాణాలు, పురావస్తు సంపద గుర్తింపునకు నోచక మరుగున పడివున్నాయి. ఈ నేపథ్యంలో ప్రపంచంలోని చారిత్రక స్మార్హ కలిగిన మేధావుల సూచనల మేరకు ఐక్యరాజ్యాన్ వింతిలోని నియునెస్కో దాని అనుబంధ నంధ 'అంతర్జాతీయ వారసత్వ సంఘం' ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రభుత్వాలు,

ప్రజల్లో అవగాహన కల్పించే నిమిత్తం ప్రతి ఏటా ఏప్రిల్ 18ని 'ప్రపంచ వారసత్వ దినోత్సవం' (వరల్డ్ పోర్ట్‌ఎజ్ దే)గా పాచిస్తోంది.

1972లో ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ సమావేశంలో ప్రపంచ సాంస్కృతిక, ప్రకృతి పరిరక్షణ గురించి ఒక తీర్మానాన్ని ఆమోదించారు. ప్రపంచ స్థాయి పురాతనకట్టడాలు, ప్రకృతిసిద్ధంగా ఏర్పడిన స్థలాలు, వాటి అధ్యయనం, పరిరక్షణ విషయంలో సభ్య దేశాలు పరస్వరం ఆర్థిక, సాంకేతిక, వ్యూహాన్వయించి పరిరక్షణ విషయాల్లో సహకరించుకోవడం వంటి ఎన్నో అంశాలు ఈ తీర్మానాన్లో ఉన్నాయి. ఈ తీర్మానానికి స్పుందించి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా దాధాపు 800 ప్రపంచ స్థాయి పురాతన కట్టడాలు, స్థలాలను గుర్తించి వాచిని పరిరక్షిస్తున్నారు.

దేశవ్యాప్తంగా హర్షాతీర్కాలు వ్యక్తమయ్యాయి.

2019లో రామప్ప దేవాలయం వారసత్వ జాబితాలో చోటు దక్కించికున్నప్పటికీ, ఆంధ్ర-తెలంగాణలలో 1960 నాటి పురావస్తు స్థలాల కట్టడాల పరిరక్షణ చట్టం కింద దాదాపు 500 కట్టడాలు ఉన్నాయి. వీలీలో శిలాయుగ చిత్రశేఖనాలున్న గుహలయాలు, బృహత్ శిలాయుగపు సమాధులు, బొఢ స్తుపాలు, ఆరామాలు, మధ్యయుగాల ఆలయాలు, కోటలు, ఇస్తో-క్రైస్తవ మత నిర్మాణాలున్నాయి. తెలంగాణ రాష్ట్రంలో క్రీ.శ. 8, 9 శతాబ్దాలకు చెందిన అలంపూర్ చాటుక్కుల దేవాలయాలు, ప్రాదరాబాద్ లోని కుతుఫ్ ఫోహీ సమాధులు, గోల్గొండ కోటు, చార్పునార్, మక్కు మసీదు, మెర్క చర్చి మొదలైన విధి కాలాల నిర్మాణాలు, వారసత్వ కట్టడాలకు ప్రపంచ వారసత్వ సంపద జాబితాలో గుర్తింపు పొందడానికి అర్థత వుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని వంశధార నది ఒడ్డున ఉన్న శ్రీముఖలింగం దేవాలయాలు, శాలిపుండాం బొఢ నిర్మాణాలు, అరనసవిల్లి సూర్యనారాయణ దేవాలయం, విజయనగరం జిల్లాలోని రామతీర్థం, విశాఖ జిల్లాలో బుద్ధుని ధాతువులు లభించిన బావికొండ, తొఱ్ల కొండ మొదలైనవి చాల్కరిక వారసత్వ నిర్మాణాలే! సముద్రమట్టానికి 1300 మీటర్ల ఎత్తులో ఉన్న అరకు లోయ, బొర్రా గుహలు ఒక మీలియన్ సంవత్సరాల నాటివి. మనోహర సుందర దృశ్యాలు ఉన్న ఈ ప్రాంతం ప్రపంచ వారసత్వ జాబితాలో చేర్చడానికి అనువైనదిగా ఉంది. విశాఖపట్టానికి 112 కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న బొర్రా గుహలు సుమారు 500 మీటర్ల లోతున ఉన్నాయి. భీముని పట్టుంలోని డచ్ వారి సమాధులు, చర్చిలు క్రీ.శ. 1661-1770 సంవత్సరాల నాటి నిర్మాణాలు.

గుర్తింపులేని ఎన్నో పురాతన నిర్మాణాలు రాష్ట్రమంతటా ఉన్నాయి. కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల సూచనల మేరకు ఆయా ప్రాంతాల పార్శవమంటు అసెంబ్లీ సభ్యులు కలిసికట్టగా కృషి చేసి - ప్రపంచ వారసత్వ కమిటీల దృష్టికి తీసుకురావాలి. ప్రభుత్వపరంగా మన పురావస్తు కేంద్ర రాష్ట్ర శాఖలు వీటి సంరక్షణకు కృషి చేస్తున్నాయి. కానీ అది చాలాదు. ప్రజల సహకారం కూడా ఉండాలి. ఏమిటా సహకారం అంటే ప్రాచీన తాళపత్ర గ్రంథాలను ప్రభుత్వ పరం చేయాలి. దేవాలయాల మీద శాసనాలను సున్నం, రంగులతో కప్పుకూడదు. రాగి, శిలా శాసనాల అక్షర రూపాలను పాడు చేయకూడదు. త్రవ్యకాలలో దౌరికిన నాచేలు ఇత్యాది వస్తుసముదాయాలను సొంత లభికి కరిగించకూడదు. మన సంస్కృతి చిహ్నం ఏదైనా సరే రూపు చెడగొట్టకూడదు. తరతరాలుగా వస్తున్న మన కళా సంపదను పరిరచించు కోవడం మన కర్తవ్యం. మన సంస్కృతిని, మన వారసత్వ సంపదను మనం పోగొట్టుకుంటే యావత్ జాతి జీవచ్చంగా మిగిలిపోతుంది.

విదేశాలలో మనకున్న కీర్తి మన సంస్కృతిని పురస్కరించుకొని పుట్టిందే! ఎన్నో శతాబ్దాల సంస్కృతి సంపదకు వారసులుగా భారతీయుల మైన మనం గర్వంగా నిలబడడాం. దీనికి ప్రభుత్వ సహకారం, ప్రజల సహకారం ఎంతైనా అవసరం అని గుర్తించాలి. మారుతున్న కాలమాన పరిశీతుల్లో మన సంస్కృతి పరిరక్షణ అవశ్యకతను గుర్తించి మెలగుదాం.

- డక్టన్ పెరిటేషన్ అకాడమీ,

m : 86866664949

e : heritagedeccan@gmail.com

పర్యావరణ ప్రేమికుడికి అరుదైన గౌరవం

- జనీటాక్ పాలకమండలి సభ్యుడిగా మసికొండ వేదకుమార్ • ధిల్లీలో జిలగిన ఎన్నికల్లో జనీటాక్ గవర్నర్ కెన్నిల్ మెంబర్గా మూడోసాల ఎన్నిక

ప్రతిస్థాత్మకమైన జనీటాక్ పాలకమండలి సభ్యుడిగా ప్రముఖ పర్యావరణవేత్త, హారిటేచ్ కార్బోకర్ మణికొండ వేదకుమార్ ధిల్లీలో జరిగిన 2022 జనీటాక్ ఎన్నికల్లో వరుసగా మూడవసారి అత్యధిక మెజారిటీతో తిరిగి ఎన్నికయ్యారు. 'జనీటాక్ గవర్నర్ కెన్నిల్ మెంబర్గా ఎన్నికయ్యారు. 2016, 2019 జనీటాక్ ఎన్నికల్లో ఔతం ఎన్నికయ్యారు. దేశ వ్యాప్తంగా చారిత్రక సంపదను కాపాడటం కోసం మూడు దశాబ్దాలుగా చేసిన కృషికాగు జనీటాక్ సభ్యులు వరుసగా మూడోసారి ఎన్నికనేలా చేసింది.

దేశం సుసిరమైన అభివృద్ధి కోసం వారసత్వాన్ని పరిరక్షించాల్సిన అవసరాన్ని అర్థం చేసుకున్న ఆయన, భారతదేశం యొక్క నిర్మిత, స్వాజ మరియు అసాధారణమైన వారసత్వం యొక్క వైఫాన్ని పరిరక్షించడానికి, గౌరవించడానికి, సంరక్షించడానికి మరియు సంరక్షించడానికి కీలకమైన అవసరాన్ని విధాన రూపకర్తలకు తన సూచనల ద్వారా తెలియ చేయడంలో మరియు వాటిని కాపాడుకోవలసిన ఆవ్యాకతను ప్రజలలో అవగాహన కల్పించడంలో ఆయన చేస్తున్న నిరంతర కృషికి ప్రధావితమైన ఇంటాక్ సభ్యులు ఆయనను తమ పాలక మండిలి సభ్యుడుగా తిరిగి ఎన్నుకొన్నారు.

ఎం.వేదకుమార్ వృత్తిరీత్యా ఇంజీనీర్ అయినప్పటికీ, ప్రపృత్తిరీత్యా హారిటేచ్ కార్బోకర్. వీరు సుమారు మూడు దశాబ్దాలుగా ఈ రంగంలో అనుబంధాన్ని కలిగి ఉన్నారు. 2001 నుంచి వేదకుమార్ ఇంటాక్ సంస్థలో సుదీర్ఘ అనుభవం కలిగి ఉన్నారు. ఐమోసి (Iconsos) సంస్థలో ఔతం మెంబర్గా సేవలు అందించారు. ఇంటాక్ ఏషి రాఫ్టు శాఖకు కో-కన్సినర్గా 2012 నుంచి 2014 వరకు కొనసాగారు. ఈ సమయంలో ఎన్నో ప్రమారీలు, రాక్ ఫార్మేషన్స్ (శిలల సహజసిద్ధ కళాకృతులు), కట్టడాలు మరియు స్టోనిక నిర్మాణ శైలుల పరిరక్షణకు ఎంతోగానో కృషి చేశారు. 2009లో ఇంటాక్ కన్సినర్గా వేదకుమార్ ఉన్న సమయంలో సిల్వర్జాప్టీ ఉత్సవాలను నిర్వహించారు. అందులో భాగంగా ఎన్నో హారిటేచ్ కార్బోకలాపాలను నిర్వహించారు. ప్రజల్లో అవగాహన పెంపాందించేందుకు ఎన్నో బీటీ చానట్లు, డెడియో స్టేషన్లో దృశ్య, అదృశ్య రాపాల్లోని వారసత్వ అంశాలపై ఎన్నో చర్చ కార్బోకమాలు నిర్వహించారు. ఆయన కన్సినర్గా ఉన్న సమయంలో అర్పన్ ప్లానిగ్, అభివృద్ధి, నిర్వహణ, వారసత్వ పరిరక్షణ, చెరువులు, జలాశయాలు, నీటి సరఫరా, ద్రవేశీ, పారులు, అడవులు, మైదానాలు, ట్రాఫిక్, రవాణా, నీటి కాలుప్పం, వాయు కాలుప్పం.. ఇలా ఎన్నో అధ్యుతమైన కార్బోకమాలు నిర్వహించారు. చారిత్రక ప్రాధాన్యం కలిగిన ప్రైదరాబాద్ వారసత్వ కట్టడాల పరిరక్షణకు ఇంటాక్, ఇతర వేదికల మీద విశేషంగా కృషి చేశారు. ఇప్పటి వరకు 25కుపైగా భవనాలను

కాపాడటంలో ప్రముఖ పొత్తు పోషించారు. గాంధీ మెడికల్ కాలేజీ మొదలుకొని విక్సోరియా మెటుర్చీల్ హాస్పిటల్ వరకు అనేక భవనాల రక్షణకు తేద్వాటునిచ్చారు. హారిటేచ్ బోధకుడిగా, కార్బోకర్గా రోమ్, పారిస్, బెర్లిన్, జిస్ఫాహాన్ అంద్ హామెదాన్ (ఇరాన్), ఇస్టాంబుల్, కెన్యా, అంకారా లాంటి ప్రసిద్ధ నగరాలను సందర్శించి అక్కడ వారసత్వ కట్టడాలను ఎలా పరిరక్షిస్తున్నారో అధ్యయనం చేశారు. అనంతరం అదేరితిలో ఇందియాలో కూడా ఆ విధానాన్ని అనుసరించాల్సిన అవసరం ఉండని మేధావులు, అధికారులకు సూచించారు.

2019 సెప్టెంబర్లో “ది గ్లోరియస్ కాక్టీయ టెంపుల్” అండ్ గేట్ వేస్ - రుద్రేశ్వర (రామపుర) పెంపుల్, పాలంపేట, జయశంకర్ భూపాలపల్లి జిల్లా, తెలంగాణ రాష్ట్రం”కు యునెస్కో పేశాదాను తీసుకువేచ్ ప్రక్రియలో ధాయలాండ్ ఆఫ్ పెక్కికల్ ఎవాల్యుష్టన్ మిషన్, యునెస్కోపుండం నిపుణుడు తీ వాసు పోశ్యసందన్, సందర్భం సందర్భంగా ఆయనను స్కాత్ జోన్ ఇంజీనీర్ ఇండియా సుంచి “అష్టర్చర్”గా నామిసేట్ చేయబడ్డారు.

ఫోరమ్ ఫర్ ఎ బెట్ ప్రైదరాబాద్ చైర్ ర్స్ట్రీన్గా చారిత్రక వారసత్వ ప్రాధాన్య కట్టడాల పరిరక్షణతో పాటుగా చెట్ల పరిరక్షణ కోసం ఎంతో పాటువడ్డారు. చెట్ల నరికివేతకు

సంబంధించి మార్గదర్శకాల రూపకల్పన కోసం అధికార వర్గాలను మెప్పించి, ఒప్పించడంతో సుమారు 10,000కుపైగా చెట్లను కాపాడగలిగారు. అంతేకాకుండా 7500 చెట్లను మరోచోట నాటగలిగేలా ప్రయత్నించి విజయం సాధించారు. ఏదిలో చాలా వరకు 150 ఏక్కకు పైబిడిన వయసు కలిగిన కావడం గమనార్థం. జర్జెసీకి చెందిన హామ్బోల్లో యూనివర్సిటీతో కలిగి చేపట్టిన మూన్సి రివర్ కస్టోర్స్ ప్రాజెక్టుకు ఆయన సారధ్యం వహించడమే కాకుండా బెర్లిన్లో జరిగిన అంతర్జాతీయ వాటర్ సద్వున్లో ఆయన వక్తగా పాల్గొని అతిథులను మెప్పించారు.

వేదకుమార్ మణికొండ పైన పేర్కొన్న విధులనే కాకుండా ఆయన దిగువ పేర్కొన్న సంస్థలకు కూడా సేవలు అందిస్తున్నారు.

- షైర్స్ న్, పారమ్ ఫర్ ఎ బెట్ ప్రైదరాబాద్ (ఎఫ్సిబిపాచ్), ● షైర్స్ న్, దెక్కున్ హారిటేచ్ అకాడమీ (డిపోవెట్) ● బీఫ్ ఎడిటర్, దక్కున్ల్యాండ్
- చీఫ్ ఎడిటర్, బాలచెలిమి ● మెంబర్, ఇన్సిట్యూట్ ఆఫ్ టోన్ ప్లానర్స్, ఇండియా (ఎటీఎస్) ● మెంబర్, ఇంజీనీర్ ఇండియా (ఎఱెస్)
- మెంబర్, ఇన్సిట్యూట్ ఆఫ్ ఇంజీనీర్స్, ఇండియా (ఎఱెస్) ● ఇండియా పాల్గొని అతిథులను మెప్పించారు.
- ఇండియన్ వైష్ణవిజ్ఞాన పరిశాఖ, ఇండియా (ఎఱెస్)
- ఇండియన్ వైష్ణవిజ్ఞాన పరిశాఖ, ఇండియా (ఎఱెస్)

- సయ్యద్ షైర్జ భావ,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

భారతదేశపు అతిపెద్ద రైల్వే స్టేషన్

చత్రపతి శివాజీ టెర్మినస్

2004లో ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా గుర్తింపు

ఇది ప్రపంచంలోని మొదటి పది రైల్వే స్టేషన్లలో ఒకటి. దీన్ని నిర్మించి 135 సంవత్సరాలు అవుతుంది. విద్యుత్ పెద్ద ప్రకృతి వైపరీత్యం సంభవించకపోతే మరో 500 లేదా 1000 సంవత్సరాలు ఈ నిర్మాణం చెక్కు చెడరకుండా ఉంటుంది. ప్రపంచ వేదికపై దాని స్థాయి ఏమైనప్పటికీ, చత్రపతి శివాజీ టెర్మినస్ ముఖ్యంగా చాలా మంది ముంబైవాసులకు, ఒక రవాణా కేంద్రం. ప్రజలు సబర్బ్స్ లేదా సుదూర ట్రైన్లో ఎక్కి లేదా దిగి వారి గమ్యస్థానాలకు చేరుకుంటారు.

బొంబాయి గవర్నర్, సర్ బార్లీ ఫ్రేర్ కోటను పడగొట్టి,

ప్రజా భవనాల సమూహానికి గదిని నిర్మించాడు. ఇవి 1860 సుండి 1900 వరకు నిర్మించబడ్డాయి. బొంబాయి మునిసిపల్ కార్బోరేషన్ భవనం, సర్ ఒబ న్యూల్ ఆఫ్ ఆర్ట్, బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయం, హైకోర్టు, పశ్చిమ రైల్వే కార్యాలయాలు, జనరల్ పోస్ట్ ఆఫీస్. వాస్తవానికి వికోరియా టెర్మినస్ -దీని వీటీ అని కూడా పిలుస్తారు.

అనుకూలమైన సౌందర్యం గోత్తిక్ పునరుద్ధరణ, ఇది ఇంగ్లోండ్లో అప్పటి శ్యామల్నగా ఉంది. అయితే బొంబాయిలోని వాస్తుశిల్పాలు, బీల్డర్స్, భారతీయ హాస్టల్స్ కూడా రులు, వన్స్ వులు, మూలాంశాలు,

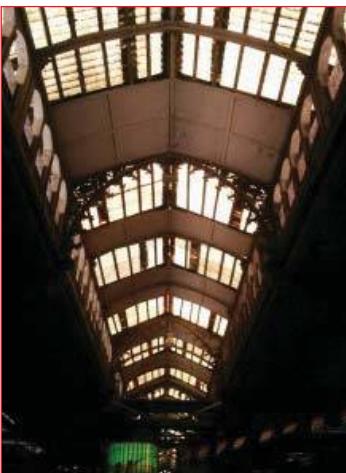
వాతావరణంతో కలిసి పని చేయాల్సి వచ్చింది. ఫలితంగా ‘బాంబే గోత్తిక’ అని పిలవబడే ఒక శైలి ఉంది.

విక్టోరియా పెర్మినన్సు ఆర్ట్‌బోట్ట్ డాగి స్టీవెన్ రూపొందించారు. పది సంవత్సరాలకు పైగా నిర్మించి 1887లో ప్రారంభించారు. బయటి నుండి దాని మూడు అంతస్తులు స్టైర్లు, ట్రాయిల్లు, గోపురాలు, గేబుల్స్‌తో కూడి చాలా గంభీరంగా కనిపిస్తుంది. భవనం పూల, జంతువుల నమూనాలతో భారీగా అలంకరించబడింది. బ్రిటీష్ వారి వలుస నగరాల కోసం కోరిన గొప్ప, ఆధునిక గుర్తింపు ఈ కేథడ్రల్ స్టేషన్‌ంగా కనిపిస్తుంది. స్టేషన్ కేంద్ర గోపురం పైన 14 అడుగుల ఎత్తు గల ప్రగతి విగ్రహం ఉంటుంది.

స్టేషన్ ప్రతిరోజు ప్రయాణికులతో కిక్కిరిసి పోతుంది. ఇసుక వేస్తే రాలనంతగా, నగర నిర్మాణం కూడా కనిపించకుండా ఉండేట్లు ప్రయాణిస్తుంటారు. విక్టోరియా పెర్మినన్సు అది కారికంగా 1996లో ఛత్రపతి శివాజీ పెర్మినన్సుగా పేరు మార్చబడింది.

బొంబాయి: 1850-60

విక్టోరియస్ 1888లో బొంబాయిలో ఛత్రపతి శివాజీ పెర్మినన్సు (గతంలో విక్టోరియా పెర్మినన్సు)ను నిర్మించినపుడు, వారు శాశ్వతత్వం కోసం చూస్తూన్నారని వాయ్పు చరిత్రకారుడు క్రిస్టోఫర్ డబ్బు లండన్ తెలిపారు. భారతదేశ కళలు, సంస్కృతులు, వారసత్వంపై ఒక ఇంటర్వ్యూలో ఆయన చెప్పారు. ‘రోమన్ సాప్రాజ్యంలో ఏమి జరుగుతుందో, పురావస్తు త్రవ్యకాల ద్వారా రోమలో ఏమి జరుగుతుందో’ వారికి బాగా తెలుసు. వారు తమను తాము ఒక రిపబ్లిక్‌గా భావించి ఉండాలి. బ్రిటీష్ సాప్రాజ్యంలో కూడా అదే విధమైన పనులు చేస్తూన్నారు. ఇక్కడ లండన్ సాప్రాజ్యం అంతరించిన తర్వాత కూడా దాని దృశ్య చిప్పులుగా పనిచేసే నిర్మాణ మైలురాళ్ళను నిర్మించే చర్యను ఇది

సూచిస్తుంది. దక్కిఱ ముంబైలోని ఫోర్ట్ ప్రాంతంలో, భారతదేశంలోని బ్రిటీష్ పాలనసు గుర్తుచేసే అటువంటి భవనాలను చూస్తారు. వాటిలో ఛత్రపతి శివాజీ పెర్మినన్సు ఒకటి. సాంకేతికంగా చెప్పాలంటే, మన కాలానికి ఇంటర్వెట్ అంటే 19వ శతాబ్దానికి రైల్సేలు ఉన్నాయి. మరింత ప్రత్యేకంగా వారు బాంబే నోకార్ప్రెస్ కెనాల్ ర్యారా భారతదేశం యొక్క లోతట్టు ప్రాంతాలను ఐరోపాకు అనుసంధానించారు. తద్వారా వస్తువులు, ముడి పదార్థాల వాణిజ్యాన్ని సులభతరం చేశారు.

విక్టోరియా పెర్మినన్సు: 1878-88

విక్టోరియా పెర్మినన్సు జిషపిఅర్ యొక్క ప్రధాన కార్యాలయంగా, 1878 నుండి 1888 వరకు పది సంవత్సరాల కాలంలో దాని రైలు నెట్‌వర్కు పెర్మినన్సుగా నిర్మించబడింది. ఇది చివరి మధ్యయుగ ఇటాలియన్ నమూనాల అధారంగా ప్రో విక్టోరియన్ గోత్తిక (గోత్తిక రిషైవిల్స్) శైలిలో తయారు చేయబడింది. యసెన్స్‌పేబ్‌సైట్ ప్రకారం, ‘ఈ శైలి యుస్‌రోవి యస్, భారతీయ అభిరుచికి ఆవోదయోగ్యమైనది. ఎందుకంటే ఇది ఉపఖండంలోని మొఫుల్, హిందూ వాస్తుశిల్పంతో దాని రంగు, అలంకార వినియోగంలో అనుకూలంగా ఉంటుంది. స్టైల్స్, ట్రాయిల్లు, పాయింటెడ్ అర్చులు, విపరితమైన గ్రోండ్ ప్లాన్ సంపదాయ భారతీయ ప్యాలేస్ ఆర్టిక్లెక్చర్కు దగ్గరగా ఉన్నాయి.’ విక్టోరియా పెర్మినన్సు దాని ప్రధాన ఓడరేవు నగరంలో ‘వాణిజ్య సాప్రాజ్యం కోసం ఒక రకమైన కాపిటల్ భవనం’ మాత్రమే కాదు. బ్రిటానియా యొక్క ఆధిపత్యం, ఘనతను ‘అలలను పాలించే’ మరింత ముఖ్యంగా, ‘భవనం’ కూడా. సాప్రాజ్యం యొక్క సాంకేతిక విజయం-భారతదేశానికి రైల్సే పరిచయం (మెప్రోశ్రీ, ద్వివేది 1996:11). విటి యొక్క గోపురం శిఖరం వద్ద నిలబడి ఉన్న విగ్రహం ప్రోగ్రెస్‌గా

ఉండటంలో ఆశ్చర్యం లేదు. అమె ఎత్తిన చేతిలో మండుతున్న టార్మ్స్, అమె వైపు చక్కం పట్టుకుంది.

విక్టోరియా టర్మినస్

విక్టోరియా టర్మినస్ ని 1860ల సుండి బొంబాయిలో నిర్మించిన గోతిక్ రివైవల్ భవనాల సుండి వేరుచేసేది దాని గోపురం. ఈ భవనాలలో చాలా వరకు పటర్లు, టుర్బిట్లు, స్టైర్లు ఉన్నాయి. గోతిక్ ఆర్బిట్రిక్చర్లో విలక్షణమైన లక్ష్మణాలు ఉన్నాయి. కానీ దేనిలోనూ గోపురం లేదు. బొంబాయిలోని గోతిక్ మనరుళ్లేవన భవనాలలో ఇది బహుశా అత్యంత అలంకరించ బడినది. దాని వైభవం స్థానిక జనాభాతో పాటు బ్రిటిష్ నిర్మాహకులు, సైనికులులో విస్యుల్యాన్ని కలిగించేలా ఉంది. దీని స్థానం వ్యాపోత్సుకమైనది. దీని పశ్చిమాన అధికారిక ప్రభుత్వ భవనాలు ఉన్నాయి. దాని వెనుక రేవులు మరియు నొకాశ్రయం ఉన్నాయి. దక్కిణాన క్రాఫోర్డ్ మార్కెట్, నివాస పరిసరాలను కలిగి ఉంది. నొకాశ్రయం యొక్క సామీప్యం వాటిజ్యాన్ని సులభతరం చేసింది. స్టీమ్స్‌మిషన్ల సుండి రైల్వే లైన్‌కు వస్తువులను బడిలీ చేయడమే కాక ఇది బ్రిటిష్ సైనికులు, నిర్మాహకులను సులభంగా తరలించడానికి సహాయపడింది. వారు ఉపభంగంలోని

వివిధ ప్రాంతాలకు బాంబీ నొకాశ్రయంలో దిగారు. విక్టోరియా టర్మినస్ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం యొక్క ఆధునికతను, రైల్వేల ఇంజనీరింగ్ పరాక్రమాన్ని సూచిస్తుంది. పై అంతస్తులను బుర్జోర్జ్ రుస్తామ్జి మిస్ట్రీ అండ్ కంపెనీ అనే స్థానిక సంస్థ నిర్మించింది.

భత్పతి శివాజీ టర్మినస్ - 1996

విక్టోరియా టర్మినస్ నిర్మించిన 108 సంవత్సరాల తర్వాత 1996లో, మరాఠా యోధుడు రాజు శివాజీ (1627/30-1680) పేరు మీద భత్పతి శివాజీ టర్మినస్‌గా మార్చి బడింది. మహారాష్ట్రలోని శివసేన-భారతీయ జనతా పార్టీ నేతృత్వంలోని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం బొంబాయి పేరును ముంబైగా మార్చిన కొన్ని వారాల తర్వాత ఇది జరిగింది. అప్పటి కేంద్ర రైల్వే మంత్రి, భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ కు చెందిన సురేష్ కల్యాణీ తీసుకున్న నిర్ణయం ఘరీతంగా వీటి (విక్టోరియా టర్మినస్) (భత్పతి శివాజీ టర్మినస్) సీఎస్టీ అయింది. వీటి పేరు మార్చడం అనేది శివసేన -బిజపి కలయిక, కాంగ్రెస్ మధ్య రాజకీయ ఏకపక్ష ఆటలో ఒక సంఘటన మాత్రమే అని వ్యాఖ్యాతలు వ్యాఖ్యానించారు. పేరు మార్చుకు ఆధారమైన రాజకీయాలు ఏమైనప్పటికీ, దాని ప్రభావం రైల్వే చరిత్రకారుడు ఎకి పట్టవ్రద్ద యొక్క ఈ వ్యాఖ్యలో ఉత్తమంగా వ్యక్తికరించబడింది.

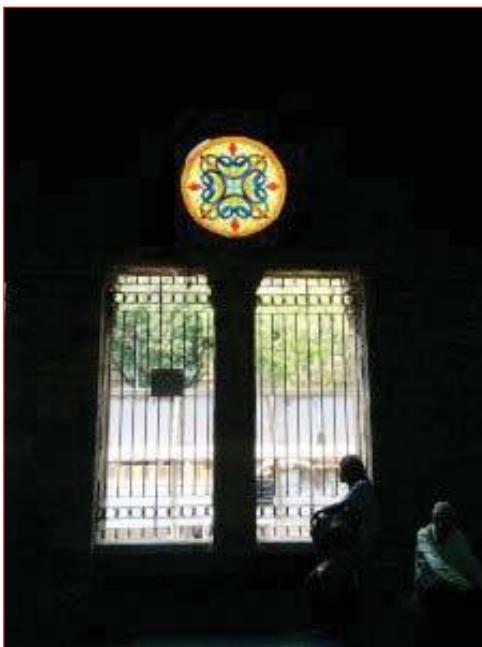
'ఒక వ్యక్తి యొక్క పేరు పలె స్టేషన్ పేరు కూడా చెరగని గుర్తింపు చిప్పాం. దానని మార్చడం ఒక విధంగా మన చరిత్ర భావాన్ని మారుస్తుంది. 'వీటి' అనే పేరు ఇప్పటికీ నగరంలోని చాలా మంది వ్యక్తుల జ్ఞాపకార్థం చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయింది. సీఎస్‌టీ జనాదరణ పొందుతున్నప్పుడు, ప్రజల జ్ఞాపకాలు వీటి నుండి తొలగించడానికి కనీసం మరొ తరం పట్టపచ్చ.

ఛత్రవతి శివాజీ మహారాజ్ టెర్మినస్కు అంత ప్రత్యేకత ఏమిటి..? గోల్డ్ సర్టిఫికేషన్ రావడానికి కారణం ఏమిటి..?

దేశ వ్యాప్తంగా లక్ష్మలాది మందిని గమ్యస్థానాలకు చేరుస్తూ రవాణాలో ఓ కీలక పాత పోషిస్తోంది టైట్ శాఖ. దేశంలో ఒక్కొ టైట్ స్టేషన్కు ఒక్కొ ప్రత్యేకత ఉంటుంది. ఇక మహారాష్ట్రలోని ఛత్రవతి శివాజీ మహారాజ్ టెర్మినస్కు ఉన్న ప్రత్యేకతలే ఆ స్టేషన్కు గోల్డ్ సర్టిఫికేషన్ వచ్చేలా చేశాయి. సెంట్రల్ టైట్ అధ్వర్యంలో నడిచే టైట్ స్టేషన్.. అత్యాధునిక హంగులతో పాటు పర్యావరణానికి మేలు చేసేలా, ప్రయాణికులకు అన్ని విధాల సౌకర్యాలు కల్పిస్తోంది. కానుధరేషన్ అప్పి ఇండియా ఇండస్ట్రీ ఇంజిన్ రేటింగ్స్ ప్రకారం మహారాష్ట్రలో గోల్డ్ సర్టిఫికేషన్ పొందిన మొదటి టైట్ స్టేషన్గా నిలిచింది.

ఛత్రవతి శివాజీ మహారాజ్ టెర్మినస్కు ఉన్న ప్రత్యేకతలు

- వాహనాల పార్కింగ్ ప్రదేశంలో ఛార్టింగ్ పాయింట్లను ఏర్పాటు చేశారు. ఎలక్ట్రిక్ వాహనాల వినియోగాన్ని పెంచేందుకు చర్చలు చేపడుతోంది.

- మొత్తం స్టేషన్లో 15 శాతం చెట్లు, చిన్న చిన్న పారుళులు, లాక్సు ఏర్పాటు చేశారు. వీటన్నింటని ఆర్గానిక్ పద్ధతిల్లో పెంచుతున్నారు.
- స్టేషన్లో మొత్తం 100 శాతం ఎల్ ఎల్ టాండ్లును అమర్చారు.
- సీనియర్ సిటీజన్లు, దివ్యాంగుల కోసం టైట్ స్టేషన్లో ప్రత్యేక ఏర్పాట్లు చేశారు.
- ప్రతి చోట బీఎల్ బీఎల్డిసీ, పొచ్చీలీవెన్ ఫ్యార్మ్సు అమర్చారు.
- స్టేషన్లో ఉన్న వివిధ కార్యాలయాలు, వెయిటింగ్ హాల్లులో ఎక్కువ సెనార్యు ఉపయాగించారు.
- ఎలివేటర్లు, ప్లాటఫాంలు, స్టేషన్ ఏరియా, ట్రాక్సు, రూఫ్ టావ్లు, పార్కింగ్ ప్రాంతం, వెయిటింగ్ హాల్, పట్టర్స్, ఇతర వాటిని పుట్టం చేసేందుకు మెషీస్టసు ఏర్పాటు చేశారు.
- స్టేషన్లో పుట్టం చేయడానికి బయో డిగ్రీబాటుల్, ఎకో ఫ్రైండ్ల్ కెమికల్సు మాత్రమే ఉపయాగిస్తారు.
- స్టేషన్లో మొత్తం 245 కిలోమీటర్ల సోలార్ ప్యానల్సు ఏర్పాటు చేశారు.
- వైపు, పర్యాటక సమాచారం, అటోమేటిష్ బికెట్ వెండింగ్ మెషీఘ్, పార్కసీ, వైద్య సదుపాయం, ఆపోరం ఇలా ఎన్నో రకాల సదుపాయాలు కల్పించారు. అలాగే పర్యావరణానికి హని చేసే ప్లాస్టిక్ బ్యాగులను వినియోగించడని టైట్ స్టేషన్లో చేసారు.

స్టేషన్లలో ప్రకಟనలు కనిపిస్తాయి.

యునెస్కో వరల్డ్ హారిటేజ్ సైట్ -2004

2004లో యునెస్కో భूతపతి శివాజీ టెర్మినస్ ను ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశంగా ప్రతిపాదించింది. సెంట్రల్ రైల్వేస్ (గ్రేట్ ఇండియా పెనిసులు రైల్వే స్టేషన్స్ త్రయిం వరకు) యొక్క ప్రధాన కార్యాలయాన్ని కలిగి ఉన్న చారిత్రాత్మక భవనం, టెర్మినస్ లోని అసలు ప్లాట్‌ఫారమ్లు 1-4 ప్రపంచ వారసత్వంగా ప్రదానం చేయబడ్డాయి. సైట్ స్థితి. సీఎస్‌టీ అనేది ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశాల జాబితాలోని కొన్ని స్టేషన్ల చిప్పులలో ఒకటి. ప్రతిరోజు దాదాపు 3.5 మిలియన్ మంది ప్రజలు దినిని ఉపయోగిస్తున్నారు. దాదాపు 3,500 మంది వ్యక్తులు స్టేషన్ లో, సెంట్రల్ రైల్వే యొక్క పరిపాలనా కార్యాలయాలలో పని చేస్తున్నారు. నామినేషన్ ప్లెట్‌యంట్రల్ రైల్వే తరఫున ఇండియన్ నేషనల్ ట్రస్ట్ ఫర్ ఆర్ట్ అండ్ కల్చరల్ హెరిటేజ్ ముంబై చాప్టర్ ద్వారా వరల్డ్ హారిటేజ్ సైట్ అంబ్యూనెషన్ తయారు చేయబడింది. కన్సర్వేషన్ ఆర్టిష్ట్ వికాస్ దిలావారి నేత్తుపుంలోని ఇంటాక్ బృందం సీఎస్‌టీ భవనం, టెర్మినస్ చరిత్రను డాక్యుమెంట్ చేసింది. దాని పరిరక్షణ యొక్క తక్షణ అవసరాన్ని ప్రైలెట్ చేసింది.

సీఎస్‌టీ భవిష్యత్తును పరిశీలిస్తోంది

కొన్ని సంవత్సరాలలో, రైల్వేలు ఈ ప్రపంచ వారసత్వ ప్రదేశం యొక్క బఫర్ జోన్లో సీఎస్‌టీ, దాని చుట్టూ నిర్మించబడే కొత్త మాలిక

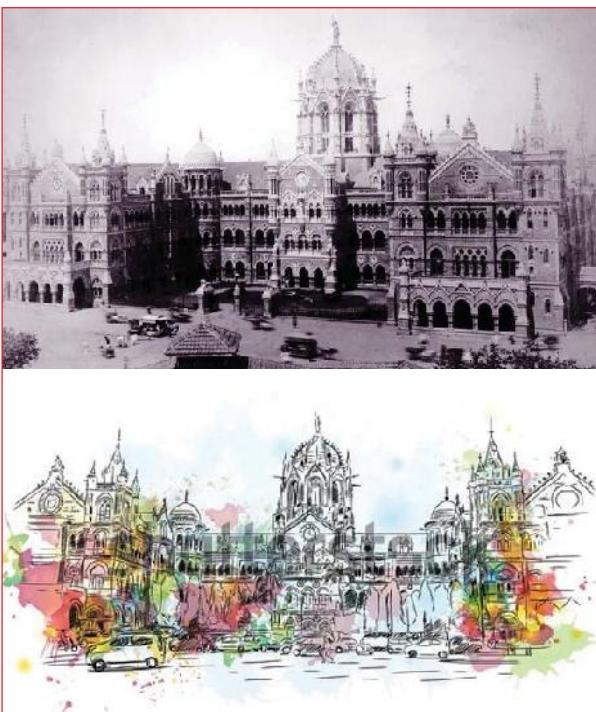
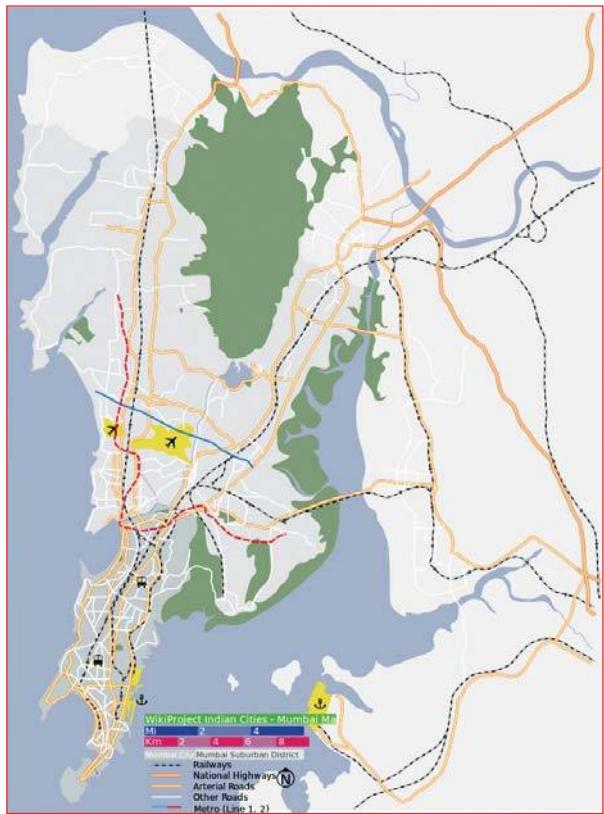

సదుపాయాల ప్రాజెక్టులను ప్రతిపాదించింది. వీటిలో ముంబై మెట్రో లైన్ ఉన్నాయి. ఇందులో సీఎస్‌టీ పద్ధతి ప్రతిపాదిత భూగర్భ మెట్రో కోసం స్టేషన్ ఉంటుంది. సీఎస్‌టీ -పన్సోల్ ఫాస్ట్ కారిడార్, సీఎస్‌టీ నుండి ప్రతిపాదిత నవీ ముంబై అంతర్జాతీయ విమానాశ్రయానికి వెళ్లే ఎలివేట్ రైలు మార్గం. ఈ ప్రాజెక్టులు ఏపీ ఇంకా ప్రారంభించ బడలేదు. ఈ చారిత్రాత్మక ప్రదేశం జాగ్రత్తగా సంరక్షించబడిందని, ఈ ప్రాజెక్టుల నిర్మాణ పనుల ద్వారా ఏ విధంగానూ ముఖ్య వాటిల్లకుండా ఉండేలా రైల్వేలు శిక్షణ పొందిన పరిరక్షణ వాస్తుశిల్పాలతో కలిసి పనిచేస్తాయా అనే దాని గురించి సందేశాలు ఉన్నాయి.

సీఎస్‌టీ ప్రపంచ స్థాయి రైల్వే స్టేషన్‌గా అభివృద్ధి చేసేందుకు సెంట్రల్ రైల్వే 2005 నుండి ప్రణాళికలు వేస్తోంది. ముంబై హారిటేజ్ కన్సర్వేషన్ కమిటీ మరియు హారిటేజ్ అధికారులతో మూడేళ్లపాటు చిక్కుల్లో పడిన ప్రతిపాదిత ప్రాజెక్ట్ టెర్మినస్ లో సాకర్యాలు, సేవలను పెంచడమే కాకుండా సీఎస్‌టీ చుట్టూ ఉన్న రైల్వే భూమిని వాణిజ్యపరంగా అభివృద్ధి చేస్తుంది. సీఎస్‌టీ యొక్క పొరుగు బఫర్ జోన్లలో వాణిజ్య హబ్ ప్లాన్ చేయబడింది. తూర్పున వాడి బందర్, పీడిమెల్లో రోడ్, పశ్చిమాన మెట్రో సినిమా, దక్షిణ సీఎస్‌టీ బన్ డిపో ఉన్నాయి. ఈ హబ్లలో ఆకాశ హర్షాలు, పెశాటళ్లు, కార్యాలయాలు, పొపింగ్ కాంప్లెక్స్లు మొదలైనవి ఉంటాయి. ఇది యునెస్కో వరల్డ్ హారిటేజ్ సైట్ మార్గదర్శకాలను నేరుగా ఉల్లంఘించినందున ప్రాజెక్ట్ 2015 వరకు నిలిచిపోయింది.

రైలు నెట్‌వర్క్‌లు ఇస్పటికే అధిక భారంగా ఉన్న నగరంలో మరింత మెరుగైన రైలు సేవలు, కనెక్షన్లను ముంబై పొరులు అభినందిస్తారు. కానీ సీఎస్‌బీఎస్ ప్రపంచ స్థాయి స్టేషన్‌గా మార్చినట్లయితే, ఇది ఎంత ఖర్చుతో జరుగుతుంది? కొత్తది పాతడాని ఖర్చుతో రాదు. ఈ నగరం చారిత్రాత్మక ఫార్మిక్ యొక్క ఐకాన్.

వలసవాద చరిత్రలను తుడిచివేయకూడదు. వాటి స్థానంలో నేచివిష్ట చరిత్రలు ఉండకూడదు. నగరం దాని పాత స్వభావాన్ని కోల్పోకూడదు. ముంబై విషయానికి వస్తే, సీఎస్‌బీఎస్ క్రీతీవ్ కాలం నాటి గోత్తిక్ రిహైవర్ భవనాలు నగర చరిత్రలో ఒక ముఖ్యమైన అధ్యాయం గురించి తెలుపుతాయి.

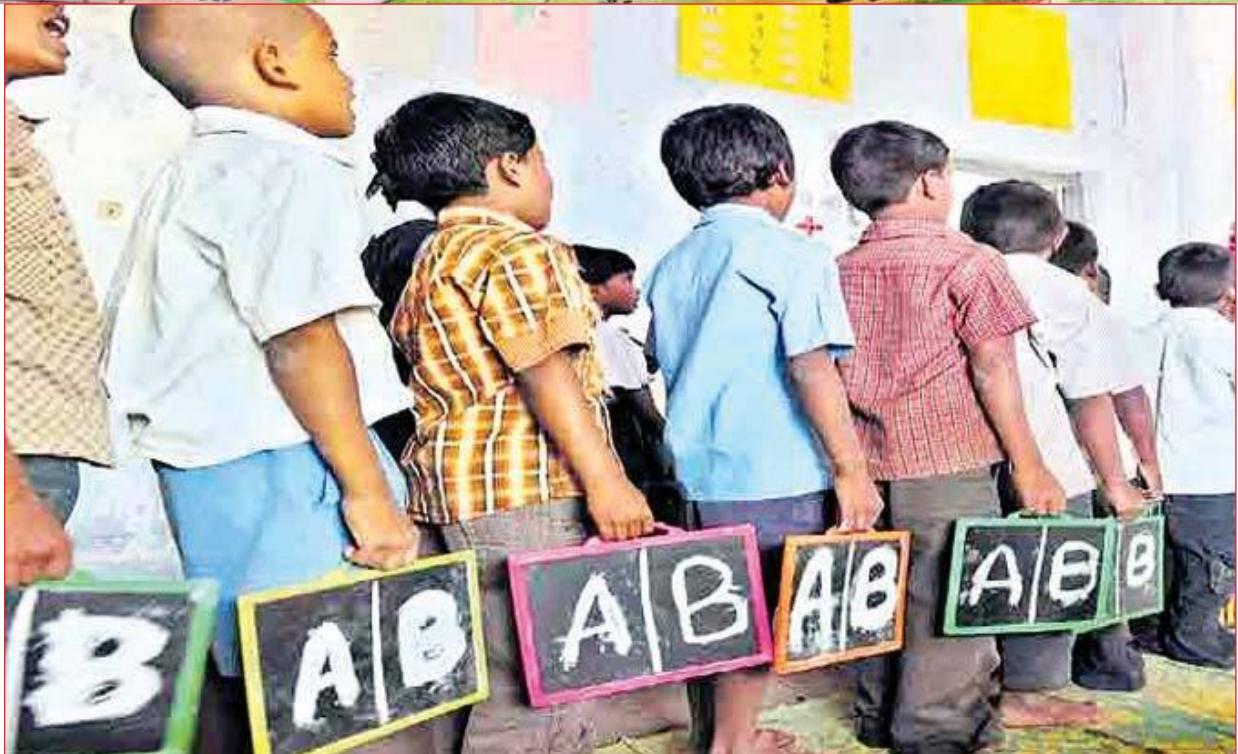
-సువేగా,

m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

విద్య

మన వూరు మన బడి

- తెలంగాణలోని అన్ని ప్రభుత్వ పారశాలల్లో ఆంగ్ మాధ్యమం
- ఈ ఏడాది (2022-23) నుంచి ప్రారంభం

తెలంగాణ రాష్ట్రంలోని ప్రభుత్వ పారశాలల్లో ఇంగ్లీష్ మాధ్యమంలో విద్యాబోధన భావితరాలకు ఉజ్జ్వల పునాది. రాష్ట్రంలోని ప్రభుత్వ బడుల్లో ఇంగ్లీష్ మీడియంలో విద్యాబోధన సాగాలనేది ప్రజల చిరకాల వాంఛ. రాష్ట్రంలోని అన్ని ప్రభుత్వ పారశాలల్లో ఇంగ్లీష్ మీడియం ప్రవేశపెడతున్నట్టు ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ నిర్ణయం తీసుకోవటం హరణీయం. ఈ విద్యాసంవత్సరం (2022-23) నుంచి ఇది అమలవుతుంది. ఈ నిర్ణయం పట్ల రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా విద్యావేత్తలు, ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు, విద్యార్థులు

హర్షం వ్యక్తం చేస్తున్నారు. ముఖ్యంగా తెలంగాణలోని బడుగు బలహీన వర్గాల, ఆర్థికంగా వెనుకబడిన అగ్ర కులాల్లోని పేదల పిల్లల భవిష్యత్తు ఉజ్జ్వలంగా ఉంటుందని ప్రజలు ఆనందపడుతున్నారు.

నాడు ప్రైవేటు బడుల్లో పిల్లల్ని చదివించడం ఆర్థిక భారంతో కూడాకున్నది. నంపాదనలో నగరం పిల్లల చదువులకే సరిపోవడం లేదు. ఈ నేపథ్యంలో ప్రభుత్వం తీసుకున్న ఈ నిర్ణయాన్ని ప్రతి ఒక్కరూ స్వీకరిస్తున్నారు. ప్రస్తుత పరిస్థితులకు అనుగుణంగా ఆంగ్ మాధ్యమ

ఆవశ్యకత ఎంతైనా ఉన్నది. రాజన్న సిరిసిల్ల జిల్లా, చందుర్లి మండలంలోని మరిగడ్డ గ్రామానికి చెందిన ప్రాథమిక పారశాలలో అంగ్ మాధ్యమం లేదని ఐదేండ్ర కిందట మూతపడింది. దీంతో అక్కడున్న ఉపాధ్యాయులు పక్క పారశాలకు డిప్యూటీస్ పై వెళ్లాల్సి వచ్చింది. ఇటీవల అక్కడి తల్లిదండ్రులు ఏకమై కేటీఆర్ చొరవతో తమ పారశాలను తిరిగి తెరిపించారు. అంగ్ మాధ్యమం అనుమతి కోసం విద్యార్థులు ప్రతిపాదనలు పంపారు. అంగ్ మాధ్యమం పట్ల తల్లిదండ్రుల్లో ఉన్న విశ్వాసానికి ఈ ఉదంతం చక్కబీ నిదర్శనం.

ప్రాథమిక స్కూలు నుంచి ఆంగ్ మాధ్యమంలో చదివిన విద్యార్థులకు ఉన్నత విద్య అభ్యసనం సులువు అపుతుంది. అంగ్దంలో చదువని విద్యార్థులు ఆత్మన్యానతకు గురవుతారు. అవకాశాలను అందిపుచ్చుకోలేక పోతారు. పారశాల దశ నుంచే అంగ్దంలో చదివిన విద్యార్థులు పోటీ పరీక్షల్లో ఉత్తీర్ణులై రాణించడానికి అవకాశం ఉన్నది. ప్రైవేట్, కార్బోరేట్ రంగంలో ఉద్యోగావకాశాలు కూడా ఎక్కువ ఉంటాయి. నేడి ఆధునిక, సాంకేతిక యుగంలో విషయ అవగాహనకు మెరుగైన మెరీటియల్ ఆంగ్దంలోనే లభ్యమవుతుంది. దీంతో తమ పీటిలు భిష్యత్తు దృష్టి వారిని ఆంగ్దంలో చదివించాలని తల్లిదండ్రులు తపన పదుతున్నారు. ఈ నేపథ్యంలోంచే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అన్ని సర్వార్థ బడుల్లో అంగ్ మాధ్యమాన్ని ప్రవేశపెట్టే చారిత్రక నిర్ణయం తీసుకున్నది.

పునాది స్కూలు నుంచి ఆంగ్ మాధ్యమాన్ని ప్రవేశపెట్టడం వల్ల తెలంగాణ యువత మేలిమి మానవ వసరుగా తయారవుతుంది. జాతీయ, అంతర్జాతీయ అవకాశాలను మరింత ఎక్కువగా అందిపుచ్చునే అవకాశం ఉంటుంది. దశాబ్దులుగా ఆధునిక చదువులకు నోచుకోలేక ఆర్థికంగా, సామాజికంగా, సాంస్కృతికంగా వెనుకబడిన తెలంగాణ ప్రాంత ప్రజల జీవనంలో అంగ్ మాధ్యమంతో నూతన శకం ఆరంభమవుతుందనటంలో సందేహం లేదు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రకటించిన కేజీ నుంచి పీజీ వరకు విద్యార్థులకు ఉచిత,

నాణ్యమైన విద్య అందించేందుకు ఈ నిర్ణయం ఎంతో తోడ్పడుతుంది. ఇప్పటికే గురుకులాల్లో ఆరో తరగతి నుంచి పిగ్రీ వరకు అంగ్ మాధ్యమంలో విద్య అందిస్తున్నారు. ప్రాథమికస్కూలు నుంచే అంగ్ మాధ్యమాన్ని ప్రవేశపెడితే, కేజీ టు పీజీ ఉచిత నాణ్యమైన విద్య సాకారమయ్యే అవకాశం ఉంటుంది.

ప్రభుత్వ పారశాలలను బలోపేతం చేయడానికి, హోలిక సదుపాయాల కల్పనకు 'మన ఊరు - మన బది' పేరిట రూ. 7,289 కోట్లతో ప్రతి పారశాలలో హోలిక వసతులు మెరుగుపర్చాలని రాష్ట్ర

ప్రభుత్వం నిర్ణయించిది. అందుకోసం షైలట్ ప్రాణెక్కుగా వసులు చేపట్టింది. అందులో భాగంగానే రంగారెడ్డి జిల్లాలోని శివరాంపల్లి, జిత్తెలగూడలోని ఉన్నత ప్రాథమిక పారశాల నిర్మాణం కోసం ఇప్పటికే రూ. 3.57 కోట్లు వెచ్చించింది. 'మన ఊరు - మన బది' కార్బోక్మం కింద 12 విభాగాలును ప్రభుత్వం గుర్తించింది. అందులో నీటి సాకర్యంతో కూడిన టాయిలెట్లు, విద్యుదీకరణ, తాగునీటి సరఫరా, విద్యార్థులు - సిఖ్యాదికి సరిపోయే ఘర్షించర్ల, పారశాలకు రంగులు, సున్నం వేసి

అందంగా తీవ్రిదిదటం, అన్నిరకాల మరమ్మతులు చేపట్టడం, 'గ్రీన్ చాక్ బోర్డుల విర్మాటు, ప్రహరీ గోదల నిర్మాణం, కిచెన్ పెట్టు, శిధిలమైన గదుల స్థానంలో కొత్త క్లాస్ రూముల నిర్మాణం చేపడుతారు. అలాగే ఉన్నత పారశాలల్లో డైనింగ్ హౌస్ విర్మాటు, డిజిటల్ విద్య అమలుచేయటానికి సకల హంగులను కల్పిస్తుంది. 'మన ఊరు - మన బది' పథకంతో మన బడులలో హోలిక వసతుల కల్పనతో ఆధునికత సంతరించుకోవడం తెలంగాణ చరిత్రలో నూతన అధ్యాయం. అంగ్ మాధ్యమ ప్రభుత్వ పారశాలల విర్మాటు తెలంగాణ అభిపుద్ధి వికాసాల్లో నవశకం. ఇలాంటి సాహసాపేతమైన నిర్ణయాలు తీసుకోవడం పేదవాడి పేగు బంధమైన కేసీఆర్ కే సాధ్యం.

హోలిక సదుపాయాలు తోడ్పడేనే...

ప్రభుత్వ పారశాలల్లో ఇంగ్రీష్ మీడియం బోధనకు హోలిక

విద్య

సదుపాయాలూ తోడైతే అవి ప్రైవేట్ పారశాలలతో పోటీపడగలిగే పరిస్థితి వస్తుంది. మూలిక సదుపాయాలంటే ఎఱిర్ కండీషన్ ఉన్న తరగతి గదులు కావాలని కాదు. ఈ దేశానికి అలాంటివి అస్యులు అవసరం లేదు. కావాల్సిందల్లూ ప్రాథమిక అవసరాలను తీర్చగలిగేవి మాత్రమే. మంచి తరగతి గదులు, కూర్చునేందుకు తగిన ఏర్పాట్లు, తాగునీరు, మరుగుడ్డాల్ సదుపాయం వంచివస్తుమాట. వీటన్నింటికి మంచి నిబధ్యతతో పారాలు బోధించే మంచి ఉపాధ్యాయులు అవసరమూ ఎంతో ఉంది. పార్శ్వపుస్తకాల్లోనివి వల్లెవేసే వారు కాకుండా... పరిస రాలను అర్థం చేసుకుని కనీస జ్ఞానంతో రాష్ట్ర, జాతీయ, అంతర్జాతీయ అంశాలను విల్లలకు పరిచయం చేయగలిగిన వారు కావాలి. పార్శ్వపుస్తకాలు ఇతర టీచింగ్ మెటీరియల్ సరఫరా కూడా కీలకమే.

73 విభ్యగా ద్వంద్వ విధానాలు...

దేశంలో విద్యకు సంబంధించి

గత 73 విభ్యగా ద్వంద్వ విధానాలే అమల్లో ఉన్నాయి. ధనికులకు ఇంగ్లీష్లో, పేదలకు ప్రాంతీయ భాషల్లో బోధన సాగుతూ వచ్చింది. ఇరు వర్గాల మధ్య సౌకర్యాల అంతరమూ చాలా ఎక్కువే. ఘలితంగా పేదవారు, గ్రామీణ విద్యార్థులు జీవితంలో అన్ని దశల్లోనూ సమస్యలు ఎదుర్కొచ్చాలిన పరిస్థితి వీర్పడింది. ఈ విద్యావ్యవస్థ ధనికులను మరింత ధనవం తులుగా మారిస్తే... పేదలను మరింత దరిద్రంలోకి నెట్టేంది.

అంగ్ మాధ్యమం వల్ల ప్రయోజనాలు

చాలా మంది భారతీయ తల్లిదండ్రులకు, వారి పిల్లలకు అంగ్-మీడియం విద్యను సమానత్వంతో అందించడం ఒక కల. వారిలో చాలా మంది కష్టపడి తమ సంపాదనలో గణనీయమైన భాగాన్ని తమ విల్లలకు మంచి విద్యను అందించడానికి వెచ్చిస్తారు. అయినప్పటికీ, పేదరికం కారణంగా, వారిలో చాలా మంది, ప్రత్యేకించి ఇ, బి, ఆ ఇ మరియు మైనారిటీల వంటి వెనుకబడిన వర్గాల వారు తమ ఆశయాన్ని సాధించలేకపోతున్నారు. లక్ష్మాది

మంది తల్లిదండ్రులు మరియు వారి పిల్లలు తమ లక్ష్యాలను సాకారం చేసుకునేందుకు వీలు కుప్పిస్తున్నందున ప్రభుత్వ పారశాలల్లో ఇంగ్లీష్-మీడియం విద్యను ప్రవేశపెట్టడం ప్రజాస్ామిక చర్య. తెలంగాణలో విద్యా అసమానతలను తగ్గించడంలో ఇది సాయపడుతుంది. కాబట్టి ఇది సమీకరణ ప్రభావాన్ని కూడా కలిగి ఉంది. ఉద్యోగ అవకాశం నేటి పోటీ సమాజంలో, ఎక్కువ కేరీ అవకాశాలను పొందేందుకు ఇంగ్లీష్ తెలుసుకోవడం తప్పనిసరి. ఇది ఆంగ్ భాషా నైపుణ్యాలను పరీక్షించే చాలా ప్రైవేట్ కంపెనీల నియామక ప్రక్రియలలో మాత్రమే కాకుండా, యూనియన్ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్, స్టోఫ్ సెలక్షన్ కమిటీ పంటి వివిధ ప్రభుత్వ రంగ ఉద్యోగాల ఎంపిక ప్రక్రియలో కూడా స్వప్తంగా కనిపిస్తుంది. మరియు బ్యాంకింగ్, అన్నింటికీ ఆంగ్ ఉండ్లంలో నైపుణ్యం అవసరం. 2016 కేంబ్రిడ్జ్ యూనివర్సిటీ సర్వీస్ సర్వే ప్రకారం 'పనిలో ఆంగ్ యొక్క శోధనలు: కార్బూలయంలో భాషా నైపుణ్యాల ప్రపంచ విశ్లేషణ,' దాదాపు 90% మంది భారతీయ యజమానులు తమ కంపెనీపై ఆంగ్ భాషా నైపుణ్యాలు కీలకమని నమ్ముతున్నారు. ఇండియా సిగ్మెన్ రిపోర్ట్ 2019 యొక్క అన్వేషణల ప్రకారం, నేర్చుకునే చురుకుదనం మరియు అనుకూలతతో పాటుగా భారతదేశంలో యజమానులు కోరుకునే మొదటి మూడు నైపుణ్యాలలో ఇంగ్లీష్ ఒకటి. ఈ చౌరవ ఘలితంగా, పిల్లలు వ్యాకరణం మరియు వాక్య నిర్మాణం, ఉచ్చారణ వంటి పునాదులను నేర్చుకుంటారు, ఇది భవిష్యత్తులో వారికి పోటీ ప్రయోజనాన్ని అందిస్తుంది.

తెలంగాణ స్వరాప్తంగా ఆవిర్భవించిన 2014 నుంచి ముఖ్యమంత్రి కేసేఅర్ అంగ్ మాధ్యమానికి సముచితమైన ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. సౌకర్యాలవరంగా, నాణ్యతా ప్రమాణాల పరంగా ఉత్తమస్థాయిలో ఉన్న వెయ్యికి పైగా ఇంగ్లీష్ మీడియం గురుకులాలను ప్రారంభించారు. ఇదే సమయంలో మాతృభాష ప్రాధాన్యం తగ్గుకుండా, అన్ని విద్యాసంస్థల్లో తెలుగును తప్పనిసరి ద్వితీయ భాషగా చేశారు. ఈ గురుకులాల్లో చదువుకున్న విద్యార్థులు జాతీయస్థాయి పోటీ

విద్య

పరిక్షల్లో ప్రతిభా పాటవాలను చాటుతున్నారు. రాష్ట్రవ్యాప్తంగా పైలట ప్రాజెక్ట్‌గా ఎంపిక చేసిన కొన్ని పారశాలల్లో కూడా ఇవేతరహస్యాలు ఫలితాల్చాయి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వంగంలో ఉన్న 41,337 పారశాలల్లో ఇంగ్రీష్ మాధ్యమాన్ని ప్రవేశపెట్టాలని కేసీఆర్ ప్రభుత్వం నిర్దయం తీసుకోవటం గొప్ప ముందడగు. ప్రపంచికరణ యుగంలో తెలంగాణ భవిష్యత్తు తరాలకు గ్లోబల్ భాషపై పట్టు ఉండటానికి, వారు ఎంచుకున్న రంగంలో వికాసం చెందటానికి ఈ చర్య దారితీస్తుంది.

విద్యను సేవ దృక్షథంతో అందిస్తామనే అభ్యర్థనతో ప్రైవేటు విద్యాసంస్థలు ప్రభుత్వం నుంచి అనుమతులు తీసుకుంటాయి. కానీ, ఆచరణలో 99 శాతం విద్యాసంస్థలు విద్యసు సరుకుగా మార్చి వ్యాపారమయం చేశాయి. సామాన్య ప్రజల సంపాదనలో 50 శాతానికి పైగా ఈ నంస్తలు దోచుకుంటున్నాయి. దీన్ని నివారించడానికి 'జీవో 1, 1993 రూల్స్' ఉన్నాయి. కేసీఆర్ తొలి క్యాబినెట్‌లో ఉపముఖంత్రిగా, విద్యార్థాల మంత్రిగా పనిచేసిన కడియం శ్రీహరి ఈ జీవో నెంబర్ 1ని అమలుచేయడానికి, ఫీజుల నియంత్రణకు 'ప్రిఫేసర్ తిరుపతిరావు కమిటీ'ని ఏర్పాటుచేశారు. జీవో 1, 1993 ప్రకారం ప్రైవేటు విద్యాసంస్థలు విద్యార్థులు నుంచి వసూలు చేసిన ఫీజుల్లో ఐదు శాతం మాత్రమే యాజమాన్యం ఉపయోగించుకోవాలి. 15 శాతం పారశాల నిర్వహణ, 15 శాతం వసతుల కల్పన, 50 శాతం ఉద్యోగుల వేతనాల కోసం, 15 శాతం ఫీజులను ఉద్యోగుల సంక్లేషం కోసం ఉపయోగించాలి. కానీ, ఏ ప్రైవేటు విద్యాసంస్థ కూడా దీన్ని అమలుచేసున్న దాఖలాలు లేవు. ఏటా ఫీజులను పెంచుకుంటూ పోయి దోహించి కేంద్రాలుగా ప్రైవేటు కార్బోరేట్ విద్యాసంస్థలు మారుతున్నాయి. ప్రిఫేసర్ తిరుపతిరావు కమిటీ విద్యాసంస్థల నియంత్రణ, కాపిటేషన్ ఫీజు నిపేధ చట్టం 1983, సబ్ రూల్స్-7ను ప్రైవేటు విద్యాసంస్థలలో అమలుచేయాలని నూచించింది. జీల్లా స్కూల్లో ఫీజుల నియంత్రణ అధారిటీని ఏర్పాటుచేయాలని నూచించింది. ఇది ప్రైవేటు విద్యాసంస్థల ఆదాయ వ్యయాలను

పరిశీలించి ఫీజుల పెంపుపై తగిన సూచనలను ఇస్తుంది. ఔ అంశాల నేపథ్యంలో ప్రభుత్వం ఫీజుల నియంత్రణకు పచ్చిప్పమైన చట్టం తీసుకురావాలి.

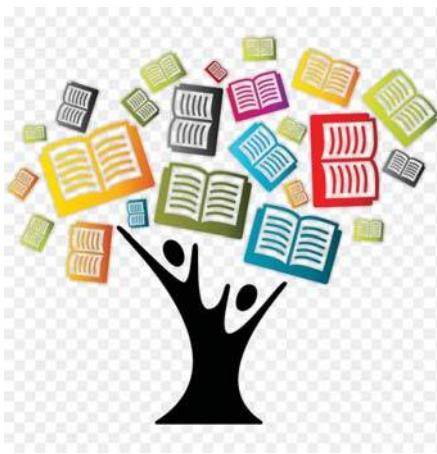
తెలుగు మీడియం

ఇంగ్రీష్ మీడియంను ప్రవేశపెట్టినా.. తెలుగు మీడియం తరగతులు కూడా అందుబాటులో ఉంచాలిందేనని విద్యావేత్తలు సూచిస్తున్నారు. మాతృభాషలో విద్యాబోధనపై కేంద్రంతో పాటు, సుప్రీంకోర్స్ కూడా ఇప్పటికే స్వప్తత ఇచ్చిన సంగతి తెలిసిందే. ముఖ్యంగా ప్రాథమిక విద్యను మాతృభాషలో బోధించాలని నూతన విద్యా విధానంలో కూడా పేర్కొన్నారు. ఈ నేపథ్యంలో తెలుగు మీడియం క్లాసులను కూడా కొనసాగించాలని ప్రభుత్వం భావిస్తుంది. రాష్ట్రంలో ప్రభుత్వ పరిధిలో సుమారు 26 వేల పారశాలలు ఉన్నాయి. మొదటి ఏడాది ఒకటో తరగతి, తర్వాత సంపత్తరం రెండవ తరగతి, ఇలా రాష్ట్రంలో వచ్చే 10 ఏళ్ల కాలంలో పూర్తిస్థాయిలో ఇంగ్రీష్ మీడియం అమలులోకి వచ్చే వీలుంది. ఏ మీడియంలో చేరాలనే నిర్దయం విద్యార్థులు, తల్లిదండ్రులడే. కాగా సక్షేప సూక్ష్మ పేరిట ఇప్పటికే రాష్ట్రంలో సుమారు 8 వేల స్కూల్లలో ఇంగ్రీష్ మీడియం తరగతులను నిర్వహిస్తున్నారు. ఇందులో 6

వేల దాకా ప్రైమరీ సూక్ష్మ ఉండగా, మిగతావి హైసూక్ష్మ, అయితే... సక్షేప సూక్ష్మ విధానంలో 6వ తరగతి సుంచి మాత్రమే ఇంగ్రీష్ మీడియాన్ని ప్రవేశపెడుతున్నారు. కింది తరగతులకు ఈ అవకాశం లేదు.

జంటర్, డిగ్రీ కాలేజీల్లోలా..

ఇంగ్రీష్ మీడియాన్ని ఇప్పటికే జంటర్, డిగ్రీ కాలేజీల్లో అమలు చేసున్నారు. ఆయా కళాశాలల్లో తెలుగుతోపాటు అంగ్రేష్మాధ్యమంలో కూడా తరగతులను నిర్వహిస్తున్నారు. పారశాల పరిధిలో కూడా ఇలాగే రెండు మాతృభాషలనూ అందుబాటులో ఉంచాలన్నది ప్రభుత్వం యోచనగా చెబుతున్నారు. ఈ మేరకు.. ఇంగ్రీష్ మీడియం

విద్య

పారశాలలను నిర్వహణ కోసం ఇప్పుడున్న టీచర్లకు ప్రత్యేక శిక్షణ ఇవ్వాలని భావిస్తున్నారు. ఎంపిక చేసిన కొంత మంది ఉపాధ్యాయులకు ఇంగ్లీష్‌లో శిక్షణ ఇచ్చి, వారి చేత సూళ్ళను నడిపించ నున్నారు. తర్వాత భారీల భర్తలో ఇంగ్లీష్ బోధించే సామర్థ్యం కలిగిన అభ్యర్థులనే ఎంపిక చేయాలని యోచిస్తున్నారు. ఈ మేరకు ఉపాధ్యాయులకు నియామక పరీక్షల్లో చేర్చులు, మార్పులను తీసుకు రానున్నారు. అలాగే.. టెట్, బీఎస్ వంటి వాటిల్లో కూడా మార్పులు తేవాలని భావిస్తున్నారు. కాగా.. రాష్ట్రంలో కొనసాగుతున్న రెసిడెన్షన్యూల్ సూళ్ళు ఇంగ్లీష్ మీడియంలో ఉన్నాయి. వీటిల్లో కవ తరగతి నుంచి అధ్యిష్ఠను తీసుకుంటున్నారు. ఇందుకోసం ప్రత్యేక ప్రవేశ పరీక్ష నిర్వహించి, విద్యార్థులను ఎంపిక చేస్తున్నారు. కొన్ని చోట్ల ఎస్సీ, ఎస్టీ వెల్సీర్ సూళ్ళు తెలుగు మీడియంలో కొనసాగుతున్నాయి. ఈ ఏదాది నుంచి ఇలాంటి సూళ్ళను కూడా ఇంగ్లీష్ మీడియంలోకి మార్చునున్నారు. ఇలా రాష్ట్రంలోని అన్ని స్టాయిల్స్‌ని విద్యాసంస్థల్లో ఇంగ్లీష్ మీడియంను ప్రవేశపెట్టునున్నారు.

ఉపాధ్యాయుల విషయంలోనూ..

భవిష్యత్తులో ఇంగ్లీష్ మీడియం బోధించే ఉపాధ్యాయులను అందుబాటులోకి తీసుకువచ్చే విషయంలోనూ కేబినెట్ సబ్ కమిటీ ప్రత్యేక చర్యలు తీసుకునే అవకాశం ఉంది. అయితే, ఈ విధానం అమల్లోకి వచ్చిన తర్వాత ఒకటి, రెండేళ్లపాటు పెద్దగా ఇబ్బందులు రావని అంచనా వేస్తున్నారు. ఒకటి, రెండు తరగతుల విద్యార్థులకు ఇంగ్లీష్ మీడియంలో బోధన చేయడానికి ప్రస్తుతం ఉన్న టీచర్లకు శిక్షణ ఇస్తే సరిపోతుందని భావిస్తున్నారు. తరగతులు పెరిగే కొద్ది మాత్రం ఉపాధ్యాయుల కొరత ఏర్పడే అవకాశం ఉంది. కొత్త నియామకాలను చేపట్టే అంశంలై కూడా నిర్ణయం తీసుకునే అవకాశం ఉంది. అలాగే... భవిష్యత్తులో ఇంగ్లీష్‌లో బోధించే అభ్యర్థులను సిద్ధం చేయడంలో భాగంగా బీఎస్ వంటి కోర్సుల నిర్వహణలో కూడా ఇంగ్లీష్ మీడియం సీట్లను పెంచేలా చర్చలు తీసుకునే అవకాశం ఉంది. కాగా, ఇంగ్లీష్ మీడియం ప్రారంభం, మన ఊరు-మన బడి పథకం ప్రారంభంపై ఇప్పటికే విద్యామంత్రి ఆధ్వర్యంలోని కేబినెట్

సబ్ కమిటీ సమావేశం అయ్యంది.

బడిలో చేరదానికి ముందు..

అంగన్వాది కేంద్రాల నుంచి పారశాలల్లో చేరదానికి ముందు.. ఆరు నెలలపాటు లేదా కొంతకాలంపాటు పారశాలల్లో ఇంగ్లీష్ బోధనను ప్రవేశపెట్టాలనే ఆలోచన కూడా ప్రభుత్వం చేస్తున్నట్టు తెలుస్తోంది. అంటే.. ప్రైవెట్లో ఎల్కేజీ, యూకేజీ తరహాలో ప్రభుత్వ పారశాలల్లో కూడా ఒకటో తరగతికి ముందు ఇంగ్లీష్‌లో ఒక తరగతిని నిర్ణయించే అవకాశం ఉంది. అయితే ఇప్పటికే ప్రభుత్వ పారశాలల్లో ఇతర తరగతుల్లో తెలుగుమీడియంలో చదువుతున్న వారు ఇంగ్లీష్ మీడియంలోకి మారాలంటే అందుకు అవకాశం ఉంటుందా? లేదా? అంటే.. అది కేంద్రానికి సబ్ కమిటీ తీసుకునే నిర్ణయంపై ఆధారపడి ఉంది. అలాగే, ప్రస్తుతం అమల్లో ఉన్న సక్షేప స్కూల్స్ తరహాలో మధ్య తరగతుల్లో ఇంగ్లీష్ మీడియాన్ని ప్రవేశపెట్టాలంటే అందుకు అనేక అడ్డంకుల్ని దాటాల్స్ ఉంటుంది. మఱ్ఱంగా గ్రామ పంచాయితీ నుంచి తీర్మానం చేయాలి. స్కూల్ మేనేజెంట్ కమిటీ తీర్మానంతో పాటు ఆర్టాండ్బి, షైర్, షైర్డ్ వంటి నుమారు 20 శాఖల నుంచి ఎన వోసీలను పొందాలిని ఉంటుంది. షైర్ ప్రభుత్వంపై ఎలాంటి ఆర్థిక భారం ఉండడనే గ్యారంబీని సంబంధిత స్కూల్ హెచ్ఎం ఇవ్వాల్సి ఉంటుంది. అనంతరం దీనికి సంబంధించిన ప్రతిపాదనలను ఎంతసోద్యూ డీకపోలకు పంపిస్తే అక్కడి నుంచి ఆర్టిఫిషిస్ స్టాయిల్స్ అనుమతి ఇస్తున్నారు.

మన ఊరు.. మన జ్యోతి.. మన బడి

గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో మన ఊరు - మన బడి, పట్టణాల్లో మన బడి - మన బడి పేరిట ఆధునికీకరించనుంది. వాసిలక సదుపాయాలను కల్పించడంతో పాటు డిజిటలీకరణ చేయనుంది. రానున్న ముడ్చెళ్లలో రాష్ట్రంలోని గ్రామాలు, పట్టణాల్లో రూ.7289.54కోట్ల ఖర్చుతో సరార్ప బడుల్లో హొలిక సదుపాయాలు కల్పించేందుకు పథకాన్ని ప్రభుత్వం ఆమాదించింది. తోలి విదుతలో

విద్య

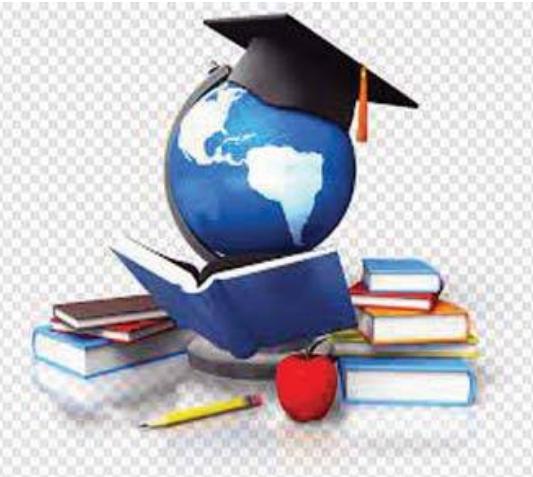

భాగంగా ప్రస్తుత ఆర్థిక సంవత్సరంలో 9,123 బడుల్లో రూ.3497.62 కోట్లలో పనులు చేపట్టమనది. ఈ మేరకు పారశాల విద్యాశాఖ కార్యదర్శి సందీప్ కుమార్ సుల్తానియా ఉత్తరవ్యులు జారీ చేశారు. మండలం యూనిట్‌గా అధిక ప్రవేశాలున్న ప్రాథమిక, ప్రాథమికోస్చత్త, ఉన్నత పారశాలల్లి ఎంపికచేసి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేపడతారు. ఈ పనుల మంజూరు బాధ్యతను జిల్లా కలెక్టర్కు అప్పగించిన ప్రభుత్వం.. ఒక మండలానికి ఒక ఏజెన్సీ ఉండాలని స్పష్టం చేసింది. పనుల నిర్వహణ బాధ్యతను అనుమతించి ఆర్థిక వరిమితికి లోబడి పారశాల యాజమాన్య కమిటీలు చేపట్టాలని, ప్రజాభాగస్వామ్యం తీసుకోవాలని సూచించింది. యాజమాన్య కమిటీలు ముందుకు రాకుంటే జిల్లా కలెక్టర్ నిర్ణయం తీసుకోనున్నారు.

యాజమాన్య కమిటీ లకు బాధ్యతలు

ఈ పథకానికి అవసరమైన నిధులను సమగ్ర శిక్షాఅభియాన్, ఉపాధిహమీ, వీసీటిపీ, జిల్లా గ్రాంఫాలయ సంస్థ, నాభార్ధు, జిల్లా, మండల పరిషత్ ప్రత్యేక అభివృద్ధి నిధుల నుంచి వినియోగించు కోవాలని ప్రభుత్వం సూచించింది. నిధుల సమీకరణకు ఆర్థికశాఖ నోడర్ ఏజెన్సీగా ఉంటూ అవసరమైనవాటిని పారశాల విద్యాశాఖ కమిషనర్కు అందుబాటులో పెట్టసుందని తెలిపింది. నిధుల ఖర్చుకు సంబంధించిన చెక్కులపై పారశాల యాజమాన్య కమిటీ షైర్క్స్, ప్రైవీపర్, సహాయ ఇంజీనీర్, సర్జంచి సంతకాలు తప్పనిసరి. ఎవరైనా దాత రూ. 2లక్షలు ఈ కార్యక్రమం కింద ఇస్తే కమిటీలో సభ్యుడిగా చేరుకోవచ్చు. రూ. 10లక్షలు అంతకు ఎక్కువగా విరాళం ఇస్తే పారశాలలో ఒక తరగతి గదికి దాత సూచించిన పేరు పెడతారు.

మన డోరు, మన బస్తీ, మన బడి కార్యక్రమం కింద చేపట్టే పనులపై ప్రభుత్వం సామాజిక తనిఖీని తప్పనిసరి చేసింది.

దాతలు ఇస్తే విరాళాలతో చేపట్టే పనులను పర్యవేష్టించేందుకు ప్రతి బడిలో పూర్వ విద్యార్థుల సంఘుం ఏర్పాటు చేయాలని సూచించింది. సంఘుంలోని ఇద్దరు సభ్యులు, సర్జంచితో కలిసి కమిటీగా ఏర్పాటు కావాలి. ఈ కమిటీతో పాటు పారశాల యాజమాన్య కమిటీలోని ఇద్దరు సభ్యులు, ప్రధానోపాధ్యాయుడు.. దాతలు, కార్పొరేట్ సామాజిక బాధ్యత కింద నిధులతో చేపట్టే అభివృద్ధి పనులు, నిర్వహణ బాధ్యతలు పరిశీలించాలి. దాతలు ఇస్తే నిధులను పూర్వ విద్యార్థుల సంఘుంలోని ఇద్దరు సభ్యులు, పారశాల ప్రధానోపాధ్యాయుడితో కూడిన సంయుక్త భాతాలో జమ చేయాలి. ఈ నిధులను జిల్లా కలెక్టరు అనుమతితో ఖర్చుచేయాలి. వీటిపై వచ్చే వడ్డిని పారశాల నిర్వహణ కోసం వినియోగించాలి.

పారశాలల్లో చేపట్టే పనులు...

- నీటివసతితో మరుగు దొడ్డు
- విద్యుదీకరణ, తాగునీటి సరఫరా
- విద్యార్థులు, అధ్యాపకుల కోసం ఫల్సీచర్
- ఉన్నత పారశాలల్లో లైబ్రరీ,

కంప్యూటర్, పైన్స్ ల్యాబ్లు

- పారశాలకు మొత్తం రంగులు వేయడం
- పెద్ద, చిన్న మరమ్మతులు, గ్రీన్ చాక్ బోర్డులు
- ప్రపారీగోదలు, కిచెన్ పెష్టులు
- శిథిల గదుల స్థానంలో కొత్తవి నిర్మాణం
- ఉన్నత పారశాలల్లో డైనింగ్ హోట్లు
- డిజిటల్ విద్యుత్ అవసరమైన వోలిక సదుపాయాలు

- కట్టు ప్రభాకర్

m : 8106721111

e: akumarkatta@gmail.com

సాంప్రదాయ కళారూపం

కలంకారి

తలగు రాష్ట్రాల్లో 17వ శతాబ్ది దేవాలయాల నుండి ఆధునిక గృహాలలో విస్తరించిన కాన్వాస్‌ల వరకు, కలంకారి అనేది సాంప్రదాయ భారతీయ కళ యొక్క ఇష్టమైన హ్యాండ్ క్రాష్ట్. కలం కారి అనే పదం 'కలం' అనే పదం నుండి వచ్చింది. 'కలంకారి' అనేది వస్తుంపై చేతితో చిత్రించే ప్రత్యేకమైన, కీష్టమైన శైలిని సూచిస్తుంది. అందమైన మట్టి టోన్లకు ప్రసిద్ధి చెందింది.

కలంకారి అనేది మన పరిపూర్వత, శ్రేయస్సు యొక్క భావానికి కళ ఎలా అంతర్లీనంగా ఉందో, అది నంస్కారి, సంప్రదాయానికి ఎలా పర్యాయపదంగా ఉందో గుర్తు చేస్తుంది. మన మానవత్వం, మన చరిత్రతో మనల్ని అనుసంధానం చేసే సామర్థ్యంలో ఈ కళ ప్రత్యేకమైనది. కలంకారి అనేది మన ఇకానోగ్రఫీ, పురాణాలతో ముదిపడి ఉన్న ఒక ప్రత్యేకమైన భారతీయ హస్తకళ.

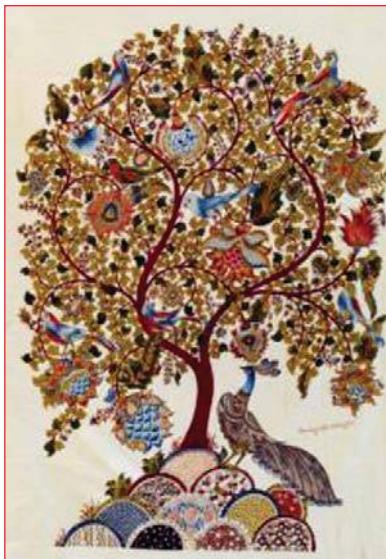
కళా చరిత్రకారులకు కూడా కలంకారి ఎమ్మడు ప్రారంభమైందో ఖచ్చితంగా తెలియనప్పటికీ, ఇది ఆధునిక ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు తెలంగాణ రాష్ట్రాలలో ఉర్ధ్వాంచింది. మహాభారతం, రామాయణం, భాగవతం వంటి పవిత్ర గ్రంథాల నుండి దృశ్యాలను చిత్రించడానికి కలంకారిని మొదట ఉపయోగించారు. ఈ పెయింబింగ్ తరచుగా దేవాలయాలలో అలంకార నేపథ్యాలుగా ఉపయోగించబడ్డాయి. దేవతల కథలను వర్ణిస్తాయి. నేడు ఈ విషయాలు ఇప్పటికీ కలంకారిలో సాధారణం. అలాగే ఇతర

అధ్యాత్మిక, పురాతన చిహ్నాలు. ట్రీ ఆఫ్ లైఫ్ అనేది ప్రత్యేకంగా జనాదరణ పొందిన కలంకారి మూలాంశం.

ఇది 23 ఖచ్చితమైన దశలను కలిగి ఉంటుంది. కలంకారి పెయింబింగ్‌ను రూపొందించే ప్రక్రియ సున్నితమైన, వివరణాత్మక డిజైన్ల వలె విస్తృతంగా ఉంటుంది. ప్రారంభించడానికి ముందు, కళాకారులు ఈ క్రింది ముడి పదార్థాలను సమీకరించు కుంటారు. కాటన్ వస్తుం, ఎండిన పండని పండ్లు, పాలు 'మోర్డెంట్,' బొగ్గు కర్రలు, నలుపు కాసిమి ద్రవం, పటిక ద్రవణం, ఎరుపు, నీలిమందు, పసుపు రంగులలో సహజ వర్షద్రవ్యం. కలంకారి పెయింబింగ్ పెక్కిక్ క్రింద వివరించబడింది. విస్తృత దశలుగా సరళీకృతం చేయబడింది.

మొదటి దశ పిండిని తొలగించడానికి పత్తిని కడగడం, పూర్తిగా ఎండజెట్టుడం, మోర్డెంట్‌తో ఫిక్సెటీవ్‌గా చికిత్స చేయడం ద్వారా రంగులను గ్రహించేలా సిద్ధం చేయడం.

ఆ తర్వాత కళాకారుడు బొగ్గు కర్రలతో సెంట్రల్ ఫిగర్ని గీస్తాడు. కసిమి ద్రవంలో ముంబిన మెత్తగా ఉన్న కలంతో ఈ రూపురేఖలపై జాడలు వేస్తాడు. కలం ద్రవాన్ని కలిగి ఉండే ఉన్నితో చుట్టుబడి ఉంటుంది. కాబట్టి చిత్రకారుడు పెయింబింగ్ చేస్తున్నప్పుడు సిరాను విడుదల చేయడానికి ఈ ఉన్ని పిండుతారు. నలుపు రూపురేఖలు ఎండిన తర్వాత, కళాకారుడు పట్టికతో ఒక మోర్డెంట్‌ను పూయివచ్చు.

కడగడం, ఎండబెట్టడం యొక్క మరికొన్ని పునరావృతాల తర్వాత, చివరి దశలు సీన్లో రంగు వేయడానికి నీలిమందు, పసుపు రంగులను వర్తింపజేయడం. నారింజ రంగును ఉత్పత్తి చేయడానికి, పసుపు రంగు ఎరుపు ప్రాంతాలపై వర్తించబడుతుంది. ఆకుపచ్చ రంగు కోసం, నీలిమందు పసుపు ప్రాంతాలకు వర్తించబడుతుంది.

మొత్తంగా, ప్రతి అడుగు మధ్య వస్తుం, సిరా పూర్తిగా ఆరి పోవాలి. కాబట్టి ఈ డిమాండ్ ప్రక్రియ చాలా రోజులు పడుతుంది. కానీ అంతిమంగా సమయం, కృషి విలువైనది. ఎందుకంటే చివరి రంగులు బలంగా, సున్నిత వైనవి. చిత్రాలు వాటి లోతు, సంక్లిష్టతలో ఆకర్షణీయంగా ఉంటాయి. కలంకారి నిజంగా కళ, సంప్రదాయం, సంస్కృతి పట్ల ప్రేమతో కూడిన శ్రమ, ప్రతి పెయింటింగ్లో స్వప్తంగా కనిపించే అనందం.

కలంకారి భూక్ ప్రింట్స్

కలంకారి కాటన్ ఫ్యాటిక్లును కలంతో పెయింటింగ్ చేసే ఒక ప్రత్యేకమైన కళను సూచిస్తుంది. ఇది సాధారణంగా కాన్వెన్/

ఫ్యాటిక్లు రంగుల ప్రవాహాన్ని నియంత్రించే పదునైన, కోణాల కుట్టిన వెదురును ఉపయోగించి చేయబడుతుంది. కలంకారి అనే పేరు దెండు పెర్రియన్ పదాల నుండి ఉధ్వవించింది. అవి కలం (పెన్) మరియు కారి (హస్తకళ) మరియు అక్షరాలా ఈ వ్యక్తికరణ అంటే పెన్తుతో గీయడం.

అసలు కళారూపం

హ్యాండ్ భూక్ -ప్రింట్స్ కలంకారి అనేది కనీసం 10 దశలను కలిగి ఉండే ఒక దుర్ఘారవైన నమయం తీసుకునే ప్రక్రియ.

కాటన్ భూక్ ముక్కలను మిల్లుల సుంచి కొనుగోలు చేసి ముక్కలుగా కోస్తారు. ఈ ముక్కలను ఆపు పేదతో కలిపిన నీటిలో నానబెట్టాలి. బాగా నానబెట్టిన తర్వాత,

నీటిని పదులుగా పిండాలి. గుడ్డను రాత్రంతా నేలపై ఉంచాలి.

మరుసటి రోజు ఉదయం, ఈ ముక్కలను ఒక చెరువులో ఒక రాయిపై కడుగుతారు. సాయంత్రం వరకు గడ్డి, నీటిలో వేయాలి. ఈ ప్రక్రియ మరుసటి రోజు పునరావృతమవుతుంది. అన్ని గుడ్డ

ముక్కలను కడిగి ఆరబెట్టాలి.

తదుపరి దశలో పెయింట్ చేసినప్పుడు రంగులు మసక బారకుండా నిరోధించడానికి మైరోబాలన్ గింజలు మరియు గేద పాలతో వస్తొన్న చికిత్స చేయడం. ఈ ప్రక్రియ తర్వాత, వస్తుం అవసరమైన డిష్టైన్ ప్రకారం సహజ రంగులను ఉపయోగించి ముద్రించబడుతుంది. తరువాత ప్రవహించే, మంచి నీటిలో కడుగుతారు.

సాంప్రదాయ భారతీయ కళ యొక్క అనేక రూపాల వలె, కలంకారి అనేది ఒక వారసత్వ కళ. అంటే సాధారణంగా తండ్రి లేదా తాత తన పిల్లలకు కుటుంబ వ్యాపారంలో శిక్షణ ఇస్తారు. ఇది ఈ విధంగా అనేక తర్వాత భద్రపరచి అందించబడింది. అయితే నేడు, స్థిరమైన, మరింత లాభదాయకమైన ఆదాయాన్ని సంపాదించడానికి అందుబాటులో ఉన్న అనేక టెరీర్ ఎంపికలను జట్టి, చాలా మంది కలంకారి కళాకారుల పిల్లలు ఇంజనీరింగ్, వ్యాపారం లేదా ఇతర రంగాలలో వృత్తిని కొనసాగిస్తాయారు. నేడు 16 మంది నైపుణ్యం కలిగిన కలంకారి కళాకారులు మాత్రమే పని చేస్తాయారు. వీరిలో 10 మంది జాతీయ అవార్డులను గెలుచుకున్నారు. ఈ సాంప్రదాయ వృత్తిని కాపాడుకునేందుకు ప్రభుత్వాలు తెలుగు రాష్ట్రాలు ప్రోత్సహించాలి.

-సువేగా,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

ప్రకృతి ధ్వంసంతో మానవనికి వలసల ముఖ్య

మానవని జీవనం దినదినం సంక్లోభంవైపు ప్రయాణిస్తోంది. చేజేతులా మనిషి పేరాళతో ప్రకృతిని ధ్వంసం చేయడమే ఇందుకు ప్రధాన కారణం. అనేక రూపాల్లో కాలుఘ్యం మనిషి బతుకుపై దాడి చేస్తూ ఉండటంతో మట్టిన నేలను వదిలి జానెదు పొట్టను నింపుకోవడం కోసం దూరదేశాలకు జనం వలసచోటున్నారు. ఇది ఏదో ఒక దేశానికి పరిమితమైన అంశం కాదు. కాక్కాతే ఈ వలసలు ఎక్కువగా అట్టికా నుండే ఉండటం కనిపిస్తోంది.

అట్టికాలోని 54 దేశాల నుండి ఐరోపా దేశాలకు వలసలు ఇటీవల కాలంలో వెల్లువెత్తాయి. సముద్రాల మీదుగా సాధారణ పడవల్లో ప్రయాణిస్తూ... ప్రమాదాలకు లోనే ప్రతి ఏటా వందలు, వేల మంది ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంటున్నారు. వేలాది మంది కాందిశీకులు ఒక్కసారిగా అత్రమంగా ప్రవేశించడం వల్ల ఆయా దేశాలలో సంక్లోభ పరిస్థితులు తలెత్తి ప్రభుత్వాల బడ్డెట్లు తారమారవుతున్నాయి.

మొజాంబిక్, అంగోలా, ఛాద్, టాంజానియా, కెన్యా, ఇథియోపియా దేశాలలో మంచినీటి కొరత, వ్యవసాయం కుంటువడి పోవటం, భూములు కుంగిపోవటం లాంటి సమస్యలు ఎక్కువగా వలసలకు ధారి తీస్తున్నాయి. ఈ దేశాలకు ఛాద్ సరస్వ ప్రధాన నీటి వనరు. అదివ్యుదు 90 శాతం కుంచించుకుపోయింది. 26 వేల చదరపు కిలోమీటర్ల నుండి 15 వేల చదరపు కిలోమీటర్లకు కుంచించుకు పోయింది. ఫలితంగా దాదాపు కోటి 25 లక్షల మందికి నీరు లభించడం లేదు.

ఇక తుఫానులు, కరువులు, భూసారం కోల్పోటం, కార్బిచ్యూ, భారీ మట్టిపెత్కలు విరిగివడటం, సముద్రాల నీటి మట్టలు పెరగడం, భూతాపం మిక్కటం కావడం లాంటివి వలసలు తప్ప మరో మార్గం

లేకుండా చేస్తున్నాయి. ఏడాదికి రెండు కోట్ల మంది 2008-2016 మధ్య వలస వెళ్లారని ప్రపంచ ఆర్థిక వేదిక తెలిపింది. 2050 నాటికి 120 కోట్లమంది వలస వెళ్తారని ప్రపంచ బ్యాంకు అంచనా వేసింది. సబ్సహరో ఆట్రికా, లాటిన్ అమెరికా, దక్షిణాసియాల నుండే 4 కోట్ల మందికి పైగా వలస వెళ్లే పరిస్థితులున్నాయని ప్రపంచ బ్యాంకు తెలిపింది. జివిగాకుండా ఆయా దేశాల్లో యుద్ధాల వలసలకు దారి తీస్తున్నాయి. అలాగే అనేక దేశాల్లో అంతర్గత వలసలూ పెరిగిపోవటం గమనార్థం. అంతర్గత ఘర్షణలతో ఒక్క మొజాంబిక్ నుండే 2020లో 6 లక్షల 70 వేలమంది వలస వెళ్లారు.

2021లో ప్రపంచంలో వాతావరణ విపత్తులను ఎదుర్కొన్న దేశాలలో భారత్ పెదవ స్థానంలో నిలిచింది. 2008 -2018 మధ్య కాలంలో 253 మిలియన్ వలసలు జరిగాయి. యుద్ధాల వల్ల జరిగిన వలసల కంటే, వాతావరణ విపత్తుల వల్ల పదిరెట్లు ఎక్కువగా జరిగాయి. దక్షిణాసియాలో 2018లో మొత్తం 3 లక్షల 30 వేలు వలస లుండగా అందులో భారత్ నుంచే 2 లక్షల 70 వేలు ఉన్నాయి. తీవ్రమైన రిస్కు ఉన్న 33 దేశాల్లో వంద కోట్లమంది పిల్లలు నివసిస్తున్నారు. ప్రపంచ భూతాపం పెరగడం వల్ల సముద్ర నీటిమట్టలు పెరుగుతున్నాయి. చిన్న, చిన్న దీవులలో వరదలూ వలసలకు కారణమవుతున్నాయి.

ఈ నేపథ్యంలో... 1951 శరణార్థుల (కాందిశీకులు) అంతర్జాతీయ సదస్య తీర్మానం ప్రకారం వలసల నివారణకు, శరణార్థుల భద్రతకు ఆయా దేశాలు తజ్జంం తగిన చట్టలు రూపొందించి అమలు చేయాలిగాంది.

- దక్షన్మూర్ఖ
m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

సమస్త జీవకోటి భారాన్ని మోసేది పుదమి తల్లి ఏప్రిల్ 22న ధరిత్రీ దినోత్సవం

సమస్త జీవకోటి భారాన్ని మోసేది భామి. ఈ విషయం అందరికి తెలిసిందే. మరి ఇలాంటి భామి పరిరక్షణాపై ఎంతమందికి అవగాహన ఉంది అంటే సమాధానం శూన్యం. పరిరక్షణ కోసం ప్రత్యేకంగా చర్యలు తీసుకోకపోయినా పర్యాలేదు కనీసం హాని కలిగించ కుండా ఉంటే చాలు. ఇందుకోసం అవగాహన అవసరం. అటు పర్యావరణం, వాతావరణంతో పాటు ఇటు జీవన శైలిలోనూ మార్పులతో భూ పరిరక్షణాపై అవగాహన కోసం కూడా ప్రత్యేక కార్బూక్టమాలు అవసరమవుతున్నాయి. అందులో భాగంగానే.. తొలి 'ధరిత్రీ దినోత్సవం' (ఎర్త్ డె)సు 1970 ఏప్రిల్ 22న జరుపుకున్నారు. అప్పటి నుంచి ప్రతి సంవత్సరం అదే రోజు ధరిత్రీ దినోత్సవాన్ని జరుపుకుంటున్నాం.

పెరుగుతోన్న భూతాపం, వాతావరణ కాలుష్యం, పర్యావరణ పరిరక్షణ విషయమై ప్రజల్లో అవగాహన పెంచి, అంతరించిపోతున్న జీవజాతులను కాపాడుకోవడానికి 1970లో బీజం పడింది. 1969 జనవరి 28న శాంటా బార్బూరా సముద్రతీరం చమురు తెట్టులతో నిండిపోవడంతో సముద్ర తీరమే అలంబనగా ఉన్న వందలాది జీవజాతులు మృత్యువాతపడ్డాయి. సుమారు నాలుగు వేల పక్కలు అ చమురు తెట్టులో చిక్కుకొని ఎగిరే దారిలేక అవి ప్రాణాలొదిలాయి. జీవ వైవిధ్యం ప్రమాదంలో పడటంతో ప్రపంచ ధరిత్రీ దినోత్సవానికి ఈ సంఘటన పునాదిగా మారింది. అమెరికన్ సెనేటర్ గెలార్డ్ నెల్సన్

పర్యావరణ పరిరక్షణకు పిలుపునివ్వడంతో అమెరికాలో 20 లక్షల మంది ఏప్రిల్ 22న నిర్వహించిన తొలి ధరిత్రీ దినోత్సవంలో పాల్గొన్నారు. నేల అంటే మట్టి మాత్రమే కాదు, భూమంటే 84 లక్షల జీవరాశుల సముదాయం.

ధరిత్రీ గురించి

పర్యావరణ పరిరక్షణ గురించి ప్రజల్లో అవగాహన కలిగించడమే దీని ముఖ్యమైనదేశం. మొదట ఐక్యరాజ్యసమితి 1969, మార్టిలో జాన్ మెక్కల్తో ప్రారంభించింది. ఆ తర్వాత అమెరికా రాజకీయవేత్త గెలార్డ్ నెల్సన్ ప్రారంభించాడు. 1962లో సెనెటర్ నెల్సన్కి వచ్చిన ఆలోచనకు ప్రతిరూపమే ఈ ధరిత్రీ దినోత్సవం. తన చుట్టూ ఉన్న వాతావరణం కలుపితమవడం గమనించి అందరికి ధరిత్రీ సంరక్షణ పట్ల అవగాహన కలిగించేందుకు నెల్సన్ ఒక నిర్మయం తీసుకున్నాడు. తర్వాత ప్రైసిడెంట్ కెన్సెడిని కలసి తన ఆలోచనను వివరించాడు. దీని ప్రకారం ప్రైసిడెంట్ కెన్సెడి అందరికి ధరిత్రీ సంరక్షణ పట్ల అవగాహన కలిగించేందుకు దేశమంతటా పర్యాటించాల్సి వచ్చింది. ఈ ఆలోచన నచ్చి కెన్సెడి పర్యాటించేందుకు ఒప్పుకున్నాడు. కానీ ప్రైసిడెంట్ కెన్సెడి పర్యాటన సఫలీకృతం కాలేదు. ఈ సమస్యాపై అప్పటి సమాజం పెద్దగా పట్టించుకోలేదు. 1969లో సెనెటర్ నెల్సన్కి మరొక ఆలోచన వచ్చింది. మన వాతావరణంలో జరిగే మార్పులనూ వివరిస్తూ మనం ఎంత జాగ్రత్తగా ఉండాలో

మన వంతు ఏమి చెయ్యాలో అందరికి తెలియ చెప్పడానికి ఒక రోజంటూ ఉంటే జాగుంటుందని అనుకున్నారు. వెంటనే తన అలోచనకు రూపకల్పన చేస్తూ, ఒక వార్తాపత్రిక ద్వారా ప్రజలకూ ఈ ధరిత్రి దినోత్సవం గూర్చి వివరించారు. 1970 ఏప్రిల్ 22న మొదటి ధరిత్రి దినోత్సవం జరిగింది. ఆరోజు ఆ దేశంలోని ప్రజలంతా ధరిత్రిని రక్కించుకునేందుకు తమవంతు కృషి చేస్తామని ప్రమాణాలు చేసారు. ఇలా తొలుత అమెరికాలో ప్రారంభమైన ఈ ఉత్సవం ఆ తర్వాత ప్రపంచచూపితమైంది. ప్రజలలో మరింత అవగాహన కలిగించేందుకు ఎర్త్ డె నెట్వర్క్ ఏర్పడింది.

ధరణి కాపాడి జీవ జాతిని రక్కించుకుండా!

సమస్త జీవకోటి భారాన్ని మోసేది భామి. పర్యావరణం, వాతావరణంతో పాటు ఇటు జీవన శైలిలోనూ మార్పులతో భాపరిరక్షణమై అవగాహన కోసం కూడా ప్రత్యేక కార్బూకమాలు అవసరమవుతున్నాయి.

సమస్త జీవకోటి భారాన్ని మోసేది భామి అనేది అందరికి తెలిసిందే. మరి ఇలాంటి భామి పరిరక్షణ కోసం ప్రత్యేకంగా చర్యలు తీసుకోకపోయినా పర్యాలేదు కనీసం హోని కలిగించకుండా ఉంటే చాలు. ఇందుకోసం అవగాహన అవసరం. అటు పర్యావరణం, వాతావరణంతో పాటు ఇటు జీవన శైలిలోనూ మార్పులతో భాపరిరక్షణమై అవగాహన కోసం కూడా ప్రత్యేక కార్బూకమాలు అవసరమవుతున్నాయి. ఈ క్రమంలోంచి వచ్చిందే 'ప్రపంచ ధరిత్రి దినోత్సవం'. 1970 నుంచి ప్రారంభమైన ఈ దినోత్సవాన్ని ప్రపంచచౌప్రాంగా 190 కంటే ఎక్కువ దేశాల్లో ఏప్రిల్ 22న జరువుకుంటున్నాయి. భూగోళంమై మానవ ప్రభావాన్ని తెలియజేయడం, అవగాహన కల్పించడమే లక్ష్యంగా ఈ కార్బూకమాన్ని ఏటా నిర్వహిస్తున్నారు. ఏటా ఒక నినాదంతో ధరిత్రి దినోత్సవాన్ని నిర్వహిస్తున్నాం. ఈ ఏడాడి 'జీవ జాతులను రక్కించాడు' (ప్రాచీక్ష అవర్ స్టీసెన్స్) అనే నినాదం ఇచ్చారు.

మనిషి ఎంత ఎత్తుకు ఎదిగినా దీనికి ఆధారం భామి. గాలి, నీరు, నింగి, నిప్పు, నేల అనే పంచభూతాల వల్ల మానవ మనుగడ సాధ్యమవుతుంది. వీటిలో ఏ ఒక్కటి లోఫించినా జీవనం అస్తవ్యస్తమవుతుంది. భామిపై అన్ని వనరులూ సక్రమంగా ఉంటేనే మానవ అభివృద్ధి నిజమవుతుంది. కానీ, అంతలేని ఆధిపత్యాదాపం వల్ల భామండలం కాలుఘ్య కాసారంగా మారిపోయాంది. ఉపరితలమై ఉన్న వనరులే కాదు, భూగర్భ జలాలు, భానిజ వనరులను పలు దేశాలు విచ్ఛినారహితంగా వాడుకోవడం వల్ల భూతాపం పెరిగి రాబోయే కొన్ని దశాబ్దాలలో ముడిచమురు నిల్వలు అంతరించిపోయే ప్రమాదం ఉందని పరిశోధకులు హెచ్చరిస్తున్నారు. రోజురోజుకూ భూగోళంపై హరితదనం తగ్గిపోవడం, కొన్ని రకాల జీవరాశులు నశించిపోవడం వల్ల భూతాపం పెరుగుతూ వస్తోంది.

నానాటికి పెరుగుతున్న భూతాపంతో ప్రకృతి సమతోల్యత దెబ్బతిని జీవరాశి మనుగడకు ముప్పు ఏర్పడుతోంది.

పరిత్రమలు, వాహనాలు తదితరాల నుంచి వెలువడుతోన్న క్లోరోఫోరో కార్బోర్డ్ లు భూగ్రహస్త్రమైన మరింత వేడెకిస్ట్రూ పలు కాలుఘ్యాలకు కారణమవుతున్నాయి. భూతాపం పెరగడంవల్ల పర్యావరణంలో పెనుమార్పులు చోటుచేసుకుని జీవరాశుల మనుగడకు ఇఖ్యందులు ఏర్పడుతున్నాయి. మరోషైపు వాతావరణంలో మార్పుల కారణంగా జీవ వైవిధ్యం దెబ్బతింటోంది. వ్యక్తాలను విచ్ఛినారహితంగా నరికివేస్తున్నందున అడవులు అంతరించి పోతున్నాయి. సరైన పర్యాపులు లేక కరువుకటకాలు సంభవిస్తున్నాయి. దీంతో జల వనరులు నానాటికి తీసుకట్టగా మారుతున్నాయి. తత్త్వితంగా భూగర్భ జలాలు అడుగంచోతున్నాయి. అకాల పర్యాపులు, విపరీతమైన వేడిమి కారణంగా గ్రోబల్ వార్కింగ్తో ఓజోన్ పొర దెబ్బతింటోంది.

ధరిత్రి దినాన్ని 2009 నుంచి ఐక్యరాజ్యానుమితి 'ఇంటర్వేషన్ల మదర్ ఎర్త్ డె'గా మార్చింది. కొన్ని దేశాల్లో 'ధరిత్రి వారం'ను నిర్వహిస్తున్నారు. భామితో మానవాళికి ఉన్న సంబంధాన్ని తెలియజేస్తూ పలు కార్బూకమాలు, ప్రచారంతో 'ధరిత్రి వారం'ని జరుపుతున్నారు. మొత్తం 192 దేశాలు 'ఎర్త్ డె'లో భాగమవుతున్నాయి. ప్లాస్టిక్ వాడకపోవడమే మంచిది. ప్రతి నీటిబోట్లును ఒడిసిపట్టాలి. నీటి వ్యథాను అరికట్టాలి. వీలైనన్ని మెక్కలు నాటాలి. తొమ్మిదో దశకం నుంచి ప్రపంచచౌప్రాంగా సుమారు 12.9 కోట్ల పెక్కార్డ్ విస్తృతంలో అటవీ భాములు కనుమరుగయ్యాయి.

ఈ చిన్న సూచనలు పొట్టిస్తే భూతాపం కొంత తగ్గించవచ్చు. బయటకు వెళ్లే సమయంలో వాహనాలు కాకుండా సందిచి వెళ్లడం లేదా సైకిల్సు ఎంచుకోవడం. దూర ప్రాంతాలకు వెళ్లటేప్పుడు స్వాంత వాహనాలు కాకుండా ప్రజా రవాణను ఆశ్రయించడం. మాంసపోర్చానికి దూరంగా ఉండటం వల్ల కూడా కర్పున ఉడ్దారాల ప్రభావాన్ని తగ్గించవచ్చు. పర్యావరణ అనుకూల ఉత్పత్తులను ఉపయోగించాలి. చెత్తును ఎప్పటికప్పుడు తొలగించాలి. పునర్వినియోగ ఇంధనాలు, వస్తువులను వినియోగించాలి. స్టోనికంగా దొరికే ఆపోరాస్టే వినియోగించాలి.

మన ఇంట్లో, చుట్టూపక్కల పరిసరాల్లో భూగోళ పరిరక్షణకు అవసరమైన చర్యలు తీసుకోవడం ద్వారా మానవాళి పురోగమన చర్యలకు తేడ్పడడంది. ధరిత్రి పరిరక్షణకు స్వార్థిని పెంచుకోండి.

- ఎసికె. శ్రీహరి

m : 9849930145

e : ackvs08@gmail.com

సకల సౌకర్యాల వనం.. సికింద్రాబాద్ క్లబ్

హైదరాబాద్ నగరంలోని సికింద్రాబాద్ క్లబ్లో ఈ మధ్య భారీ అగ్నిప్రమాదం సంభవించిన విషయం తెలిసిందే. దాదాపు రూ. 20కోట్ల ఆస్తి సష్టుం వాటిల్లిందని అధికారులు అంచనా వేశారు. అగ్ని ప్రమాదానికి గుర్తైన ఈ క్లబ్ సాధాసీదాది కాదు. భారతీం సికింద్రాబాద్ క్లబ్లోని పురాతన క్లబ్లలో ఇదీ ఒకటి. దీనికంటూ ప్రత్యేక చరిత్ర ఉంది. ఈ క్లబ్ను బ్రిటిష్ హాయాంలో మిలటరీ అధికారుల కోసం 1878లో నిర్మించారు. మొదట్లో ఈ క్లబ్ను సికింద్రాబాద్ పబ్లిక్ రూమ్స్‌గా, అ తర్వాత సికింద్రాబాద్ గ్యారిసన్ క్లబ్, సికింద్రాబాద్ జిమ్ఫానా క్లబ్ పిలిచేవారు. 22 ఎకరాల విస్తృతంలో ఉన్న ఈ క్లబ్లో వందల ఏళ్ళ నాటి భారీ వృక్షాలు దర్జనమిస్తాయి. అవి క్లబ్ చరిత్రకు సజీవసాక్షాలుగా నిలస్తున్నాయి. ఎన్నో రకాల పక్కలకు ఈ భారీ చెట్లు ఆతిధ్యమిస్తుంటాయి. నిత్యం రద్ది, ట్రాఫిక్ టో కాంక్రీట్ అడవిగా మారిన ఈ నగరంలో ప్రకృతి సోయాలు, ప్రకృతి అందాలతో ఈ క్లబ్ ఆకర్షణీయంగా కనిపిస్తుంటుంది. అందుకే, హైదరాబాద్ అర్థాన్ దెవలప్మెంట్ అధారిటీ దీనికి వారసత్వ పోదాను కల్పించింది.

అప్పట్లో బ్రిటిష్ అధికారులు, హైదరాబాద్ రాజులకే సభ్యత్వం..

స్వాతంత్ర్యం వచ్చే వరకూ ఈ క్లబ్ అధ్యక్షుడిగా ఉండేందుకు కేవలం బ్రిటిష్ హారులనే అనుమతించేవారు. ఈ క్లబ్లో సభ్యులుగా అందరూ బ్రిటిష్ అధికారులే ఉండేవారు. హైదరాబాద్ సంస్థానానికి చెందిన కొంతమంది రాజులకు మాత్రమే సభ్యత్వం ఉండేది. ఇప్పుడు అర్థీ అధికారులు, ప్రభుత్వ ఉన్నతాధికారులు, దొత్యవేత్తలు, పోలిసు

అధికారులు, నిపుణులు, శాస్త్రవేత్తలు సహా అన్ని రంగాలకు చెందిన 8వేల మంది శాశ్వత సభ్యులు, 30వేల మంది క్రియాలీక సభ్యులున్నారు. క్లబ్ మేనేజింగ్ కమిటీని సభ్యులు ప్రజాస్వామ్య పద్ధతిలో ఎన్నుకుంటారు.

సమావేశాలకు హోట్లు.. ఆటలకు పైదానాలు.. అంతర్జాతీయ స్థాయిలో వంటకాలు

బస విషయంలో 5-నష్టత్రాల పోటల్లో ఉండే వసతులన్నీ ఈ క్లబ్లో ఉంటాయి. ఇక్కడ క్రీడల పైదానం సహా ఇండోర్, అపుట్టోర్ క్రీడలకు సంబంధించి అన్ని సౌకర్యాలున్నాయి. ఎయిర్ కండిషన్ బార్లు, డైనింగ్ హాల్స్, బాంకెట్ హాల్స్తో పాటు భారీ సమావేశాలు, పార్టీల కోసం అనేక పచ్చిక బయల్లు ఉన్నాయి. విశాలపైన బాలరూమ్, సినిమాల ప్రదర్శనకు ఓపెన్ ఎయిర్ ఇధీటర్ కూడా ఉంది. ఈ క్లబ్లో పెద్ద పుడ్ కోర్ట్ ఉంది. ఇక్కడ కాంబినేంటల్ నుంచి మొఫుల్ వరకు.. చైనీస్ నుంచి ఇటాలియన్ వరకు, ఉత్తర నుంచి దక్కిణ భారతీయ వంటకాల వరకూ అనేక రకాల వంటకాలు నోరూరిస్తాయి.

ఏటా ఈ క్లబ్లో తంబోలా నిర్వహిస్తుంటారు. దాదాపు వెల్యూ మంది వరకు ఇందులో పాల్గొంటుంటారు. అలాగే, నూతన సంవత్సర వేడుకలు కూడా నిర్వహిస్తారు. మరోవైపు స్టోస్టర్ వేడుకలను కూడా నిర్వహించేందుకు క్లబ్ నిర్వహకులు అనుమతిస్తున్నారు. సభ్యులు సామాజిక సమావేశాలు నిర్వహించుకోవాలంటే కావాల్సిన

సాకర్యాలను క్లబ్ కల్పిస్తుంది.

భారతదేశంలో సాంతంగా ప్రింటింగ్ ప్రైన్ కలిగి ఉన్న వీక్లెక్ క్లబ్ ఇది. అలాగే, ప్రపంచంలో అనుబంధంగా నెయిలింగ్ ను కలిగి ఉన్న ఒకే ఒక్క క్లబ్ కూడా ఇదేనని అంటుంటారు. క్లబ్ ప్రాంగణంలో ప్రత్యేకంగా పెట్రోల్ బంకు కూడా ఉండటం విశేషం. ఇది భారతీయేపాటు యూఎస్‌ఎ, యూరప్, ఆఫ్రీకా, ఆగ్నేయాసియాలోని నుమారు వంద అగ్రజేచి క్లబ్‌లతో అనుబంధంగా కొనసాగుతోంది.

- సోర్ట్ : ఇంటర్వెట్ నుండి

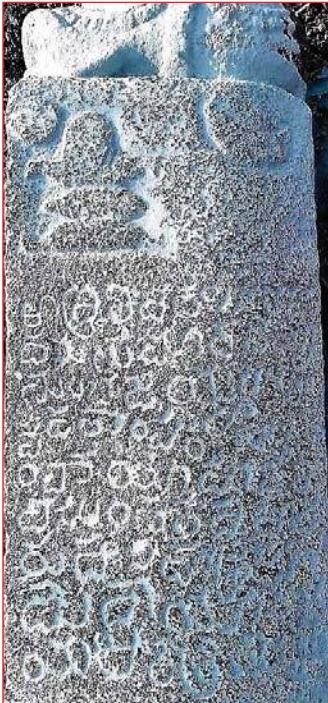
అక్కినపల్లి లింగోటం-

కొడుకు పేరన తండ్రి శాసనం

అక్కినపల్లి లింగోటంలో గుర్తించిన కాకతీయశాసనంతో ఆ వూరిపేరు తెలుగులోకి వచ్చింది. ఏపీ లింగోటంగా పిలువబడుతున్న ఈ వూరిపేరు శాసనంలో పేర్కొన్న విధంగా బోల్లయరాజ్యపల్లి కావాలి.

ఊరికి పడమట చెరువుంది... అక్కడ పాటిగడ్డ వుండేది. అదే పాతపూరు కావచ్చు. లింగోటం వాగు లింగోటం చెరువు నుంచి పొరలిన నీరువలు ఏర్పడింది. ఊరికి ఉత్తరాన వుందివాగు. లింగోటం గుట్టకూడా వుంది. అక్కడ పురాతన శివాలయం, రామాలయాలుండేవట. ఊరిబయట రాకాసిగుళ్ళు అని పిలువబడే వెగాలిధిక సమాధులుండేవి. వ్యవసాయం కొరకు ఉపరితలంలో వుండే రాతిగుండ్డును తొలిగించివేసారు. ఇప్పడక్కడక్కడ ఉపరితలంలోనే కొత్తరాతియుగం రాతిపనిముట్లు, శాతవాహన కాలంనాటి కుండ పెంకులు, మధ్యయుగాలనాటి కుండపెంకులు దొరుకుతున్నాయి. మా బృందం సభ్యుడు యువ పరిశేధకుడు రాగి మురళి పరిశీలనలో లింగోటం ప్రాచీన చరిత్రకు చెందిన కొన్ని కొత్తరాతియుగం రాతిపనిముట్లు రెండు చేతిగొడ్డండ్డును (అందులో ఒకటి వాడినది, మరొకటి కొత్తది, వాడనిది), శాతవాహనకాలం నాటి కుండ పెంకులను, చిత్తుడు బిళ్ళలను సేకరించాడు. రాతి పనిముట్లను నూరి పడును పెట్టే నూరుడుగుంతలను (Rock grooves) కూడా వెతికిపట్టాడు. ఈ సాణ్ణాధారాలను బట్టి లింగోటం గ్రామం ప్రాచీనకాలం నుంచి మానవ వాసంగా వుంటున్నదని రూఫిగా చెప్పవచ్చు.

లింగోటం గ్రామంలోని కాకతీయుల కాలంనాటి శాసనం నందిశిలా స్మంభానికి తెచ్చేవుల రాయబడివుంది. తెలుగులిపిలో, తెలుగుబాపలో, 39 పంక్కలలో రాయబడిన ఈ శాసనం ఒక స్మారక దానశాసనం. మహాప్రధాన, రాయస్వామాచార్య బిరుదాంకిత్తును చెంగల్చేవ నాయకుడు తన కొడుకు గణపయ్య పేరున గణపేశ్వరునికి, రాజ్యపల్లి నీలదేవరును నైవేద్యానికి, భోగానికిగాను చెరువు కింద కొంత భూమిని దరఖంధబలిగా(కట్టపలసిన పసులో 10వ వంతు మాత్రమే చెల్లించే విధంగా) దానమిచ్చాడు. ఈ దానంవల్ల కాకతి గణపతిదేవ చక్రవర్తికి పుణ్యము కలుగాలని చెంగల్చేవుడు కోరుకోవడం తన

రాజబ్రక్కి నిదర్శనం. ఈ ప్రితిని బడసిన వారు రాజయ్య, మంచజయ్యలు. ఇప్పటికి అక్కడి భూములను ప్రజలు ‘బాపండ్డ మడులు’ అనే పిలుస్తాన్నారు.

చిట్టాలకు 10కి.మీ.ల దూరంలో వున్న అప్పాజీపేట గ్రామంలోని శివాలయం వద్ద నిలిపివున్న క్రీ.శ.1238 నాటి శాసనం కూడా గతంలో మా బృందం పరిపురించిన కాకతీయ శాసనమే. అందులో పేరు తెలియని రాయగజసాహితి, స్వామి ద్రోహరగండ చిరుదులున్నహాడు చిట్టాల శాసనంలో పేర్కొనబడిన గంగయ సాహితియేనని విశ్వాసం కలుగుతున్నది. కాకతీయుల కాలంలో “రాయస్వామాచార్య” చిరుదులు కలవారు చాలామందే వున్నట్లు “కాకతీయులు”లో పివి పరబ్రహ్మశాస్త్ర రాసారు. చెంగల్చేవుడు కూడా వారి విధంగానే “రాయస్వామాచార్య” చిరుదు కలిగినవాడని లింగోటం శాసనం చెపుతున్నది.

ఈ శాసనంలో తన కుమారుడు మరణించడంతో అతని పేర గణపేశ్వరునికి, నీలదేవరకు(?) భూదానం చేసి నందిశిల్పంతో శిలాశాసనం వేయించాడు చెంగల్చేవుడు. తైవులు మరణించిన వారి సమాధులపై లేదా వారి పేరు మీద దేవాలయాల ముందర తమ విశ్వాసం మేరకు నంది శిల్పాలను నిలువడం ఒక ఆచారం. తండ్రులు మరణిస్తే కొడుకులు గుడులు కట్టించి, మడులు, మాన్యాలిప్పుడం చరిత్రలో కనిపిస్తుంది. కాని, కొడుకు పేరన భూధానం ఈ శాసనంలోని ప్రత్యేకత.

లింగోటం నందిశాసనం:

రాజవంశం:	కాకతీయ
రాజు:	గణపతిదేవ చక్రవర్తి
కాలం:	శాలివాహన శక సం. 1168 పరాభవ నామ సం. భాద్రపద శుద్ధ పంచమి, వద్దెవారము(శనివారం) క్రీ.శ. 1246 ఆగష్ట 18
శాసనలిపి:	తెలుగు
శాసనభాష:	తెలుగు, సంస్కృతం

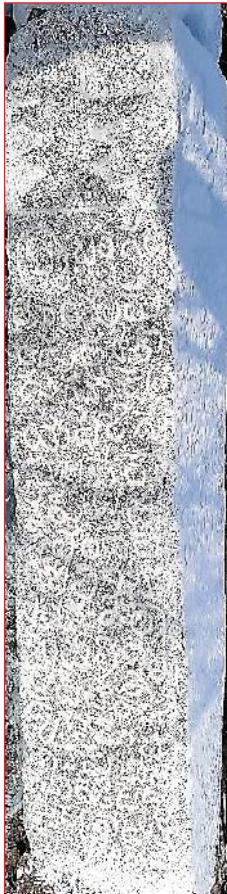
శాసనపంక్తులు: 39

శాసనం శీర్షం మీద నందిశిల్పం వుంది.

ఈ శాసనంలో....

మొదచేవైపు....

1. “స్వస్తిశీ జె
  2. యాభ్యుద
  3. య శకాభ్య
  4. 0బలు 1168
  5. యగు పరా
  6. భవ సంవత్స
  7. ర భాద్రపద
  8. శుద్ధ ... వడ్డ
  9. వారము
  10. శ్రీమన్మహో
  11. ప్రధాన రా
  12. య స్థాపనా
  13. చార్య
- రెండవ వైపు....**
14. శ్రీచంగల్లే
  15. వ నాయకు
  16. 0డు తన కొ
  17. డ్యూ గణప
  18. య పేరి గ
  19. ఉపేశ్వరా

20. నకు ద

21. సవంధపు

22. 0బలిని బొ

23. ల్లయ రా

24. జ్యేష్ఠల్ న్నిల్లా

25. దేవర నివే

26. దృసకూ భో

27. గానకూ నిచ్చె

28. గణపతిదేవ

29. మహారాజున

30. కు బుణ్యముగాను”

3వ వైపు..

31. “ఆ ప్రితి వడసిన త...

32. దనులు మా రాజయ్య

33. మంచజయ్యను -II

34. స్వరత్తాం పరదత్తా

35. 0 వాయో హరేత

36. వసుంధరాం షష్మి

37. ర్వర్ష సహస్రాణి వి

38. ష్టాయాం జాయతే క్రిమి

39. మహాత్ శ్రీల్”

అని వుంది.

ఫోలోలు, క్లీత్ పరిశోధన: రాగి మురళి

- శ్రీమాజు హరగోపాల్, m : 99494 98698

e: akshara25@gmail.com

పరిశోధకులకు సుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్కు ISSN అమోదం

రచయితలు తమ రచనలను పంపవలసిన ఆరునామా :

“చంద్రం” 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar,
Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంప్రచించవల్సిన ఆఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com - ఎడిటర్

జానపద కళలే ఉద్యమ గొంతుక

స్వతంత్రు దేశంగా అవతరించకముందూ, తర్వాత కూడా భారతదేశంలో ఆనేక పోరాటాలు, యుద్ధాలు, ఉద్యమాలు నడిచాయి, నడుస్తున్నాయి. అన్ని ఉద్యమాలలో కళల పాత్రకు సంబంధించిన సమాచారం, చరిత్ర మనకు పూర్తిగా లభ్యం కావడం లేదు. కానీ ఉద్యమాన్ని జనబాహుళ్యంలోకి తీసుకుపోవడంలో, భావ వ్యుతిలో ఖచ్చితంగా కళల పాత్ర ఉండి తీరుతుంది. మిగతా ఉద్యమాలలో కళల పాత్ర ఎలా ఉన్నప్పటికీ ప్రత్యేక తెలంగాం రాష్ట్ర సాధన ఉద్యమంలో బిల్దానాలు, బల ప్రదర్శనలతో పాటుగా, కొంచెం ఎక్కువగానే కళల పాత్ర ప్రస్తుతంగా కనిపించింది. తెలంగాణ ఉద్యమం పొడవునా కళల భాగస్వామ్యం, క్రియాశీలత అద్వితీయం, అద్వితం, అవోఫుం అనడానికి నిదర్శనాలు కోకొల్లులుగా కనిపిస్తాయి. ఆ కళల్లో కూడా జానపద కళలే జనాలను చైతన్య వరిచాయి. కదిలిం చాయి. ప్రభుత్వాలను పటికించాయి. జానపద కళారూపాలే సింహభాగమై ఆద్వితం ఉద్యమానికి వెన్నుదన్నుగా నిలిచి వలితాన్ని సాధించిన సందర్భం విస్మరించలేని ఘనతగా ఎప్పటికీ సగర్హంగా నిలిచి ఉంటుంది. తెలంగాణ ఉద్యమంలో గ్రామస్థాయి నుంచి రాష్ట్ర స్థాయి వరకు, చివరకు ధీలీలో ధర్మాలు చేసినా సరే కళారూపాల ప్రదర్శన లేకుండా ఏ కార్యక్రమం జరగలేదంటే అతిశయ్యాకీ కాదు.

తెలంగాణ జానపదానికి ఇంతటి శక్తి ఎక్కడి నుంచి వచ్చింది?

దీనికి ప్రధానంగా రెండు కారణాలు. తెలంగాణ జానపదం ప్రజల జీవితంతో ముదిపడి ఉంది. మరీ ముఖ్యంగా ఈ ప్రాంత కుల వ్యవస్తతో, కుల వృత్తులతో పెనవేసుకుపోయింది. జానపదానికి ప్రజల జీవికకు విడదీయలేని సంబంధం వీర్పడింది. రెండో కారణం తెలంగాణ కళారూపాల్లో మొదటి నుంచి ఆత్మగా ప్రపహించిన ధిక్కార స్వరం. అసలు జానపదం అంటేనే నిరక్షరాస్యలు, అమాయకుల కళగా పరిగణించిబడింది. ఇది కేవలం అపోహ మాత్రమే కాదు, అవగాహనా రాహిత్యం కూడా. జానపద సామెతలు, పోడువుకథలు, పాటల్లాంటి వాగ్రాప సాహిత్యాన్ని నిశితంగా పరిశేలిస్తే పుస్తక పరసం ద్వారా అక్షరాస్యలు సముప్పించుకున్న విజ్ఞానాన్ని మించిన జ్ఞానసంపద జానపద కళల్లో కనిపిస్తుంది. అందుకే జానపద కళలను ఇప్పుడు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా జానపద విజ్ఞానం అనే పేరుతో

పిలుస్తున్నారు.

విశ్వవ్యాప్తంగా జానపద కళల ఉనికి కనిపిస్తున్నప్పటికీ, విస్తృతి మాత్రం భారతదేశంలోనే ఎక్కువ ఉన్నది. కారణం నిస్పందేహంగా ఇక్కడి కుల వ్యవస్థ. జానపద కళల అవిర్మాపం నుంచి విస్తారం కావడం వరకు కుల వ్యత్తులు, కుల వ్యవస్థ వల్లనే.

తెలంగాణ జానపదకళల్లో, సాహిత్యంలో మొదటినుండి ఆధిపత్యంపై ధిక్కారం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. పాలకులు ప్రయోగించే అణవివేతను ప్రతిష్ఠాపిస్తూ ఇక్కడి కవులు సాహిత్యాన్ని స్పష్టించారు. కళాకారులు కళారూపాలను ప్రట్టించారు. సామాన్యులను ప్రట్టించుకోని దేవుడెందుకని ప్రశ్నించిన సందర్భాలు కూడా చరిత్రలో ఉన్నాయి. పాలుర్దికి సోమనాథుడు, బమ్మర పోతన, భక్త రామదాను, సురవరం ప్రతావరెడ్డి, దాశరథి సోదరులు, కాళీ సోదరులు ఒకరి తర్వాత మరొకరు ఈ ధిక్కార వారనత్వాన్ని కొనసాగిస్తూ వచ్చారు. ఆ వారసత్వాన్ని పటించి పుచ్చుకున్న తెలంగాణ ప్రాంత కవులు, రచయితలు, కళాకారులు, సాహిత్యివేత్తలు అణవివేతకు, ఆధివ్యత్య ధోరణాలకు వ్యతిరేకంగా తమ కలాలను,

గళాలను సంధిస్తూనే వచ్చారు. తెలంగాణ సాధన కోసం జరిగిన తుది ఉద్యమం వరకు ప్రతి సందర్భంలోనూ తెలంగాణ గడ్మీద పుట్టిన సాహితీమార్పులు, కళాకారులు తమ ధర్మాన్ని నిర్వించారు. అట పాటలతో ప్రజల్లో వైతన్యం తీసుకురావడానికి, భావజాల వ్యుతికి దోహదపడ్డారు.

కుల సంస్కృతి పరిధిలో సంప్రదాయ రూపాలుగా, సామాజిక వరిధిలో వినోదరాపాయలుగా, ప్రజాచైతన్య వరిధిలో అనుపర్తితాలుగా వర్ధిల్సిన చరిత్ర తెలంగాణ జానపద కళలకు రాజకీయ డివూండును సాధించేటంటి శక్తి సామర్థ్యాలున్నాయిని నిరూపించిన సందర్భం కూడా తెలంగాణ ఉద్యమమే. భారత జాతీయీయాద్యమంలో కూడా తోలుబోమ్మలాటలు, బుర్రకథలు, వీధి నాటకాలు లాంటి కళారూపాలు ప్రజా వైతన్య సాధనాలుగా వినియోగించబడ్డాయి. అయితే అప్పుడు ఆ కళల పాత్రను తెలంగాణ సాయుధ రైతాంగ పోరాటం నుంచి తెలంగాణ ఉద్యమంలో భాగమైన ఇక్కడ కళారూపాలతో పోల్చులేం. తెలంగాణ ఉద్యమంలో కళాకారులే ఉద్యమ కార్యలై ముందు వరుసలో నిలబడ్డ అపూర్వ ఘట్టం ఆవిష్కరించుటమయింది. జానపద కళాకారులు ఉద్యమ

కళాకారులయ్యారు.

నిజానికి జానపద కళల మనుగడకు, రాణింపుకు సందర్భమే ప్రధానం. సందర్భం లేనిదే కళారూపాల ప్రదర్శన అర్థరహితంగా, కళావిహీనంగానూ ఉంటుంది. సందర్భం కళారూపాలకు వేదిక కల్పిస్తాయి. కళారూపాలు ఆ సందర్భాన్ని రంజింప చేస్తాయి. ఈ పరస్పర అవినాభావ సంబంధమే జానపద కళల అస్తిత్వాన్ని కాపోడగల్లుతున్నాయి. అందుకు మన కళలుండు కదలాడిన సజీవ స్థాయిం తెలంగాణ ఉద్యమంలో జానపద కళలు పోషించిన పొత్త. సందర్భానికి తగినట్టు నిర్దిష్ట లక్ష్యంతో ప్రవర్తించే కళారూపాల విశేష లక్షణమే ప్రతి సందర్భంలోనూ జానపద కళలు వర్ధిల్లడానికి కారణమైంది. తెలంగాణ ఉద్యమంలో అత్యంత కీలక ఘట్టాలుగా చెప్పబడే సకల జనుల సమ్మే మిలియన్ మార్క్, సదక్ బంద్, సాగర హారంతో పాటు ప్రతీ గ్రామంలో జరిగిన కార్యక్రమంలో జానపద కళల ప్రదర్శనే ప్రధాన ఉద్యమ రూపం. తెలంగాణ సంస్కృతి ప్రతిబింబంగా ప్రదర్శించే కళలే ఉద్యమ ముఖచిత్రమైన అరుదైన ఘట్టం యావత్త దేశం ముందు కదలాడింది. జానపద కళలు శాస్త్రీయ సంగీతం మాదిరిగా కొన్ని నియమ నిబంధనల గిరి గేనుకుని అందులోనే పరిఫ్రమించే కళ కాదు. అపరిమిత స్వేచ్ఛగా పరిధవిల్లిన కళ. భార్యాఫేర్గం వల్ల అప్రయత్నంగా స్పృష్టించలడ్డ కళ. ఒక మనుసు నుంచి పుట్టిన భావం మరో మనుసుకు నేరుగా చేరే అద్యత సాధనం జానపద కళ. అందుకే అది చాలా వేగంగా, సూటిగా ప్రజల్లోకి చోచ్చుకుపోయింది. ఉద్యమ గొంతుక అయింది. రూపకాలు జానపద వాయాలు, సృత్యాలు, బోనాలు, బతుకమ్మలు తెలంగాణ సంస్కృతి ఉట్టి పడే విధంగా శోభాయమానంగా ప్రదర్శించబడ్డాయి.

తెలంగాణ ఉద్యమం పొడవునా జరిగిన ప్రతీ కార్యక్రమంలోనూ జానపద గేయాలు, కథాగానాలు, ప్రజా చైతన్య దిశగా ప్రయోగించబడ్డాయి. తెలంగాణ సాయుధ పోరాటంలోనూ, రజాకార్ వ్యతిరేక పోరాటంలోనూ జానపదులు తమ పాట ద్వారా చైతన్యం రగిలించారు. 1956లో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటును ముందుగానే కవులు, రచయితలు వ్యతిరేకించారు. గొప్పగా బతికిన తెలంగాణ అంధ్రతో కలిస్తే నాశనమై పోతుండని భయపడ్డారు. తెలంగాణ గొప్పతనాన్ని గుర్తు చేసుకుంటూ రచనలు చేశారు.

“కదనాన శత్రువుల కుత్తుకలనవలీలనుత్తరించిన బలోన్నత్తు లేచిన భూమి,

పీరులకు కాణాచిరా.. తెలంగాణ ధీరులకు మొగసాలరా”

“కలుపు మొక్కలు ఏరేస్తేనే చేసుకు బలం.. రజాకార్ ను తరిమేస్తేనే తెలంగాణకు వరం” అని నైజాం రజాకార్ కు వ్యతిరేకంగా గళమెత్తాడు తెలంగాణ సాయుధ పోరాట యోధుడు, కవి రావెళ్ల

వెంకట రామారావు.

“బండెనుక బండి కట్టీ.. పదహారు బండ్లు కట్టీ..” అనే పాటను బండి యాదగిరి మొదట ప్రతాపరెడ్డి అనే దొరకు వ్యతిరేకంగా రాశారు. ఆ తర్వాత అదే పాట జనసామాన్యాలో పడి నిజం వ్యతిరేక ఉద్యమానికి ఓ పతాక గీతిక అయింది.

1968-69 ఉద్యమం సందర్భంగా అనేకమంది కవులు తెలంగాణకు జరిగిన అన్యాయాన్ని ఏకరువు పెట్టారు. ఆంధ్రపొలన అంతం కావాలని నినదించారు. “విష్వవశంభం” అనే పాటల సంకలనంలో తెలంగాణకు చెందిన అనేకమంది కవులు పాటలు రాసి ప్రజలను జాగ్రత్తం చేశారు.

“సరరూప రాక్షసులు, నమ్మించి లేచారు

మన తెలంగాణనే కబలించు చున్నారు” అని ఎస్సే సత్యనారాయణ గళమెత్తారు.

1969 ఉద్యమ విద్యార్థి సంఘం కవులు అనుమతి శ్రీహరి, మంచిక యశోద, భట్ట యశోదా దేవి తదితరులు తెలంగాణ ఉద్యమ గీతాలను, బతుకమ్మ పాటలను పాడేవారు.

1969 తర్వాత జరిగిన పరిణామాల నేవధ్యంలో తెలంగాణ ఉద్యమం కాన్త చల్లబడినట్టు అనిపించినా, అప్పుడే పుట్టిన నక్కల్చురీ ఉద్యమం విముక్తి పోరాటాలను ముందుకు తీసుకల్చింది. నిజం రాజులకు, ఆ తర్వాత సమైక్య పాలకులకు వ్యతిరేకంగా అక్షరాలు పేర్చిన కలాలు నక్కల్చురీ ఉద్యమం సందర్భంగా భూస్వామ్య వ్యతిరేక గీతాలలపించాయి. విష్వ రచయితల సంఘం అధ్వర్యంలో వచ్చిన కవితలు, పాటలు, పద్మాలు జూలాను ఉర్రూతలూగించాయి. జననాట్యమండలి ఆధ్వర్యంలో ఆటపాటలు ప్రజలను ఆలోచింపజేసి, హక్కుల సాధనకు త్యాగాలకు సిద్ధం చేశాయి. కేవలం తెలంగాణ ప్రాంతానికి చెందినవారే కాకుండా, ఇతర ప్రాంతాలకు చెందిన కవులు, కళాకారులు కూడా నక్కల్చురీ ఉద్యమం సందర్భంగా తమ పాటల ద్వారా ఇక్కడి ప్రజల హృదయాల్లో చేటు సంపాదించు కున్నారు.

“ఎరుపంటే ఎవడికిరా భయం.. వారికంటే పసిపిల్లలు నయం” అని సుబ్బారావు పాణిగ్రాహి, “కొండలు పగలేసినం బంజర్లను దున్నినం” అనిచెరబందరాజు, చెల్లి చెంద్రమ్మ అటూ శివసాగర్, “ఏం పిల్లడో వెళ్లమేస్తువా” అని వంగపండు ప్రసాదరావు విముక్తి, ఉద్యమ గీతాలు రాశారు. సమకాలీన అంశాలపై గద్దర్, గూడ అంజయ్ లాంబి వాళ్ల పాటలు రాయడమే కాకుండా జనరంజకంగా ప్రదర్శనలు కూడా ఇవ్వడం ప్రజలపై విపరీతమైన ప్రభావం చూపింది.

“ఊరు మనదిరా.. ఈ వాడ మనదిరా” అనే గూడ అంజయ్ పాట, “భారతదేశం భాగ్యసీమరా” అనే గద్దర్ పాట, “వెర్జిండెప్రజెండెన్నియులో” అనే అల్లం వీరయ్ పాట దశాబ్దాల పాటు జనం

పాటలుగా వర్ధిల్లాయి. 1969 ప్రత్యేక తెలంగాణ పోరాటం జరుగుతున్నపుడు “ఉద్యమం ఆగబోదు.. ఈ ఉద్యమం ఆగబోదు” అని ప్రజాకవి కాళోజీ నారాయణరావు జనధర్మలో కవితలు రాశేవారు. “నాగేటి సాల్లల్ నా తెలంగాణ నా తెలంగాణ” అని నందిని సిధారండ్రి తెలంగాణ జీవికను ఆవిష్కరించిందు.

ఆ తర్వాత వచ్చిన విష్వప, సామాజిక ఉద్యమాల్స్ కూడా పాట, కళారూపాలు ప్రధాన భూమిక పోషించాయి. ఇక మలిదశ తెలంగాణ ఉద్యమంలో అసలు కళారూపం లేని సందర్భమంటూ లేనేలేదు. తెలంగాణ ధాం ధాం పేరుతో కళాకారులు నిర్వహించిన జ్ఞాతయాత్ర యావత్త తెలంగాణను కదిలించింది. అరుణోదయ సాంస్కృతిక సమాఖ్య, తెలంగాణ కళాసమితి, కళాకారుల శాంతియాత్ర, ప్రజానాట్య మండలి తదితర సంస్థలు సాంస్కృతికోద్యమాన్ని రాజకీయ ఉద్యమానికి సమాంతరంగా నడపగలిగారు.

“నన్నుగన్న తల్లూలార తెలంగాణ బిడ్డలార” అంటూ సాగే గడ్డర్ పాట తాను తెలంగాణ ఉద్యమంలోకి వచ్చిన సమయ సందర్భాన్ని విశదికరించింది.

“భాష ఒక్కటై నన్న బాధా పెట్టాలనుండా

జాతి ఒక్కటై నన్న గోతీల ఎయ్యాలనుండా” అంటూ గోరటి వెంకును తెలుగుభాష పేరట ఒక్కటైన రాష్ట్రంలో తెలంగాణ ప్రజలు పదుతున్న బాధలను వర్ణించారు. “అయ్యానివా నువ్ అవ్వేనివా

తెలంగాణోనికీ తోటి పాలోనివా” అంటూ గూడ అంజయ్య ప్రాదరాబాద్ హక్కుల గురించి అడిగిన ఆంధ్రోళ్ళకు గట్టి సమాధానం ఇచ్చారు.

“జయ జయహే తెలంగాణ జనసీ జయకేతనం

ముకోటి గొంతుకలు ఒక్కటైన చేతనం” అంటూ అందెల్సీ రాసి పాడిన పాట తెలంగాణ జాతి గీతమైంది. “అడుదాం దప్పుల్ల దరువెయ్యరప్ప తెలంగాణ పాట పాడరా” అంటూ మిత్ర రాసిన పాటకు అరుణోదయ విమల చిందేసి పాడిన తీరు తెలంగాణ ప్రజలను మునివేళ్లపై నిలబెట్టింది.

రసమయ బాలకిషన్, నిస్సార్, తంగెళ్ల సుదర్శనం, ఎవర మల్కేస్, సుందిర్ష రాజన్సు, వరవరారావు, కోదారి శ్రీనివాస్, యశ్ పాల్, గిద్ద రాం నర్సయం, సుద్దాల అశోక తేజ, అభినయ శ్రీనివాస్, తైదలబాబు, మిట్టపల్లి సురేందర్, దరువు ఎల్లన్ని.

ప్రజల దైనందిక జీవితంలో కష్టాలు, కన్నీళ్లు, అనందాలు, విపాదాల లాంటి అనుభవాలే జానపదాలకు కథా వస్తువు. ఆ కళారూపాలకు అప్పటి పరిస్థితులే నేపధ్యాన్ని అందిస్తాయి. పాత్రలు పుట్టుకొస్తాయి. కోపం, ఆగ్రహం, నిరసన, బాధ ఎవరి మీద తెలియచేయాలో పరిస్థితులే చెబుతాయి. ఆ కళారూపం లక్ష్యాన్ని నిర్దేశిస్తాయి. కూలీల పాటలు భూస్వాముల పెత్తనంపై ఎక్కుపెట్టాయి, విషపోద్యమ కళారూపాలు దొరల దోపింపై గొంతెత్తాయి. అలాగే తెలంగాణ ఉద్యమానికి అనుసంధానమైన పాటకు సీమాంధ్ర అధిపత్యం అనే అంశం వస్తుగా మారింది.

తెలంగాణ ఉద్యమంలో జానపదం అంటే మనకు కేవలం

జానపద గేయాలు, స్టేజీలపై పాడిన ఉప్పుమ పాటలు, కొన్ని కళా రూపాలు మాత్రమే గుర్తుకు వస్తాయి. కానీ ఉద్యమ సందర్భంలో ప్రతీగ్రామంలో అనేక రకాల జానపద కళారూపాల ప్రదర్శన జరిగింది.

ఉద్యమంలో కళారూపాలు - జానపద కళలు

1. జానపద గేయాలు
2. జానపద స్వత్యాలు
3. జానపద స్వత్య రూపకాలు
4. చిందు యక్కగానం
5. ఒగ్గడోళ్ల ప్రదర్శన
6. ఒగ్గకథ
7. బుర్రకథ
8. బతుకమ్మ
9. కోలాటం
10. బోనాలు
11. పీరిలు
12. పేరిణి
13. గుస్సాండి
14. ధింసా
15. కొమ్ముకోయ
16. లక్ష్మీదేవర
17. పీధి నాటకం
18. బుర్రకథలు
19. పొర్లు దండాలు
20. ఎడ్డ బండ్డ ప్రదర్శన
21. జాజిరి ఆటలు
22. గంగిరెడ్డ ఆటలు
23. డప్పు ప్రదర్శన
24. సాధనా శూరులు
25. ధూమ్ ధామ్
26. దుబ్బుల
27. పంబ - ముదిరాజ్
28. పంబ - బైండ్ల
29. పటం కథలు
30. లక్ష్మీ దేవర
31. లంబాడ స్వత్యం
32. తుపాకి రాముడి కథలు
33. పగటి వేశాలు
34. శారదా కథలు
35. చెక్క బొమ్మలాట
36. కొమ్ము కోయ స్వత్యం
37. తోటి కిన్నెర కథలు

- గటిక విజయ్ కుమార్, m : 95539 55355

e: vinaynekkonda@gmail.com

అందరికీ ఆరోగ్యం

ఎప్రిల్ 7న ప్రపంచ ఆరోగ్య దినోత్సవం

ప్రతి సంవత్సరం ఏప్రిల్ 7న ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ (డబ్బుహైచెచ్) ప్రపంచ ఆరోగ్య దినోత్సవాన్ని నిర్వహిస్తుంది. ఈ ఏడాది ‘అందరికీ ఆరోగ్యం’ నినాదంతో ప్రపంచ ఆరోగ్య దినాన్ని నిర్వహించాల్సి ఉంది. అయితే, కరోనా వైరస్ ప్రపంచాన్ని కలవరపెడుతున్న నేపథ్యంలో.. అంతా ఒక్కటై దీనిపై పోరాడాలని, ప్రజలు జాగ్రత్తలు పాటించాలని ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ కోరుతోంది.

- స్వచ్ఛమైన గాలి, నీరు మరియు ఆహారం అందరికీ అందు బాటులో ఉండే ప్రపంచాన్ని మనం మళ్ళీ ఊహించుకోగలమా?
- ఆరోగ్యం మరియు శ్రేయస్సుపై ఆర్థిక వ్యవస్థలు ఎక్కడ దృష్టి పెడతాయి?
- నగరాలు ఎక్కడ నివసించ దగినవి, ప్రజలు తమ ఆరోగ్యం, భూ గ్రహం యొక్క ఆరోగ్యంపై నియంత్రణ కలిగి ఉంటారు?

అనే వై మూడు అంశాలతో ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ పనిచేస్తుంది.

కోవిడ్ మహామార్కరి, కలుషితమైన భూ గ్రహం, పెరగుతున్న క్యాన్సర్, ఆస్తమా, గుండం జబ్బుల మధ్య, ప్రపంచ ఆరోగ్య దినోత్సవం 2022 నాడు, డబ్బుహైచెచ్ మానవులను, భూగ్రహాన్ని ఆరోగ్యంగా ఉంచడానికి, నమాజాలను రూపొందించడానికి ఉద్యమాన్ని ప్రోత్సహించడానికి అవసరమైన అత్యవసర చర్యలపై ప్రపంచ దృష్టిని కేంద్రీకరిస్తుంది.

ప్రతి సంవత్సరం ప్రపంచవ్యాప్తంగా 13 మిలియన్లకు పైగా మరణాలు నివారించడగానిన వర్యావరణ కారణాల వల్ల సంభవిస్తున్నాయని డబ్బుహైచెచ్ అంచనా వేసింది. మానవాళి ఎదుర్కొంటున్న ఏకైక అతిపెద్ద ఆరోగ్య ముప్పు అయిన వాతావరణ సంక్లోభం అందులో ఉంది. వాతావరణ సంక్లోభం కూడా ఆరోగ్య సంక్లోభమే.

మన రాజకీయ, సామాజిక మరియు వాణిజ్య నిర్ణయాలు వాతావరణం, ఆరోగ్య సంక్లోభాన్ని నడిపిస్తున్నాయి. శిలాజ ఇంధనాలను కాల్పడం వల్ల 90 శాతం మంది ప్రజలు

అనారోగ్యకరమైన గాలిని పీల్చుకుంటారు. దీఘులు మునుపెన్నడూ లేనంత వేగంగా, వేగంగా వ్యాధులను వ్యాపించే యుడాన్ని ప్రపంచం చూస్తోంది. విపరీతమైన వాతావరణ పరిస్థితులు, భూమి క్షీణిత, నీటి కొరత ప్రజలను స్థానభ్రంశం చేస్తున్నాయి. వారి ఆరోగ్యాన్ని ప్రభావితం చేస్తున్నాయి. ప్రాసెన్ చేయబడిన, అనారోగ్యకరమైన ఆహారాలు, పానీయాలను ఉత్పత్తి చేసే వ్యవస్థలు స్వాలకాయాన్ని పెంచుతున్నాయి. గోల్బర్ గ్రేన్ హాస్ట వాయు ఉద్ధరాలలో మూడవ వంతును ఉత్పత్తి చేస్తున్నాయి. క్యాన్సర్, గుండం జబ్బులను పెంచుతున్నాయి.

కోవిడ్ - 19 మహామార్క మనకు పైన్ను, వైద్య శక్తిని చూపించినప్పటికీ, ఇది మన ప్రపంచంలోని అనమానతలను కూడా ప్రోత్సహించేసింది. మహామార్క సమాజాలోని అన్ని రంగాలలో బలహీనతలను బహిర్గతం చేసింది.

వర్యావరణ వరిమితులను ఉల్లంఘించకుండా ఇప్పుడు మరియు భవిష్యత్తు తరాలకు సమానమైన ఆరోగ్యాన్ని సాధించడానికి కట్టుబడి ఉన్న స్థిరమైన శ్రేయస్సు సమాజాలను స్ఫూర్ఖించే ఆవ్యక్తతను నొక్కి చెప్పింది.

ఆర్థిక వ్యవస్థ యొక్క ప్రస్తుత రూపకల్పన ఆదాయం, సంపద, అధికారం యొక్క అనమాన పంచిణీకి దారి తీస్తుంది. చాలా మంది ప్రజలు ఇప్పటికీ పేదరికం, అస్థిరతలో జీవిస్తున్నారు. శ్రేయస్సు ఆర్థిక వ్యవస్థ మానవ శ్రేయస్సు, ఈక్విటీ, వర్యావరణ స్థిరత్వాన్ని దాని లక్ష్యాలుగా కలిగి ఉంది. ఈ లక్ష్యాలు దీర్ఘకాలిక పెట్టుబడులు, సంక్లేషణలు, సామాజిక రక్షణ, చట్టపరమైన, ఆర్థిక వ్యవహాలలోకి అనువదించ బడ్డాయి. భూ గ్రహం, మానవ ఆరోగ్యం కోసం ఈ విద్యుతం చక్కాలను విచ్ఛిన్నం చేయడానికి చట్టబద్ధమైన చర్యలు, కార్బోరేట్ సంస్కరణలు, వ్యక్తులు ఆరోగ్యకరమైన ఎంపికలు చేయడానికి మధ్యతు ఇవ్వడం, ప్రోత్సహించడం అవసరం.

- దక్షన్ మార్కెట్

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది!

14

ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

సహజ సంపదము! భూమాత కడగండ్లు!!

చిట్టచివరి కొమ్మను తెగనరికాం! చివరికి మిగిలిన చిరు చేప పిల్లలను మిగేసాం! అభరి నీటిచొట్టును గుటకాయ స్వాహా చేసాం! భూ దొంతరనిలను తప్పేసాం! సముద్ర గర్జాన్ని మధించి బడబాగ్ని సృష్టించాం! ఆకాశానికి హద్దులు లేవంటూ గ్రహంతరాలను కుమ్మేస్తున్నాం! అయినా మనిషి మారలేదు. కోరికలు ఇంకా తీరలేదు. అన్వేషణ సాగుతూనేవుంది. ఇదంతా ఓ అభివృద్ధిగా, మానవ మస్తిష్కంలో మెదిలే ఆలోచనకు పరాక్రమగా వీటిని అభివర్ణిస్తూనే వున్నాం!

మానవుడు ఓ మహానీయుడని, శక్తిపరుడని, యుక్తిపరుడని అభివర్ణించు కుంటూనే తన శక్తియుక్తుల్ని విధ్వంసక చర్యలకు వినియోగించు కుంటున్నాడు. వీటి ఘలితాన్ని, అభివృద్ధి నమూనాల్ని రేవటి భావితరం ఎదుర్కొవాలిని పస్తుందనే ఇంగిత జ్ఞానం కొరపడి, నేటి తన సుఖలాలస జీవనంకై భూ, ప్రకృతి వ్యతిరేక ఆవిష్కరణల్ని ఉన్నత వర్గాలకై, గృహా, వ్యక్తిగత వినియోగంకై అవసరానికి మించిన పస్తువు వినియోగాన్ని పెంచుకుంటున్నాడు. ప్రజల్ని వినియోగ దారులుగా మార్చి వేస్తున్నాడు. మానవుడి పుట్టుకే సుఖపడు దానికని, ఎన్నో జన్మల పుణ్యఫలమే మనిషి జన్మని, సుఖపడితే తప్ప లేదని బోధనల్ని చేస్తున్నాడు. ఇలాంటి జీవితాన్ని గడవడానికి అడ్డగోలుగా, అక్రమంగా సంపదిల్ని పోగు చేసుకుంటున్నాడు. ఇవి విక్రత రూపం దాల్చి యావత్ భూమండలాన్ని, నింగి నేల, సముద్రం అనే తేడా లేకుండా విషమయం చేస్తున్నాడు. మొత్తం భూగోళానికి తానే కర్తని విరపీగుతున్నాడు.

భూగోళంపై ఏం జరుగుతోంది...??

దాదాపు 18వ శతాబ్దపు మధ్యభాగం దాకా భూగోళానికి మానవుడు తలపెట్టిన విద్యుతం దాచుగా లేదనే చెప్పాలి. నాగరికత సంతరించుకుంటున్న నేపథ్యంలో మానవుడి మేధస్సు రాతియుగానికి, కొంతమేర లోహయుగానికి అనుబంధంగా వుండేది. మల్టీలో పుట్టిన మనిషి, మల్టీలో అనుబంధంగానే జీవించాడు. దాదాపు క్రీ.శ. 1760 దాకా ప్రకృతిలో భాగంగా జీవించిన మనిషి, తన మేధస్సుకు పదను పెట్టడం ప్రారంభించడంతో చిన్న చిన్న పరికరాల్ని రూపొందించి, అయి పనుల్ని సులభంగా చేసుకోవడం మొదలుపెట్టడు. వీటి

బట్టకే ఓ భూగూరం

తయారికి యాంత్రిక శక్తిని జోడిస్తే వస్తు ఉత్పత్తి పెరుగుతుందనే ఆలోచన ఆవిరియంత్రం ఆవిష్కరణకు దారితీసింది. అప్పటికే మానవ, జంతు త్రమతో వినియోగించబడుతున్న చక్రం ఆవిరి యంత్రానికి జతకావడంతో మానవుడి జీవనవిధానాన్నే కాదు, యావత్ ప్రపంచాన్ని శీఘ్రగతిన మార్చివేసింది. అలా ఆవిరియంత్రంతో మొదట బ్రిటిష్లో మొదలైన పారిక్రామిక విషపం, స్వల్ప కాలంలోనే యూరప్, అమెరికా ఖండాలలో విజ్ఞాన శాస్త్రంతో అనుసంధానించబడి మరింత ఆధునికరణకు గుర్తైంది. దీంతో వస్తువుల ఉత్పత్తి అధికమైంది. పీటీకె పెట్టుబడి అనే భూతం తోడుకావడంతో ప్రపంచ స్థితినే మార్చివేసంది.

ఇప్పటి ఆధునిక డిజిటల్ విషపంతో కలిపి ఈ పారిక్రామిక విషపాన్ని నాలుగు విషపాలుగా అభివర్ణిస్తారు. అవి:

1. ఆవిరియంత్రం ఆవిష్కరణ (innovation of steam engine)
2. విజ్ఞాన శాస్త్ర యుగం (the age of science)
3. అనూహ్యంగా పెరిగిన వస్తు ఉత్పత్తి (mass production of goods)

4. నూతనశక డిజిటల్ టెక్నాలజీ (emerging digital technology)

ఈ జ్ఞాన సముపార్జన మూలాలు క్రీస్తుకు పూర్వమే మొదలైనట్లు అనేక చారిత్రక ఆధారాలు అందుబాటులో వున్నాయి. వరసగా అవి:

1. ప్రాధమిక స్థాయి పనిమట్లు (tools) ఉత్పత్తి - క్రీ.పూ. 40-10 వేల సం || పూర్వం.
2. లోహ సంగ్రహణ (metallurgy) - క్రీ.పూ. 3600 సం || క్రీతం నుంచి
3. ఆవిరిశక్తి వినియోగం (steam power) - క్రీ.శ. 1764-1840 సం || నుంచి
4. యంత్రాలతో వస్తు ఉత్పత్తి (mechanised goods production) - క్రీ.శ. 1908 నుంచి
5. భారీ యంత్రాలు / వాహనాలు / రైలు ఇంజన్లు (heavy machines) - క్రీ.శ. 1946 నుంచి

బాల్యం బంది... గనే గ్రంథాలయం

భిన్న సంపద - భూ విపత్తు:

ఆస్తులు ఓ ప్రాణంతకం అన్న సామెతలు, భూగర్జు, భూతల భిన్నిజ, జల వనరులు నేడు భూగోళ ఉనికికే ప్రాణసంకటంగా మారాయి. జీవరూశి మనుగడకు కారణమైన ఈ మూలకాలు చివరికి మానవునితో సహా జీవుల అంతానికి కూడా కారణభూతమైతున్నాయి. నాగరికతకు, మానవ వికాసానికి దోహదం చేసిన, ఈ మూల భిన్నిజ సంపద చివరికి మానవ మనుగడకే ప్రశ్నార్థకంగా మారాయి.

ఆదిమానవుడి రాతి పనిమట్లతో మొదలైన స్వజనాత్మకత రాకెట్సో గగనతలున్ని శోధించే దాకా ఎదిగిపోయింది. ఈ ప్రమాను గతతోనే ఇనుమను గుర్తించడం, ఇతర లోహాల్ని సంగ్రహించడం, పీటితో వివిధ రకాల పరికరాలను, యంత్రాల్ని తయారు చేసుకోవాల్సిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది. వీటి తయారికి ఇంధనం కావాల్సి రాగా, మొదట కర్పును ఉపయోగించి, ఉష్ణాన్ని జనింప చేసేవారు. ఈ విధానం అడవులపై తీవ్ర ప్రభావం చూపడంతో, భూగర్జు ఇంధనాలైన నేల బొగ్గును (1679), పెద్రోలియంను (1875) వినియోగంలోకి తెచ్చారు. ఇంతకు ముందే అరేబియన్ దేశాల్లో సహజవాయువు (క్రి.పూ. 6000-2000) గాలిలో మండడాన్ని గుర్తించారు. ఇది భూమిలో, సముద్ర గర్జంలో విస్తారంగా లభిస్తుందని, దీంతో కావల్సినంతగా ఉష్టశక్తిని జనింప చేయవచ్చనని భావించి, 1626 సంగా నుంచే దీని ఉనికికె అన్వేషణ ప్రారంభమైంది.

నిప్పుకు గాలి తోడైనట్లు భిన్న సంపదకు పారిక్రామీకరణ తోడై ప్రపంచ ముఖచిత్రాన్నే మార్చివేసింది. భారీ యంత్రాలు భూ, సముద్ర గర్జాల్ని తొలిచి సహజ సంపదను నెలికితీసి వినియోగించడంతో, వెలువదే విసర్జకాలు, వాయు కాలుప్యలు భూభాగాల్ని, సముద్రాల్ని కలుపితం చేయగా, వాయు కాలుప్యము వాతావరణాన్ని విషపుల్యం చేస్తున్నాయి. ఒకప్పుడు యుద్ధాల్ని చేసి ఆయా దేశాల్ని అక్రమించుకునే విధానానికి భిన్నంగా, నేడు ఈ భిన్నిజ సంపదపై గుత్తాదిపత్యంకై అగ్రరాజ్యాలు పోటీ పడుతూ, అనేక దేశాలమధ్య యుద్ధాన్నాదాన్ని ప్రేరేపిసూ, ఆయుధాలను ఇరు దేశాలకు అమ్ముకుంటూ, పెద్ద పెట్టుబడి దేశాలుగా చలామణి అవుతున్నాయి. వీటి

దాస్తీకాల్ని వ్యతిరేకించి, ఎదురొస్తి నిలబడిన ఆయా దేశాధినేతులని కొందరిని చంపగా, (సద్గుం హుస్సెన్, కల్వీ గఢాఫీ), మరికొందరిపై (ఫిదెల్ కాస్ట్రో, చావెజీ) పదులసార్లు హత్యాప్రయత్నం చేసారు.

ప్రకృతి సంపద చేతిలో పుంపే, ప్రపంచాన్ని ఆడించవచ్చని భావించిన అమెరికాలంభి దేశాలు, అనేక దేశాల్లో కీలుబోమ్ము ప్రభత్వాల్ని ఏర్పాటు చేసి నిరాటంకంగా దోషిడిని సాగిస్తున్నాయి. వీటి కనుసన్నల్లో నడిచే క్యర్కాజ్యసమితి (UN), ప్రపంచాంక్ (WB), యునెస్కోలు (UNESCO) యావత్ ప్రపంచాన్ని ఓ కుగ్రామంగా మార్చడానికి గాట్ (GATT-1947) ఒప్పందం పేరిట డంకెల్ క్రాష్ట్ డంకెల్ (1991)ను తయారుచేసి అన్ని దేశాల్లో సరళీకరణకు (Liberalisation), ప్రైవేటీకరణకు (Privatisation), ప్రపంచీకరణకు (Globalisation) దారుల్ని వేసాయి. ఇందుకోసం అన్ని దేశాలతో (భారతీయోసహా) ఈ ఒప్పందాలపై సంతకాలు చేయించాయి. వీటి ఘలితాలే ప్రపంచ వ్యాపితంగా పనరులు, భిన్నిజ సంపద దోషిడి. ఈ దోషిడికి మూలస్తంభాలు ప్రపంచస్తాయి సిజివో(CEO) లు కాగా, వీరంతా ప్రతీ జనవరిలో స్పీడ్‌లాండ్‌లోని దావోనోలో సమావేశపెట్టే దోషిడి విధానాలకై వ్యాపారచన చేస్తూ వుంటారు. మనదేశం నుంచి కూడా ముఖేశ అంబానీతోపాటు ఇతర గుత్త పెట్టుబడుదారులు హజ్రెతారు.

ఇలా తవ్విన భిన్నిజసంపద తరలించుకపోవడం, లేదా అనుకూల ప్రాంతాల్లో భారీ పరిత్రమల్ని పెట్టి శుధి చేసి, సంబంధిత వస్తువుల్ని తయారు చేయడం ఓ ప్రపంచ వ్యాపారంగా మారింది.

ప్రపంచ వ్యాపితంగా అత్యధికంగా తవ్వబడుతున్న ప్రధాన భిన్నిజాలు.

1 నేలబోగు:

లభ్యలాది సంపత్తురాల క్రీతం భూకంపాల ద్వారా, ఇతర విధ్యంసాల ద్వారా భూస్థాపితమైన అటవి సంపద కార్బోనీకరణ (Corbonization) చెంది నేలబోగ్గుగా రూపొంతరం చెందుతుంది. ఈ నేలబోగ్గు నేటి పారిక్రామీకరణకు ప్రధాన ఇంధనంగా వాడడంతో ప్రపంచ వ్యాపితంగా ఉన్నులకొద్ది తవ్వితీస్తున్నారు. ఇలా తవ్విన

ఉపరితల, భూగర్భ ప్రాంతాల ప్రజల, ఇతర జీవరాహలకు ప్రాణం తకంగా మారడమే కాక అనేక ఆరోగ్య సమస్యలకు వేతువైతున్నాయి. దీన్ని ఇంధనంగా వాడడంతో జనించే కార్బన్ దయాక్రైట్ వాతావరణాన్ని కాలుపుం చేయడమేకాక, భూగోళాన్ని వేడకిస్తున్నది.

2. ఇనుప ఖనిజము (**హేమటైట్**):

పారిక్రామిక విషపూనికి వెన్నుడన్నగా నిలిచి, పరిశ్రమలకు, యంత్రాలకు, వాహనాలకు, గృహానిర్వాహాలకు ప్రధాన ఇరుసుగా మారిన ఇనుప ఖనిజం నేలబోగ్గు తర్వాత అత్యధికంగా ఉత్పత్తి చేయబడుతున్న ఖనిజం. ఇది హేమటైట్, మాగ్నిటైట్, లిమోనైట్ లాంటి ఖనిజాల నుంచి తయారు చేస్తారు.

3. అల్యామినియం (**బాట్రైట్**):

అల్యామినియం ముడిపదార్థమైన బాట్రైట్ ప్రపంచ వ్యాపితంగా తవ్వితిస్తున్న మూడవ అంశపెద్ద ఖనిజం. అల్యామినియం తేలికగా, మన్మికగా వుండడమేకాక, తేమను తట్టుకునే గుణం వుండడంతో ఈ లోహాన్ని విమానాల తయారికి వాడుతారు. అందుకే దీన్ని తెల్లబంగారం అని అంటారు.

4. పాస్పైట్ రాయి:

రసాయనిక ఎరువుల తయారికి, జంతువుల దానకై ఉపయోగించే ఈ ఖనిజం మిగులునుంచి భాస్వరం (P) తయారైతుంది. ఈ భాస్వరాన్ని పేలుడుకు ఉపయోగిస్తారు. ఖనిజ తవ్వకాల్లో ఇది నాల్వ స్టోనం ఆక్రమించింది.

5. జిప్పం (**Gypsum**) $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$:

దీని రసాయనిక సూశ్రం ప్రకారం ఇందులో సున్నం, గంధకం కొంతమేర నీటితో ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$) కలిసిపుంటుంది. దీని వడపోతను

బల్టి విభిన్న రకాలుగా ఉపయోగపడుతుంది. సున్నం నేరుగా సిమెంట్ తయారిలో వాడగా, గంధకం మందుల తయారిలో, ఎరువుల తయారిలో, పేలుడు పదార్థాలలో దీన్ని విరివిగా వాడుతారు. ఇది ప్రపంచ వ్యాపితంగా తవ్వబడుతున్న అయిదవ ప్రధాన ఖనిజం.

6. పెట్రోలియం:

ఇంధనంగా వాడే పెట్రోల్, డీసెల్, కిరోసిన్లు పెట్రోలియం నుంచి వడకట్టబడగా, మిగతా మడ్డిసుంచి వాక్స్ (ప్లైనం), తార్(tar)

నేలబోగ్గు

దిసెంబర్ 2020 నాటికి ప్రపంచస్థాయిలో నిలువున్న నేలబోగ్గు - 1,156 బిలియన్ టన్నుల కన్నా తక్కువ.

అత్యధికంగా నిల్వ వున్న దేశాలు:

1. అమెరికా	- 22%
2. రష్యా	- 15%
3. చైనా	- 14%
4. ఆఫ్రోలియా	- 14%
5. ఇండియా	- 10%
ప్రపంచ స్థాయిలో	- 75%

2019లో అత్యధికంగా నేలబోగ్గును ఉత్పత్తి చేసిన దేశాలు:

1. చైనా - 3,846 మెట్రిక్ టన్నులు	(47%)
2. ఇండియా - 783 మెట్రిక్ టన్నులు	(10%)
3. అమెరికా - 640 మెట్రిక్ టన్నులు	(8%)
4. ఇండోనేషియా - 616 మెట్రిక్ టన్నులు	(7%)
5. ఆఫ్రోలియా - 550 మెట్రిక్ టన్నులు	(6%)
6. రష్యా - 430 మెట్రిక్ టన్నులు	(5%)

2012లో అత్యధికంగా 8.2 బిలియన్ టన్నుల బొగ్గు తవ్వి తీయగా, 2016లో 704 బిలియన్ టన్నులే తవ్వడం జరిగింది. దీనికి 2015 నాటి ప్యారిస్ ఒప్పందమే కారణం.

- 2019లో 7.9 బిలియన్ టన్నులు తవ్వారు.
- మొత్తం బొగ్గులో 38% ధర్మల్ విద్యుత్ ఉత్పత్తి.
- ఒక కిలోవాట్ (KWh) విద్యుత్కు ఒక పొంద్ బొగ్గు కావాలి.
- ఒక టన్న బొగ్గుతో 2,460 కిలోవాట్ (KWh) విద్యుత్ ఉత్పత్తి జరుగును.
- 100 వాట్ బల్యం సంగా పాటు వెలగడానికి 800 పొంద్ (363 కి.గ్రా.) నేలబోగ్గు కావాలి.
- ఒక కిలోవాట్ ధర్మల్ విద్యుత్ 915 గ్రా. CO_2 విడుదల చేయును.
- ఒక కిలోవాట్ సహజవాయువు విద్యుత్ 549 గ్రా. CO_2 ను విడుదల చేయును.
- ఒక కి.గ్రా. నేలబోగ్గు మండితే 2.42 కి.గ్రా. CO_2 వెలువడును.

పెట్రోలియం:

పెట్రోలియంను బ్యారల్స్‌లలో లెక్కిస్తారు.

ప్రపంచంలో ఆత్మధికంగా (రోజుక) ఉత్పత్తి చేస్తున్న దేశాలు.

(సుమారుగా)

1. అమెరికా - 11 మిలియన్ బ్యారల్స్
2. రష్యా - 10 మిలియన్ బ్యారల్స్
3. సౌది అరేబియా - 9 మిలియన్ బ్యారల్స్
4. కెనడా - 4 మిలియన్ బ్యారల్స్
5. ఇండియా - 4 మిలియన్ బ్యారల్స్
6. చైనా - 4 మిలియన్ బ్యారల్స్
7. యుఎఇ - 3 మిలియన్ బ్యారల్స్
8. బ్రెజిల్ 3 మిలియన్ బ్యారల్స్
9. ఇరాన్ - 2.6 మిలియన్ బ్యారల్స్
10. కువైట్ - 2.6 మిలియన్ బ్యారల్స్
23. ఇండియా - 0.627

సహజ వాయువు:

సహజవాయువును క్యూచిక్ ఫీటలలో కొలుస్తారు. ప్రపంచంలో ఆత్మధికంగా సహజవాయువుతో పాటు బయోగ్యాస్‌ను కూడా అమెరికా ఉత్పత్తి చేస్తున్నది. మొదటి పదిస్థానాల్లో అమెరికా / రష్యా / ఇరాన్ / కెనడా / అల్జీరియా / ఫిజార్ / నార్స్ / చైనా / సౌది / యుఎఇ లుండగా, భారత 29వ స్థానంలో వుంది.

నేలబోగ్గు - ఓ ప్రాణాంతకం:

- అమెరికాలో 2.4 కి.మీ. పొడవుగల గూడ్స్ తెచ్చే నేలబోగ్గు ఒక పెద్ద పవర్ప్లాంటుకు ఒక రోజు సరిపోతుంది.
- సంానికి ఒక బిలియన్ టన్నుల నేలబోగ్గును పవర్ప్లాంటుకు వినియోగిస్తున్నది.

నేలబోగ్గును మండించడం డ్వారా వెలువడు వాయువులు / పదార్థాలు.

- కార్బన్ డయ్యోక్సిడ్ - (CO_2)
- మిథిన్ - (CH_4)
- నైట్రస్ ఆక్సిడ్ - (NO)
- సల్ఫర్ డయ్యోక్సిడ్ (SO_2)
- కార్బన్ మోనాక్సిడ్ (CO)
- భార లోఫోలైన సీసం / పాదరసం / నికెల్ / టిన్ / కాడియంలు ఏర్పడును.
- రేడియోధార్మిక పదార్థాలైన యురేనియం / థోరియంలు బయటపడును.
- అతిచిన్న / సూక్ష్మ బోగ్గు రేణువులు గాలిలో కలియును.
- పరిసరాలు పొగమంచు (smog) గా మారి ఆష్ట వర్షాలు (acid rains) కురియును.
- గనుల గోడలు, గనులు నీటితో తడిచి/నిండి ఆష్టీకరణ చెంది, భూగ్ర్ఘములో, తడ్వారా భూగ్ర్ఘ జలంతో కలిసి నీరు విషతుల్యమగును.

source :

1. Environmental Protection Agency (EPA)
2. International Energy Agency (IEA)

లాంటి పదార్థాలు తయారు చేస్తారు. దేని ఉపయోగం దానిదే! నేలబోగ్గును మండించడానికి కొలుములు (furnnace) అవసరం కాగా,

పెట్రోలియం ఇంధనాల్ని మండించడానికి సురక్షితమైన యంత్రం కావాలే! దీని డ్వారా ఉత్పత్తి అయ్యే ఉష్ణశక్తికాక, ఉష్ణశక్తిని యాంత్రిక శక్తిగా, కాంతి శక్తిగా మార్చడం జరుగుతుంది. పెట్రోలియం నుంచి రసాయనాలను కూడా తయారు చేస్తారు. రంగులు, పేంట్స్ వీటి ఉత్పత్తులే!

సముద్రగర్భా, ఉపరితలంపైన వుండే ప్లాంక్టటన్ అనే సూక్ష్మ జీవులు కార్బోనైజేషన్ చెందడంతో పెట్రోలియంగా తయారైతుంది. ఇవ్వీ ఓ సహజ ప్రక్రియలు. అలాని పెట్రోలియం పునరుద్ధరించబడే (recycle) ఇంధనం కాదు. ఈ ప్రక్రియకు వేలాది సంపత్సరాలు పడుతుంది.

7. సహజ వాయువు (Natural gas):

సహజవాయువు కూడా దాదాపు పెట్రోలియం ప్రక్రియలాగే ఏర్పడుతుంది. పోతే జీవులు (వ్యవ్యజంతు) జీవించిన కాలంలో సూర్యుని నుంచి పొందిన శక్తిని రసాయనిక బంధాలతో దాచుకుంటాయి. ఇవి సజీవంగా భూస్మాఫిత మైనప్పుడు, ఈ రసాయనిక బంధనాలు (chemical bonds) వాయువు స్థితిని పొంది భూపొరల్లో, సముద్రగర్భంలో నికిష్టంగా వుంటాయి. అధిక పీడనం పెరిగినప్పుడు ఈ సహజ వాయువు పొరలని చీల్చుకొని బయటపడి వాతావరణంలోని ఆక్షిజన్తో చర్యనొంది మండుతుంది. దీన్ని నియంత్రించి లిక్షిప్పెయిడ్ పెట్రోలియం గ్యాస్‌గా (LPG), కంప్లెన్స్ నామర్ల గ్యాస్‌గా (CNG) గృహా, వాహన, యంత్ర వినియోగానికి వాడుతారు.

బొగ్గుగని - ఓ మరణశాసనం!

- బొగ్గు గనిని గుర్తించడానికి, గుర్తించిన తర్వాత ఆ ప్రాంతంతో పాటు, చుట్టూ వందలాది ఎకరాల అటవిని నరికివేస్తారు.
- తవ్వకాలకు ముందు ఆ ప్రాంతాల్ని పేలుడు పదార్థాలతో పేలుస్తారు.
- తవ్వకాలతో పైనున్న వ్యవసాయ, అటవి భూములు నిస్సారంగా మారడమేకాక, అనేక కలుషిత పదార్థాలు, నీటితో కలిసిన బొగ్గు బురద (mud), ఆష్టనీరు పదుల కిలోమీటర్ల మేర వ్యాపించును.
- దశాబ్దాలపాటు ఈ తవ్వకాలు కొనసాగడంతో ఆవస ప్రాంతాల్ని శ్వశాసంగా మారుతాయి.
- గనులు కూలడం ద్వారా / నీరు చేరడం ద్వారా గని కార్బ్రూకులు పదుల / వందల సంఖ్యలో మరణిస్తారు.

(17 డిసెంబర్ 1975లో నేటి జార్ఫండ్లోని చాస్టాల బొగ్గుగనిలో నీరు చేరి 375 మందికి పైగా మరణించారు.)

పెట్రోలియం - జేబులో బంబు:

- పెట్రోలియం తవ్వకం నుంచి దాని ఉత్పత్తులైన పెట్రోలు, డిసెల్, కిరోసీన్ తదితర ద్రవపదార్థాలు సరఫరా, వినియోగం దాకా మరణ మృదంగమే! ఏ చిన్న లోపం, పొరపాటు జరిగినా బగ్గున అంటుకొని దేన్ని వదలకుండా బగ్గి చేస్తాయి.

సహజవాయువు: అరచేతిలో నిప్పు

- ఇది కూడా ఉత్పత్తి స్థానం నుంచి, వినియోగం దాకా పంపిణి సందర్శంగా ఏ మాత్రం లీక (leak) అయినా, దావానలంతా వ్యాప్తి చెంది సర్వాన్ని మసి చేస్తుంది.
- ప్రపంచ వ్యాపితంగా ఈ గ్యాస్ లీక్ దుర్ఘటనలు రికార్డు అవుతూనే వున్నాయి.
- భూకంపాలు, ప్రకృతి విపత్తులు, సున్నాములు సంభవించి నప్పుడు పెట్రోలియం, గ్యాస్ ఉత్పత్తి స్థానాలు పెను సవాళ్లను ఎదురుంటాయి. అనేక ప్రమాదాలకు గురై అపార ప్రాణ, ఆస్తి, అటవి, జీవరాశి నష్టం జరుగుతుంది.
- దీంతో వాతావరణం విషటుల్యం అవుతుంది.
- 27 జూన్ 2014న తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని గేల్ (Gail) గ్యాస్ పైవెలైన్ లీక్ అపార ఆస్తి నష్టం జరగ్గా, దాదాపు 18 మందికి పైగా మాడి మైసైయ్యారు. పదుల సంఖ్యలో గాయాల పాలయ్యారు.

అలాగే భూపొరల్లో దీని గుర్తించి తవ్వి సరఫరా చేస్తారు. సముద్ర గర్జుంలో దీనితో జనించే అత్యధిక వేడిని బడబాగ్ని (inextinguishable flame) అంటారు.

పైన ప్రస్తుతివించిన ప్రధాన ఏదు ఖనిజ, సహజ సంపదలలో నేలబొగ్గు, పెట్రోలియం, సహజవాయువు ప్రపంచ గితినే మార్చిన ప్రధాన ఇంధనాలు. ఇవి వునరుద్దరించబడని ఇంధనాలు. లేదా ఈ భూగోళం వీధ్వంసమైతే, తిరిగి కొన్ని వేల సంవత్సరాల తర్వాత ఇవి తిరిగి రూపొందవచ్చు!

రేపటి అవసరాలనిగాని, భౌగోళిక క్షేమంగాని పట్టని నేటి పెట్టుబడి శక్తులు, ప్రపంచ వ్యాపితంగా కార్బోరైట్ శక్తులుగా ఎదిగి గుత్తాధిపత్యంతో వీటిని భూ సముద్ర గర్జాల నుంచి నిరంతరం తవ్వితీస్తున్నాయి. ఒకప్పుడు భూబాగాల, కనక, ధనరాసుల, మానవ వనరుల కొల్లగొట్టుడానికి, ఆక్రమించడానికి, జరిగిన యుద్ధాలు, సాప్రాజ్య విస్తరణగా మారి, ఇప్పుడు సహజ వనరుల దోషించి, ప్రపంచాధిపత్యానికి యుద్ధాలు సాగిస్తున్నాయి. మొదటి, రెండో ప్రపంచ యుద్ధాలు, గల్ఫ్ యుద్ధాలు ఈ కోవలోనివే. ఉక్కేయన్, రఘ్యాయుద్ధం కూడా ఇందులో భాగమే! రామాయణ, మహాబారత్ యుద్ధాలుగాని, గ్రీక్ ఇతిహసపు ట్రోజన్వార్ (Trojan war) గాని ధర్మ యుద్ధాలు కావు.

ఒకప్పుడు రాజ్యం తన ఆధిపత్యం కోసం, సాప్రాజ్య విస్తరణ కోసం, నేడు పెట్టుబడులు పెట్టి దోషించి చేయడం కోసం, వ్యాపార విస్తరణ కోసం దేనికైనా వెనుకాడడని చెప్పడానికి పైన కొన్ని సంఘటనలు ప్రస్తావించడం జరిగింది. కాలంతోపాటు విధానాలు మారినా, నాడు, నేడు అభివృద్ధి పేరున, మానవ వికాసం పేరున ధ్వంసరచన జరుగుతునే వున్నది.

నియంత్రణ లేని ఖనిజ, సహజ సంపదల వెలికితీత భూమిని నిర్వీర్యం చేస్తున్నాయి. ఓ నిర్దిష్ట ప్రామాణికతతో ఏర్పడిన భూమిని ప్రకృతి (ధరితి) విరుద్ధంగా, భౌగోళిక అస్తిత్వానికి మృత్యు ఘంటికల్ని మోగిస్తున్నారు. వాతావరణాన్ని నిప్పుల కొలిమిగా మారుస్తున్నారు. దీని దుష్పలితాల్ని నేటి అధునిక మానవుడు, జంతు జాలం, ప్రకృతి విభిన్న రూపాలలో (భూకంపాల/ఉపేసుల/సునామీల/ టొర్నూడోల/ సేడు కరోనలాంటి మహ్యమారీల) అనుభవిస్తునే వున్నది.

ధరిత్రినంతా శోధన చేస్తూ,
గుల్లబొడుస్తూ గాయం చేసినా
ఆకాశానికి నిచ్చెన లేస్తూ,
గ్రహంతరాలపై పరుగు దీసినా
మనిషి మారలేదు.

వాడి తృప్త చావలేదు!!

(పచే సంచికలో వృధ్మ దాతృత్వాన్ని చూద్దాం!)

- డా॥ లచ్ఛయ్ గాండ్,

m : 9440116162

e : drglachaiyah@gmail.com

పురాతన గ్రంథాలయాలు

విప్రిల్ 23న ప్రపంచ పుస్తక దినోత్సవం

ఒక మంచి పుస్తకం వంద మంది స్నేహితులతో సమానమని మాజీ రాష్ట్రపతి అబ్బల్ కలాం తరచూ చెప్పేవారు. ఇదంతా ఇప్పుడు ఎందుకు చెప్పుకుంటున్నామంటే.. విప్రిల్ 23 ప్రపంచపుస్తక దినోత్సవం.. పుస్తకం గొప్పతనం గురించి అందరికీ తెలిసిందే.. అందుకే వాటికి నిలయమైన కొన్ని విలక్షణమైన గ్రంథాలయాల గురించి తెలుసుకుండాం.. ఇవి ప్రపంచంలోనే ప్రత్యేక లైబ్రరీలు.

దీని వయసు 1,162 ఏళ్లు

ప్రపంచంలో ఇప్పటికీ నిలిచిఉన్న పురాతన లైబ్రరీ మొరాకో లోని ‘ది అల్ భార వింగున లైబ్రరీ’. శ్రీస్తుశకం 859లో ఫాతిమా అల్ ఫిట్రీ అనే సంపన్న మహిళ దీనిని కట్టించారు. ఇందులో ఎన్నో పురాతనమైన తాళపత్ర గ్రంథాలు ఉన్నాయి.. మొరాకో ప్రభుత్వం ఈ మద్యే ఈ బిల్లింగ్సు పునరుద్ధరించి.. ప్రజల కోసం ఓపెన్ చేసింది.

470 భాషలు.. 3.2 కోట్ల పుస్తకాలు

చెందిన 3.2 కోట్ల పుస్తకాలు ఇక్కడ ఉన్నాయి. అందమైన నగిషీలు, మార్పుల్ ఫినిషింగ్స్తో అందమైన లైబ్రరీగానూ పేరుపొందింది. ప్రతినిధిల సభకు అనుబంధంగా ఉన్న అక్కడి పౌరులెవరైనా వెళ్లి పుస్తకాలు చదువుకోవచ్చు.

నేచురల్ లైబ్రరీ..

చూడటానికి డిఫరెంట్గా కనిపిస్తున్న ఈ బిల్లింగ్ ఈజిష్ట్స్టోనీ బభ్లియోథైకా అలెగ్జాండ్రియా లైబ్రరీ. ప్రపంచంలోని పురాతన, అతిపెద్ద లైబ్రరీల్లో ఇదీ ఒకటి. ఈ లైబ్రరీకి 2002లో కొత్త బిల్లింగ్ కట్టించారు. పూర్తిగా సౌర కాంతి పడి పుస్తకాలు చదువుకునేలా

రాపొందించారు. ఎక్కువ సంఖ్యలో పురాతన గ్రంథాల భాటో కాపీలు ఇక్కడ ఉన్నాయి.

చదువుతూ.. రిలాక్స్..

అమెరికా ప్రతి నిధుల సభ కాంగ్రెస్ కు అనుబంధంగా ఉండే ‘లైబ్రరీ అఫ్ కాంగ్రెస్’ ఇది. ప్రపంచం లోనే అతిపెద్ద లైబ్రరీ ఇదే.

470 భాషలకు

లైబ్రరీ అంటే అంతా సైలెంట్, ఓ పక్కన కూర్చుని మీ చదువేదో మీరు చదువుకుంటారు కదా.. కానీ ప్రాన్స్‌లో సముద్ర తీరం వెంబడి ఏర్పాటు చేసిన లైర్ అ లా ప్లాన్ (బీచ్ దగ్గర చదువుకోండి)’ లైబ్రరీలు మాత్రం వేరీ స్పెషల్. నచ్చిన పుస్తకమో, నవలో, మేగజైన్లో తీసుకుని.. బీచ్ జుసుకలో అలా రిలాక్స్డిగా చదువుకోవచ్చు. బీచ్ల వెంట ఆరెంజ్ పైకప్పు, ఎరువు రంగు కుర్బీలను ఏర్పాటు చేశారు.

బొమ్ముల పుస్తకాలు..

బొమ్ములతో ఉండే కథల మన్తకాలు.. చిన్నమ్ముడు ఇష్టంగా చదివేవాళ్లం.. వాటిని ఇప్పుడు కూడా చదువుచ్చు.. జపన్‌లోని ఇవాకీ సిటీలో ఉన్న ఈ లైబ్రరీకి వెళ్లే.. ఇక్కడ వెయ్యికి పైగా ఇలాంటి పిక్చర్ బస్సు ఉన్నాయి. లోపల సెటుప్ సూపర్గా ఉంటుంది.. అక్కడే ఉండిపోవాలనిపిస్తోంది.

**- దక్కన్ ల్యాండ్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com**

కథ కంచికి..

- చెప్పివారే కరువు.. అంతా స్వార్థపోన్ బాధితులే..
- వ్యక్తిత్వ వికాసానికి కథలే మార్గం
- ఉన్నత విలువల సాధనకు దిక్కానీ
- పిల్లలకు రోజుగా ఒక కథ చెప్పగలగా
- తల్లిదండ్రుల్లో కానరాని ధోరణి..
- యాంత్రిక జీవితమే కారణం

అనగనగనగా అనగానే.. తెలియని ఆసక్తి, మధురానుభూతి, ఏదో వినబోతున్నామన్న ఉత్సంరు.. ఇన్ని ఆలోచనలు ఒకేసారి మొదలవుతాయి. అంతలే శక్తి కథలకు మాత్రమే ఉంది. గతంలో అమ్మమ్మి తాతయ్య చెప్పే కథలు వింటూ చిన్నారులు అలా ఊహాలోకంలో తేలిపోయేవారు. సంప్రదాయాలను, సంస్కృతులను, చరిత్రను, విజయగాథలను కథల రూపంలో అందంగా, ఆసక్తిగా మరల్చి చెప్పగలిగితే చాలు.. చిన్నారుల వ్యక్తిత్వ వికాసం పెంపాందుతుంది. శైతన్యం వెలివిరుస్తుంది. జీవితంలో ఎదురయ్యే ప్రతి సమస్యకు ఒక కథతో పరిష్కారం దొరుకుతుంది. అందుకే ప్రతి ఒకరూ వాటి పట్ల ఆసక్తి పెంచుకోవాలి అంటున్నారు విద్యువేత్తలు.

సూర్యుని, శైతన్యున్ని, విలువలు పెంచడానికి, అత్మవిశ్వాసం నింపడానికి, కాల్క్షేషానికి, చివరికి నిద్రపోవడానికి ఇలా అన్నింటికి కథలే కావాలి. గొప్పతనం ఏంటంటే ప్రతి కథలో ఒక నీతి ఉంటుంది. భారతీయ కథల్లో ఏదో తెలియని శక్తి ఉంటుందని బ్రిటీష్ మేధావి రోమిలా థాపర్ వ్యాఖ్యానించారు. భారతులిపి శిఖాజీకి తల్లి జిజియా బాయి ఏం కథలు చెప్పిందో తెలుసుకోవడానికి ఔరంగజేబు మేధావ్యవస్థను ఏర్పాటు చేసుకున్నాడంటే మన కథలకు ఉన్న శక్తి ఏంటో అర్థం అవుతుంది. చెప్పడంలో కృష్ణుడి గొప్పతనమో.. రాయడంలో వ్యాసుడి గొప్పతనమో భగవద్గీతలో అధ్యాయాల పొందిక మహమానియ్యంగా గోచరిస్తున్నాయంటూ ప్రపంచవ్యాప్తంగా పొగుడుతుంటే మన కథల ఔస్తున్యం ఏంటో అవగతమవుతుంది. కానీ ప్రస్తుతం వాటి మనుగడ ప్రశ్నార్థకంగా మారుతోంది. పిల్లలకు కథలు చెప్పే తల్లిదండ్రులే లేరు. కాస్తోకూస్తో చెప్పగలిగిన పెద్దవారు దూరంగా ఉండిపోతున్నారు. దీంతో మన చరిత్రకు, విలువలకు ప్రస్తుత తరం దూరం అయిపోతున్నారు. అందుకే ఎంతో కొంత వాటిని నేటితరానికి దగ్గర చేయాలన్న ఆలోచనతో ప్రతి ఏడాది మార్చి 20న పరల్లో స్టోర్ టెల్లర్స్ డెను ప్రపంచ వ్యాప్తంగా నిర్వహిస్తున్నారు. కథా.. కమామీము వాస్తవానికి కథల ప్రాశ్నం భారతీయులదే. దేశంలో అన్ని రాష్ట్రాల ప్రాంతీయ భాషల్లో చిన్న, పెద్ద కలుపుకొని పది కోట్లకు పైగా కథలు ఉన్నట్టు అంచనా. భారతీయ సంస్కృతిలో

అత్యంత బలమైన ఐదు అంశాల్లో కథలు కూడా ఒకటిగా నాటి బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం గుర్తించింది. అందుకే వాటిని తమ దేశాల్లో అమలు చేయాలని నిర్దిశించింది. కానీ అది అంత సులవుకాదని కొద్దిరోజులకే తెలుసుకుంది. కథల కంటే వాటిని చెప్పే గొప్పతనం భారతీయుల్లో మాత్రమే ఉందని గుర్తించి ఆ నిర్దిశ్యాన్ని ఉపసంహరించుకుంది. కొంతకాలం తరువాత జోన్ డియిన్ అనే స్వీడన్ మేధావి ఏటి ప్రాముఖ్యతను గుర్తించి 1991 నుంచి ఏటా మార్చి 20న మొఫిక కథల దీనోత్సవం జరుపుకునేడుకు తలపెట్టారు. 1997 నాటికి ఆస్ట్రేలియాలో ప్రారంభమై 2009 నాటికి ఒక్క అంటార్టికా మినహా మిగిలిన అన్ని ఖండాల్లోని దేశాలు ఈ పండుగను జరుపు కొంటున్నారు. కథల విశిష్టతను, ఏడాది పొడువునా పిల్లలకు చెప్పాల్సిన కథలను ఈ పండుగలో నిర్దిశించుకుంటారు. మొఫిక కథలదే అగ్రపీరం.. కథలు చెప్పే తీరు అనేక విధాలుగా ఉంటాయి. అక్కరాలు, నాటకం, నృత్యరూపం, సంజ్ఞలు, ప్రదర్శనలు, సినిమాలు ఇలా అనేక విధాలుగా కథలు చెప్పే ప్రయత్నాలు జరుగుతుంటాయి. కానీ నేరుగా ఎదురుగా కూర్చుని చెప్పే కథలు ఎక్కువ ప్రభావితం చేస్తాయి అని పరిశోధకులు చెబుతున్నారు. ఇలి మెదడును ఉత్సేపపరచి ఆ జ్ఞాపకాలను జీవితకాలం ఉండేలా చేస్తాయి. మిగిలిన రూపంలో చెప్పే కథలు శక్తివంతంగానే ఉంటాయి. కానీ మొఫిక కథలంత ప్రభావితం చేయలేవు అని విద్యువేత్తలు విశ్లేషిస్తున్నారు. అందుకే ఎన్ని రూపాల్లో ఉన్న మొఫిక కథలదే అగ్రపీరం. అందుకే పరల్లో స్టోర్ టెల్లర్స్ దే రోజు మొఫిక కథల గురించే అవగాహన కల్పిస్తుంటారు.

అసక్తి తగ్గలేదు.. కథలను ఏదో విధంగా నేటితరానికి అందించాలన్న కృష్ణి కొంతమందిలో ఉండబట్టే నేటికి అందుబాటులో ఉన్నాయి. పూర్వం పిల్లలను ఒడిలో కూర్చోబెట్టుకుని కథలు చెప్పేవారు. ఆ తరువాత అవి పుస్తకరూపంలో, నాటికల రూపంలోకి అందుబాటులోకి వచ్చాయి. టీవీల ద్వారా ఇవి మరింత చేరువయ్యాయి. ప్రస్తుతం స్వార్థోన్లు వచ్చాక యూ టూయిస్లలో బొమ్మల ద్వారా ఏటిని అందుబాటులో ఉంచారు. ఇవి ఏ రూపంలో ఉన్న ఏటి పట్ల ఆసక్తి మాత్రం తగ్గలేదు. ప్రతి 10 మంది పిల్లల్లో నలుగురు ఏటిని చూడటానికి ఇప్పచేసి ఇష్టుపడటమే దీనికి నిదర్శనం.

చెప్పే వారేరి.. ప్రస్తుత యాంత్రిక జీవితం, పెద్దల దూరంగా ఉండి పోవడం వల్ల పిల్లలకు కథలు చెప్పేవారే కనుమరుగయ్యారు. అసలు వాస్తవానికి ప్రస్తుత తరంలో ఉన్న చాలామంది తల్లిదండ్రులకు కథలు తెలియవనే చెప్పాలి. ఎందుకంటే వారుకూడా స్వార్థోన్లు బాధితులే. దీంతో పిల్లలు కథలకు పూర్తి దూరమయ్యారు. పురాణాలు, చరిత్ర గురించి నేటి తరానికి అవగాహన లేకుండా పోవడానికి ఒక కారణంగా చెప్పుకోవాలి.

- పోలెండ్ దేశంలో పిల్లలు పారశాలల్లో చేర్చించే సమయంలో వారికి రోజు ఒక నీతి కథ చెప్పాలని తల్లిదండ్రులకు మార్గదర్శకాలు జారీ చేస్తారు. ఏం కథ చెప్పాలో పిల్లల ప్రస్తకాల్లో తప్పనిసరిగా రాసి పంపాలనే నిబంధన అమల్లో ఉంది.
  - ఆత్మహత్య చేసుకుండమని అనుకునే ప్రతి 10 మందికి స్వార్థివంతమైన కథ చెబితే అందులో ఆరుగురు ఆ నిర్ణయాన్ని ఉపసంహరించుకుంటారని జాతీయ నేర గణాంక సంస్థ తన తాజా నివేదికలో వెల్లడించింది.
  - ఆస్ట్రేలియాలోని కొన్సి పారశాలల్లో ప్రతి విద్యార్థి తప్పనిసరిగా తరగతి గదిలో కథలు చెప్పాలని మార్గదర్శకాలు ఉన్నాయి.
  - మంచి కథలు వినకపోవడం వల్ల భారతదేశంలో చాలామంది పిల్లలు ధరో బ్రైడ్ కిడ్సింగ్ (అట్టపెట్లలాంటి జీవితం) అనుభవిస్తున్నారని యునిసెఫ్ తన నివేదికలో వెల్లడించింది.
  - తెలుగు స్టోర్స్, తెలుగు మోరల స్టోర్స్, హిస్టారికల్ స్టోర్స్ పేరిట యూ ట్యూబ్లలలో పదుల కొద్ది ఛానళ్ల అందుబాటులో ఉన్నాయి. చారిత్రక, పురాణాలు, నీతి కథలు ఛానళ్ల ద్వారా అందించే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు.
  - బాలమిత్ర, చందులూ వంటి కథల పుస్తకాలు నేటికి ఆన్‌లైన్ ద్వారా 23 లక్షల మంది చదువుతున్నట్టు ఒక అంచనా.
- అదుస్సు లేని 'అనంద వేదిక' పారశాల ప్రారంభించే తొలి గంటలో అన్ని తరగతుల విద్యార్థులకు రోజు ఒక అంశంపై కథలు చెప్పాలని రాష్ట్ర కౌన్సిల్ ఎడ్యూకేషన్ రీసెర్చ్ ట్రైనింగ్ సెంటర్ సిఫార్సులు మేరకు అన్ని ప్రభుత్వ పారశాలల్లో ఆనంద వేదిక అనే కార్యక్రమాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2020లో తీసుకువచ్చింది. కథలో ఏవి పాత్రలు ఎవరికి నచ్చాయో ఎందుకు నచ్చాయో అనే విషయం విద్యార్థులను తప్పనిసరిగా అడిగి తెలుసుకోవాలి. కానీ ప్రస్తుతం ఏ పారశాలలోను ఈ కార్యక్రమం అమలు కావడం లేదు. గతంలో

కంటే పని ఒత్తిడి అధికంగా ఎక్కువైందని, ఇంకా ఇటువంటి కార్యక్రమాలు ఎప్పుడు చేయాలంటూ ఉపాధ్యాయులు చెబుతున్నారు. అనందవేదిక కార్యక్రమాన్ని ధీల్లో సమర్థంగా అమలు చేసి అధ్యుత ఘలితాలు సాధిస్తున్నారు. పిల్లల్లో వచ్చిన మార్గులను చూసి ఇదే కార్యక్రమాన్ని పంఱావ్ రాష్ట్రంలో కూడా అమలు చేయాలని అక్కడ ప్రభుత్వం తాజాగా నిర్ణయించింది.

ఆ శక్తి కథలకు మాత్రమే ఉంటుంది..

ఏదో తెలియని అయిమయంలో ఉన్న పసి మెదడుకు ప్రేరణ ఇచ్చి గాడిలో పెట్టే శక్తి కథలకు మాత్రమే ఉంటుంది. ఒడిలో కూర్చుబెట్టుకుని చెప్పగలిగితే అవి మరింత ప్రభావితం చేయగలుగుతాయి. తెలుగులో ఉన్న నీతికథలు మరెక్కడా ఉండవు. అవి ఒక విధంగా మన అదృష్టమే. తల్లిదండ్రులే ఆ బాధ్యత తీసుకోవాలి. ఇది పెద్ద కష్టమేమి కాదు. కథలు చెప్పకపోతే వారి భవితకు తీవ్ర అన్యాయం చేసిన వారమవుతాం.

ప్రపంచం అర్థం కాదు...

విద్య, అఖ్యాసానికి కథలే కీలకం. చరిత్ర, పురణాలకు తరువాతి తరానుకి అందించాలి. కథలు చెప్పడం ఒక్కటే వాటికి మార్గం. కథలు అందించలేకపోతే మన చుట్టూ ఉన్న ప్రపంచం మనకు అర్థం కాదు. సహజంగా పిల్లలు ప్రతి దానికి వివరణ అడుగుతూ ఉంటారు. అటువంటి వివరణలకు ఉధారణలుగా కథలే మూలాధారం. చెడుపై మంచి గలిచిన కథలే ఎన్నుకోవాలి. అప్పుడే విలువల గల సమాజం అవతరిస్తుంది. లేదంటే యాంత్రీకరణ జీవితం మరింత దుర్భలంగా మారుతుంది.

ప్రతి ఏటా మార్చి 20న అంతర్జాతీయ కథలు చెప్పే రోజుగా ప్రకటించుకున్నాం.

- దక్కన్ న్యూస్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

ఆహారభద్రతకు భరోసా చిరుధాన్యాలే

ప్రపంచంలోనే చిరుధాన్యాల ఉత్పత్తిలో అగ్రగామి భారతదేశం. వీటి వైవిధ్యంలోనూ మనదే అగ్రస్థానం. కాబట్టి, 2022-23 కేంద్ర బడ్జెట్లో చిరుధాన్యాలకు అదనపు విలువను జోడిస్తున్నట్టు ప్రకటించారు. దేశంలో చిరుధాన్యాల వినియోగాన్ని పెంచడం, దేశీయంగానే కాకుండా, అంతర్జాతీయంగా కూడా వీటికి బ్రాండ్ విలువను తీసుకురానున్నట్టు కేంద్ర బడ్జెట్లో ప్రకటించడం సరైన దిశగా తీసుకున్న చర్య అనే చెప్పాలి. చిరుధాన్యాల పైపాట్టు తీయడంలో ఉన్న క్లిప్పత కారణంగా వాటి వినియోగం దేశంలో తగ్గిపోతోంది. కాబట్టి పోవక విలువలు కోల్పోకుండా చిరుధాన్యాల పొట్టు తీయడాన్ని మెరుగుపర్చడానికి అవసరమైన యంత్రాలను రూపొందించడం చాలా ముఖ్యం. ఎందుకంటే వీటి పొట్టు తినదగినది కాదు. దేశీయ చిరుధాన్యాలకోసినే ఆహార, ఆరోగ్య భద్రత ముడిపడి ఉండని గుర్తించాలి.

ఒక్కరాజ్యసమితి సర్వపత్రినిధి సభ 2023ని అంతర్జాతీయ చిరు ధాన్యాల నంపవ్వరంగా ప్రకటించింది. ప్రపంచంలోనే చిరుధాన్యాల ఉత్పత్తిలో అగ్రగామి భారతదేశం. ఈ పంటల జీవవైవిధ్యంలోనూ మనదే అగ్రస్థానం. కాబట్టి, 2022-23 కేంద్ర బడ్జెట్లో చిరుధాన్య పంటలకు అదనపు విలువ జోడిస్తున్నట్టు ప్రకటించారు. దేశంలో వీటి వినియోగాన్ని పెంచడం, దేశీయంగానే కాకుండా, అంతర్జాతీయంగా కూడా వాటికి బ్రాండ్ విలువను తీసుకురానున్నట్టు కేంద్ర బడ్జెట్లో ప్రకటించడం సరైన దిశగా తీసుకున్న చర్య అనే చెప్పాలి.

చిరుధాన్యాల్లో మూడు కీలక పంటలు (జొన్సులు, సజ్జలు, రాగులు) ఆరు మైనర్ పంటలు (ఊదలు, వరిగలు, కొర్రలు, అరికెలు, అండు కొర్రలు, చిన్న అండు కొర్రలు) ఉంటాయి. గోధుమ, వరిలో కంటే పోవకపదార్థాలు, మిసరల్సు, విటమిన్సు మూడు నుంచి 5 రెట్లు ఎక్కువగా చిరుధాన్యాల్లో ఉంటాయి. పైగా వీటి ఉత్పత్తికి చాలా తక్కువ నీరు అవసరం అవుతుంది. చెరకు, ఆరటి పంటి పంటలకు అవసరమయ్యే పద్మపాతంలో 25 శాతం మాత్రమే జొన్సు పంటకు సరిపోతుంది. మరీ ముఖ్యంగా, పశువుల పేడ వంటి వ్యర్థతలే దన్నగా విస్తారమైన పొడినేలల్లో చిరుధాన్యాలు పండుతాయి కాబట్టి రసాయనిక ఎరువుల వాడకం కూడా తగ్గుతుంది. అందుచేత, వాతావరణ సపాటులు, పర్యావరణ క్లీషిట్సుల పోవకాహార లేమి పంటి ఇబ్బందులు ఎడురోద్దండంలో చిరుధాన్యాల సాగు కీలక పొత్త పోషిస్తుంది.

జొన్సులు అధికంగా పండించే రాష్ట్రాల్లో రాజస్థాన్, గుజరాత్, ఉత్తరప్రదేశ్, హరియాలా, మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక ముందువరుసలో ఉన్నాయి. ఇక కర్ణాటక, తమిళనాడు, తెలంగాణ, ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రాల్లోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో సజ్జలు అధికంగా పండిస్తారు. సాములను మధ్యప్రదేశ్, తమిళనాడు, ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రాల్లో అధికంగా పండిస్తారు. దేశవ్యాప్తంగా కోటి 14 లక్షల హెక్టార్లలో చిరుధాన్యాలను పండిస్తున్నారని అంచనా. అంబే సంవత్సరానికి దాదాపు కోటి 60 లక్షల టన్నుల పంట పండుతోంది. ఆసియా చిరుధాన్యాల ఉత్పత్తిలో 80 శాతం, ప్రపంచ మొత్తం ఉత్పత్తిలో 20 శాతాన్ని భారతదేశంలోనే పండిస్తున్నారు. భారతీయ చిరుధాన్య ఎగుమతులు 2020 సంవత్స

వేసవిలో కూరగాయలకు దిమాండ్

తెలంగాణలో 10 లక్షల ఎకరాల్లో సాగుకు అవకాశం

వేసవి వచ్చింది. ఈ కాలంలో కూరగాయలు దొరకటం కష్టం. ఏ కూరగాయ పండించినా మంచి డిమాండ్ ఉంటుంది. అధిక లాభాలు రావాలంటే.. యాసంగిలో కూరగాయలే సాగు చేయాలి. రాష్ట్రంలో కూరగాయల సాగుకు సమయం అనస్సుమైనది. వరి వేద్యామనుకొన్నాళి. బియ్యం కొనబోమని కేంద్రం తేల్చి చెప్పింది. ఈ నేవధ్యంలో కూరగాయల సాగు రైతులకు భారీ ఆదాయాన్ని తెచ్చి పెదుతుందని ఉద్యానవాఖ అధికారులు చెప్పున్నారు. ప్రస్తుతం రాష్ట్రంలో అవసరాలకు సరిపడా కూరగాయలు సాగు కావడం లేదని, దాంతో ధరలు పెరుగుతున్నాయని అంటున్నారు. రెండేండ్లగా రాష్ట్రంలో కూరగాయల సాగు భారీగా తగ్గిపోయిందని, గతంలో ఏడాదికి 3-4 లక్షల ఎకరాల్లో సాగవగా, అది లక్షన్నర ఎకరాలకు తగ్గిందని అంటున్నారు. ఈ నేవధ్యంలో ఆ దిశగా రైతులు దృష్టిసారిస్తే రూపాయికి మూడు రెట్ల ఆదాయాన్ని పొందవచ్చని సూచిస్తున్నారు.

అవకాశాన్ని అందిపుచ్చుకోంటే..

ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో ఏ రకం కూరగాయ అయినా కిలో కనీసం రూ. 60 పలుకుతున్నది. ఈ వేసవిలో ధరలు మరింత పెరిగే అవకాశం లేకపోలేదు. గతంలో రాష్ట్రంలో సరైన నీటి వనరులు లేక రైతులు కూరగాయల సాగుకు ముందుకు వచ్చేవారుకాదు. ఇప్పుడా ఇబ్బంది లేదు. పుష్పలమైన సాగునీరు అందుబాటులో ఉన్నది. ఈ నీటిని ఉపయోగించుకొని కూరగాయలు సాగు చేస్తే ఉపయోగకరంగా ఉంటుందని అధికారులు తెలుపుతున్నారు. ఒక ఎకరం వరిసాగుకు ఉపయోగించే నీటితో 4 ఎకరాల్లో కూరగాయలను సాగు చేయుచ్చని సూచిస్తున్నారు. నీటి వనరులు అందుబాటులో ఉండటం, వేసవిలో మంచి ధర పలికే అవకాశం ఉండటంతో యాసంగిలో అధిక విష్ట్రంలో కూరగాయలు, అక్కకూరల్ని సాగు చేయాలని రైతులను ప్రోత్సహిస్తున్నారు.

మూడింతల లాభం

కూరగాయల సాగులో రూపాయి పెట్టుబడి పెడితే రూ. 3కు పైగా లాభం వస్తుందని ఉద్యానవాఖ చేసిన అధ్యయనంలో తేలింది. రూపాయి పెట్టుబడితో బెండకాయలకు రూ. 2.5, ఉమాటకు రూ. 3, మిరప రూ. 3.7, వంకాయ రూ. 3.7, ఉల్లిగడ్డ రూ. 6.5 వెల్లల్లి రూ. 3.2 లాభాలు వస్తాయని వెల్లడైంది. వరి, ఇతర వాటిజ్య పంటల ద్వారా ఆర్ప్లెల్కోసారి డబ్బులు చేతికి వస్తాయి. అదే కూరగాయల సాగుతో ప్రతి రోజు చేతికి డబ్బులు అందుతాయి.

26 లక్షల టన్నుల అవసరం

వరికి ప్రత్యామ్నాయంగా కూరగాయల సాగు ఎంతో లాభసాచిగా ఉంటుందని, సాగుకు ముందుకు రావాలని ఉద్యానవాఖ అధికారులు సూచించారు. రాష్ట్రంలో ప్రస్తుతం 10 లక్షల ఎకరాల్లో కూరగాయలను సాగుచేసేందుకు పరిస్థితులు అనుకూలంగా ఉన్నాయని తెలిపారు. ఏటా రాష్ట్ర ప్రజల అవసరాలకు 26 లక్షల టన్నులకు పైగా కూరగాయలు అవసరం ఉండగా, మన వద్ద 16 లక్షల టన్నులు మాత్రమే ఉత్పత్తి అవుతున్నాయి. ఇంకా 10 లక్షల టన్నుల లోటులో ఉన్నాం. దీనతో కూరగాయలను మహారాష్ట్ర కర్రాటుకతో పౌటు ఇతర రాష్ట్రాల నుంచి దిగుమతి చేసుకోవాల్సిన పరిస్థితి ఏర్పడింది.

రైతులకు అవసరమైన సాయం

యాసంగిలో పరికి ఇధులు కూరగాయలను సాగు చేస్తే మంచి లాభాలు ఉంటాయి. మన దగ్గర అవసరాలకు సరిపడా కూరగాయలు ఉత్పత్తి కావడం లేదు. అందుకే ధరలు పెరుగుతున్నాయి. ఇలాంటి సమయంలో రైతులు కూరగాయలు సాగు చేస్తే మూడు రెట్ల లాభం ఉంటుంది. కూరగాయల సాగులో రైతులకు అవసరమైన సాయం చేస్తున్నాం. అవసరమైనవారికి డ్రెప్ వ్యవస్థను ఏర్పాటుచేస్తున్నాం అని ఉద్యానవన శాఖ అధికారులు తెలుపుతున్నారు.

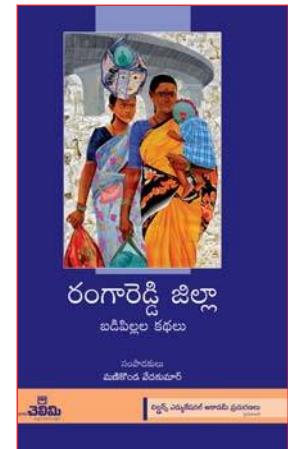
అనబోయిన స్వామి, m : 9963 87 2222
e: swamyannaboina@gmail.com

అనగనగా...

పిల్లల రచనలకు ప్రాచుర్యం కల్పించడం, ప్రచరించడం, వంపిణీ చేయడం, మార్కెటీంగ్ లాంటి సమస్యలు ఉన్నా ‘చిల్డ్రన్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ’ తెలంగాణాలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లాల “బడి పిల్లల కథలు” సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది. ఆ పది జిల్లాల బడి పిల్లల కథలు’ దక్షన్ల్యాండ్ పారకులకు పరిచయం చేయడంలో భాగంగా ‘రంగారెడ్డి బడి పిల్లల కథలు’ గురించి కవి జూగాప్ విలి గారి విశ్లేషణ.

కథల కోసం చిల్డ్రన్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ వారి ఆహ్వానం మేరకు రంగారెడ్డి జిల్లా ‘బడి పిల్లల కథలు’ ఎంపిక కోసం 34 కథలు రాగా కథల కార్యశాలలో పాల్గొన్న నిష్టాతులైన బాల సాహితీవేత్తలు 13 కథలను ఎంపిక చేశారు. ఈ పుస్తకానికి కవర్ ఏలే లక్ష్మీ, లోపలి బొమ్మలు కూరెళ్ల శ్రీనివాస్ వేశారు. ఈ బాధ్యతను నెరవేర్చే క్రమంలో ‘చిల్డ్రన్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ’ నిష్టాతులతో ఎన్నో సమావేశాలు, సదస్సులు, చర్చలు, బాల చెలిమి ముచ్చర్టలు నిర్వహించింది.

చిన్న పిల్లల్లో దాగిన సృజనాత్మకతను, ఊహాలీలతను, వ్యక్తికరణ ఔప్పుణ్ణులను వెలికి తీసి, మెరుగులు దిద్ది, వారి శక్తి సామర్థ్యాలకు ఒక ప్రయోజనం కల్పించి, వారి మానసికాభివృద్ధి దిశగా బాల సాహిత్యాధ్యయం బలమైన కృషి చేస్తుంది. ఈ కృషి పట్టణ, నగర ప్రాంతాలకే పరిమితం కాకుండా అన్ని జిల్లాలలోని గ్రామిణ ప్రాంత బాలబాలికలను భాగస్వామ్యం చేయడం పరకూ విస్తరిస్తుంది. ఇందులో భాగంగానే 10 జిల్లాల బడి పిల్లల కథలు వెలువడు తున్నాయి. రంగారెడ్డి జిల్లా బడి పిల్లల కథలు కూడా అందులో ఒకబి.

పట్టణ, గ్రామిణ ప్రాంతాలకి ఒక అభివృద్ధిలోనే కాదు జీస విధానంలోనూ, నంస్కారితిలోనూ, అలవాట్లలోనూ, జీవన వికాసంలోనూ ఎంతో కొంత తేడా ఉంటుంది. రంగారెడ్డి జిల్లా నగర ప్రాంతంలో భాగంగా ఆధునిక, సాంకేతిక వసతులకు దగ్గరగా ఉన్న జిల్లా. పిల్లల ఆలోచనా విధానంపై సాంకేతిక జ్ఞానంపై ప్రాంతియ విజ్ఞాన ప్రభావం తప్పనిసరిగా ఉంటుంది. కానీ మౌలిక ఆలోచనల్లో, ఆసక్తులలో, మానవీయ స్వర్పలో ఒక ‘పికీక్రత’ ఉంటుంది. అవన్నీ రంగారెడ్డి జిల్లా బడి పిల్లల కథల్లో కనిపిస్తాయి.

భాల్యంలో ఉండే భావధార నిండా ప్రస్తుతంగా కనిపించే అంశం మనిషి పట్ల, ప్రకృతి పట్ల అత్యంత ప్రేమ. నిజాయితీ, నిష్టల్యత్వం. ఈ కథలు పిల్లలకే కాదు, పెద్ద వాళ్ళకి కూడా.

ఈ కథల్లో కథ రానే పథ్థతి కన్నా కథ చేపే పథ్థతి చాలా కథల్లో కనిపిస్తుంది. దాదాపు అన్ని కథలూ ‘అనగనగా’ అని ప్రారంభమవుతాయి. వాక్య నిర్మాణం కూడా ‘కథ చేపే పథ్థతి’లోనే ఉంటుంది. కథ నేరేషన్ మన అమ్మములు, నాయనములు మనకి చెప్పినట్టే ఉంటుంది. అది పిల్లల సహా వ్యక్తికరణకి గుర్తు. పర్యావరణం పట్ల శ్రద్ధ, ధ్యాన పెద్దలకంటే పిల్లల్లోనే ఎక్కువ అని చెప్పే కథలు, కాలుష్య నిపారణ గురించి, తల్లిదండ్రుల కష్టాన్ని గుర్తించే, కుటుంబ విలువలను తెలియజేసే, అపాయాల నుంచి తప్పించే ఉపాయాల గురించి, పొదుపు గురించి, జీవరాసుల్లో ఎవరి ప్రత్యేకత వారిదే అని చెప్పే కథలు ఈ సంకలనంలో ఉన్నాయి.

ఈ కథలు చిన్నారుల్లోని ఊహాలీలతకు, ఔప్పుణ్ణునికి అర్థం పడుతున్నాయి. ఈ బాల రచయితలకు ఆశీస్తులు. వీరిని ప్రోత్సహిస్తున్న అందరికీ ధన్యవాదాలు.

-జూగాప్ విలి, కవి

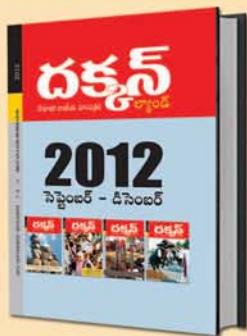

**JBR
ARCHITECTURE COLLEGE**
HYDERABAD

(Approved by Council of Architecture, New Delhi - Affiliated to JNA&FAU Hyderabad)

E-mail : jbrarchitecture@jbgroup.org.in, www.jbrarchitecture.com

దక్ష్మ తొమ్మిది సంవత్సరాల ప్రస్తావం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్ష్మల్యాండ్' మాసపత్రిక 2021 డిసెంబర్ సంచికతో 112 నెలలు పూర్తి చేసుకుంది. ఈ తొమ్మిది సంవత్సరాల కాలంలో తెలంగాణ భావజాల్ని వ్యాప్తిచేసి, పునర్న్యూణ అవసరాల్ని చాటి చెప్పేందుకు 'దక్ష్మల్యాండ్' కృషి చేసింది.

ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను 12 నెలలకు

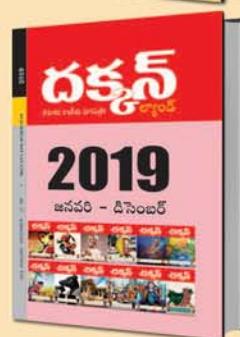
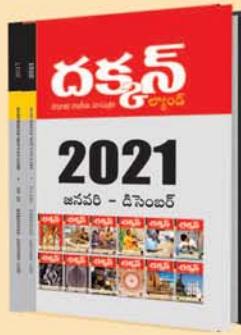
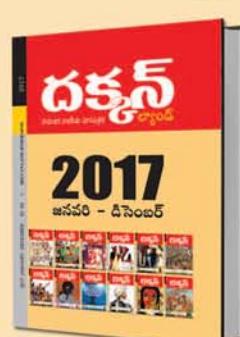
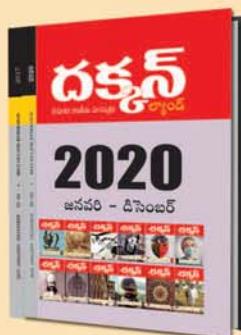
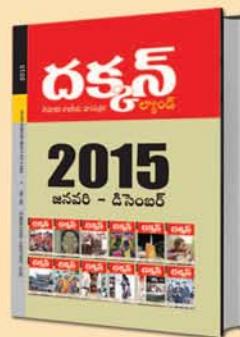
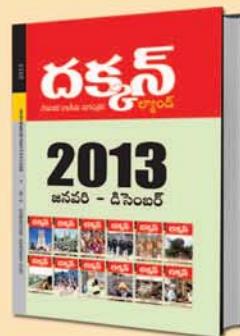
ఈ సంపుటిగా (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017,

2018, 2019, 2020, 2021) రూపాంచించి పారకుల కోలక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో వచ్చే సంచికలను కూడా ఇదే విధంగా తీసుకుపస్తుమని తెలియజేస్తున్నాం.

ఆస్త్రికలవారు ఒక్కసంపుటిని రూ.400/-లకు పాందపచ్చ (పాల్చుల్ చార్జీలు అదనం).

'పెన్సిఎస్‌ఎస్' ఆమోదం పాంచిన 'దక్ష్మల్యాండ్'.

మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

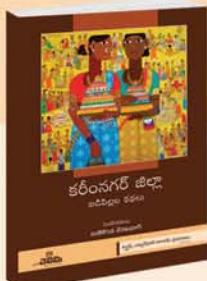
సంకలనాలు లాందెంటుక మా బిలుసామా:

ఎసెట్. దక్ష్మల్యాండ్
3-6-712/2, గ్రీట్ నో.12.
కొమాయిత్సెర్,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
ఫోన్: 9030626288
Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

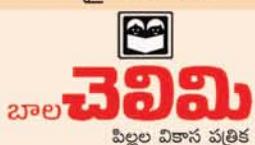
అన్రాన్ డాక్స్ రెస్టాంట్స్:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAKMAHINDRABANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

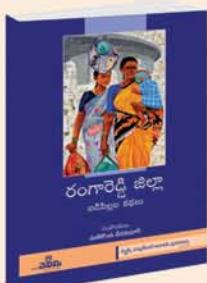
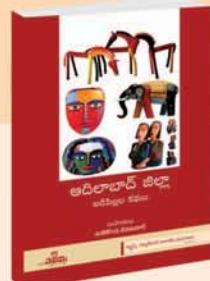

చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ

ప్రైదరాబాద్ (Regd. 720/1982)

తెలంగాణ బద్ది పిల్లల కథలు

పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేది ఆట బోమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పార్శ్వపుస్తకాలు అందించే జ్ఞానానికి నమాంతరంగా మరంతో లోకజ్ఞానాన్ని అందించేది భాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా దైవణ్యాలను పెంచుతాయి. వారి సాహిత్యాలకు ప్రాంం పోస్ట్రాయి. వారిలో సృజనార్థకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సంస్కృతి, కళలు, సైన్స్, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆలోగ్య సంబంధిత అంతాలు - ఒకటేమితి ప్రాథమిక విజ్ఞానాని భాలసాహిత్యం. పిల్లలలో కైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను భాల సాహిత్యానే నెరవేర్పగలదు.

ఇవి అచ్చంగా మన పిల్లలు రాశిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. ‘చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ’ తెలంగాణలోని ఓప్పుడి 10 జిల్లాల “బద్ది పిల్లల కథలు” సంకలనాలుగా అందమైన బోమ్మలతో వెలువరించింది.

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు.

మరియు

‘భూపతి సదన్’ 3-6-716,

ప్రైట్ నెం. 12,

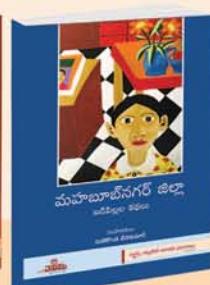
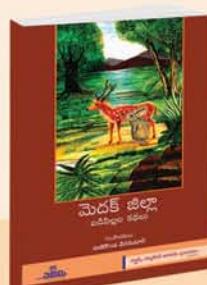
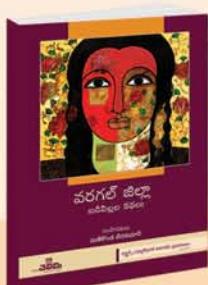
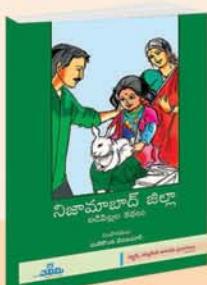
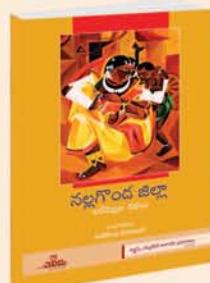
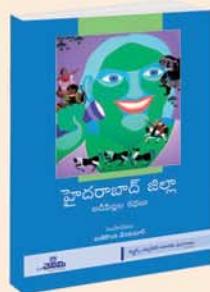
పొమార్యింగ్ కోర్పు,

ప్రైదరాబాద్ -500029

ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com

website : www.balachelimi.com

చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

